

TĒVIJAS SARGS

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

JANVĀRIS
NR.01
2018
€ 0,85

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**

Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālais bruņotais spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu — <http://www.mil.lv/Rekrutesana>

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums
SzS/ZS/GS/ŠB/SOP	15/10/10/10/5	24.01.2018.
SzS/JS/GS/SOP/Speciālisti	20/5/10/10/5/10	14.02.2018.
SzS/SOP/ZS	40/ 5/5	21.03.2018.
SzS/ŠB/SOP/ZS	25/10/5/10	25.04.2018.
SzS/JS/GS/SOP	35/5/5/5	13.06.2018.
SzS/SOP/Speciālisti	40/5/5	11.07.2018.
SzS/ŠB/Speciālisti	35/10/5	08.08.2018.
SzS/NAA	10/40	07.09.2018.
SzS/SOP/NAA	5/5/40	07.09.2018.
SzS/SOP/NAA	5/5/40	07.09.2018.
SzS/ŠB/SOP/GS	30/10/5/5/5	19.09.2018.
SzS/JS/SOP/GS/Speciālisti	30/5/5/5/5	17.10.2018.
SzS/ZS/Speciālisti	40/5/5	14.11.2018.
Speciālisti	5/5	15.01./03.09.2018.
Atjaunot dienestā/iesaukt PD pēc NJIK	40	Visu gadu

2018. gadā profesionālajā militārajā dienestā plānots pieņemt **710** karavīrus, 120 no viņiem – studijām Nacionālās aizsardzības akadēmijā. Savukārt 330 karavīrus uzņems dienestā SzS Mehanizētajā kājnieku brigādē, 50 – Speciālo operāciju pavēlniecībā, 40 – Štāba bataljonā, 35 – Gaisa spēkos, 30 – Zemessardzē, 15 – Jūras spēkos, bet 90 – specializētajās vienībās.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tavu atbilstību PD prasībām

NEATLIEC PIETEIKŠANOS LĪDZ PĒDĒJAM BRĪDIM!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev NODROŠINĀS:

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** – apmēram **€ 850** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- **Formastērpu** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu (**pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.**);
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un **izaugsmes iespējas**;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju.**

Pretendentiem jābūt ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA

www.mil.lv

Rekrutēšanas un atlases centrā (adrese: Rīga, **Krustabaznīcas iela 9**)
Apmeklētāju pieņemšanas laiks – darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālr. **67137137**

- 2** LATVIJAS ZIŅAS
- 4** LATVIEŠIEM IR KAUVAS UN NATO ROBEŽVALSTS PIEREDZE
- 7** ZEMESSARDZE: PANĀKUMU ATSLĒGA — KVALITĀTE
- 10** NOMETNE «BALTAIS VILKS»
- 12** TERORISMS 21. GADSIMTĀ
- 14** LIELAS ĢIMENES PIEDZIMŠANA
- 17** PAR IGAUNIJAS AIZSARDZĪBAS RŪPNICĪBU
- 20** AIZSTĀVĒT VALSTI — TAS IR VARENS MĒRĶIS!
- 22** ZIEMASSVĒTKU KAUVU PIEMIŅAS PASĀKUMI
- 23** BARIKĀŽU ATCERES UGUNSKURI
- 24** VALSTS AIZSARDZĪBĀ AKTĪVĀK IESAISTĪSIES ARĪ MEDNIEKI
- 25** KURDI UN KURDISTĀNA
- 26** STĀSTS PAR LATVIJAS VIENAUDZI
- 27** UKRAINAS VALSTISKUMA GADSIMTS
- 28** LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA: GANDRĪZ GADSIMTU VALSTS VĒRTĪBU SARDZĒ
- 31** ĢENERĀLIS ARTURS DANNEBERGS
- 32** LATVIJAS REPUBLIKAS VALDĪBU APSARDZĪBAS (KARA) MINISTRI
- 34** ĀRZEMJU ZIŅAS
- 36** ASV JAUNĀ NACIONĀLĀS DROŠĪBAS STRATĒGIJA

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Jaunsardzes un informācijas centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā 10/12,
Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384,
e-mail: redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu
Iespēsts Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** — 67335383
Literārā redaktore **Rasma Priekule** — 67335391
Žurnālists **Taivo Trams** — 67335391
Žurnāliste **Džoanna Eglīte** — 67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** — 67335399
Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** — 67335399
Fotogrāfs **Gatis Indrēvics** — 67335391
Fotogrāfs **Ēriks Kukutis** — 67335391
Makets **Aļona Savicka** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics**.
5438 Wild Rose Circle, Greendale,
WI 53129.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt
ar autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūdz.

«Es esmu Latvija» — tas ir šī gada motīvs. Cik ļoti mēs katrs to izprotam?

Mana valsts simtgades svinēšana ir sākusies ar fantastisku notikumu, esmu nosvinējusi leģionāra, Mores kauju dalībnieka, izsūtījumu pārdzīvojušā Alfrēda Vilhelma Gaiļa simtgadi! Var patiesi apbrīnot viņa gara spēku un izturību, piedzīvojot 100 gadus. Viņš var droši teikt: «Es esmu Latvija!» — jo viņš ir dzimis 1918. gadā, dzimis kopā ar Latvijas valsti! Un piedzīvo savas valsts 100 gadus! Mūsu vidū vēl ir saujiņa šādu apbrīnojamu cilvēku, sapratīsim viņu nozīmību mūsu dzīvē un spēsim novērtēt to, ka viņi mums ir. Šis dzīvesstāsts ir mūsu tautas dzīvesstāsts.

Tagad ir arī strēlnieku piemiņas laiks, kad viņus godinām Latvijā, īpaši Ložmetējkalnā. Tā sajūta, esot kopā un nesot lāpas Ložmetējkalnā, ir jāpiedzīvo!

Un barikāžu laiks, ko atceramies. Cik daudziem tas bija nozīmīgs, izšķirošo vērtību laiks! Tagad tie, kas toreiz dzima, jau ir divdesmitgadnieki. Cik esam stāstījuši viņiem par to, kā bija toreiz? Dažreiz pārņem sajūta, ka tas laiks bijis svarīgs vienīgi tiem, kas tur toreiz bija. Taču, redzot jaunsargus Zaķusalā, gribas domāt, ka viņi izprot Barikāžu laika nozīmi.

Bet šodiena, laiks, kurā mēs dzīvojam? Ko mēs darām savas valsts simtgadē? Vai apjaušam šā laika nozīmību? Latvijas simtgades laiks — tas ir mūsu laiks. Pēc gadiem vēsturinieki pētīs, kāds tas bija. Dzīvojam šo laiku, izprotot to!

04.01

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis un Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieks brigādes ģenerālis Ivo Mogilnijs tikās ar karavīriem, kuri jau tuvākajā laikā dosies pildīt dienesta pienākumus NATO apmācības operācijā «*Resolute Support*» Afganistānā un pret teroristisko organizāciju «*Daesh*» vērstajā starptautiskās koalīcijas Apvienoto spēku militārajā operācijā «*Inherent Resolve*».

Jau tradicionāli svinīgajā pavadīšanas ceremonijā karavīri no Aizsardzības nozares vadības saņēma ceļamaizi — Latvijas karogu un rudzu maizei.

Šobrīd Latvija dažādos apmēros piedalās arī ES pretpirātisma operācijā «*Atalanta*», Eiropas Savienības Apmācības misijā Mali un ANO vadītajā stabilizācijas operācijā Mali «*MINUSMA*», kā arī ES Jūras spēku Vidusjūrā «*EUNAVFOR Med*» militārajā operācijā «*Sophia*».

08.01

Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā sākās starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss.

Kursa atklāšanā piedalījās Jūras spēku komandieris flotiles admirālis Ingus Vizulis, Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvedis Valts Āboliņš, Igaunijas Jūras spēku komandieris jūras kapteinis Jiri Saska, Lietuvas Jūras spēku pārstāvis komandkapteinis Želvins Svetlauskis, akadēmijas un kursa vadības personāls, kā arī citi viesi, tostarp militārie atašeji no ASV, Vācijas, Zviedrijas un Polijas.

Mācības kursā uzsāka 11 kursa klausītāji no četrām valstīm — divi virsnieki no Igaunijas, četri virsnieki no Latvijas, četri virsnieki no Lietuvas un viens virsnieks no Zviedrijas.

Kurss notiek reizi gadā Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, un tas ilgst no 22 līdz 23 nedēļām. Kurša oficiālā apmācību valoda ir angļu. Šogad kurss Latvijā norisinās divpadsmito reizi. Kopš 2007. gada ir izglītoti jau 136 virsnieki (no Igaunijas — 20, no Latvijas — 77, no Lietuvas — 38 un no Polijas viens).

13.01

Jelgavas novada Tireļos ārvalstu atašeiem un vēstniekiem tika prezentēta latviešu dzejnieka Aleksandra Čaka grāmata «Mūžības skartie», kas Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros ar Aizsardzības ministrijas atbalstu izdota angļu valodā.

Grāmata ir augstvērtīgs pienesums starptautiskajai sabiedrībai par Latvijas lomu Pirmajā pasaules karā, un tā sniedz liecības par latviešu strēlnieku vēstures galvenajiem posmiem un tā laika politiskās vēstures fenomenu, skatoties caur strēlnieku prizmu. Grāmata palīdz izprast latviešu strēlnieku mantojumu un vērtības.

15.01

Ādažu kultūras centrā notika NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupas vadības maiņas ceremonija, noslēdzoties pirmajai Latvijā izvietotās kaujas grupas karavīru rotācijai.

Ceremonijā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieka vietnieks atbalsta jautājumos brigādes ģenerālis Imants Ziediņš, Sauszemes spēku Mehānizētās kājnieku brigādes komandieris pulkvedis Atis Ilmārs Lejiņš un citi augsta līmeņa viesi.

Ceremoniju vadīja Kanādas bruņoto spēku Apvienoto operāciju pavēlniecības štāba priekšnieks ģenerālmajors Viljams Sejmors (*William Seymour*), un tās laikā Latvijā izvietotās NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas vadību pārņēma pulkvežleitnants Šons Frenčs (*Sean French*), nomainot līdzšinējo kaujas grupas komandieri pulkvežleitnantu Veidu Rutlandu (*Wade Rutland*).

Kaujas grupas jaunais komandieris pulkvežleitnants Š. Frenčs uzsvēra, ka ir pagodināts pārņemt NATO paplašinātās klātbūtnes Latvijā kaujas grupas vadību: «Šī ir lieliska iespēja turpināt sadarbību ar Latvijas bruņotajiem spēkiem, demonstrējot mūsu kopīgo apņemšanos un saistības.»

16.01

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis, parlamentārais sekretārs Viesturs Silenieks, valsts sekretārs Jānis Garisons un Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieka vietnieks atbalsta jautājumos brigādes ģenerālis Imants Ziediņš piedalījās municijas sastāvdaļu ražošanas atklāšanas pasākumā, ko rīkojāja SIA «VAIROG EU».

Uzņēmuma jaunajā ražotnē Mārupes novadā tiek veidota NATO standarta municijai paredzēto čaulu ražotne.

SIA «VAIROG EU» ir militāro ražošanas iekārtu projektēšanas un ražošanas uzņēmums, kurš kopš 2016. gada veic stratēģiskas nozīmes preču — municijas čaulu ražošanas iekārtu — projektēšanu gan savām ražošanas vajadzībām, gan eksportam.

19.01

Liepājā notika Jūras spēku štāba un apgādes kuģa A-53 «Virsaitis» svinīgā sagaidīšanas ceremonija no dežūras NATO 1. pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā (*SNMCMG1*).

Svinīgajā ceremonijā piedalījās Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Viesturs Silenieks, Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieka vietnieks operacionālajos jautājumos pulkvedis Georgs Kerlins, Jūras spēku komandieris flotiles admirālis Ingus Vizulis, līdzšinējais NATO 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupas komandieris komandleitnants Gvido Ļaudups, kā arī aicinātie viesi.

15. janvārī NATO kuģu grupas komandvadību pārņēma Beļģijas Jūras spēki.

Pēc AM Preses nodaļas relizēm ziņas apkopojusi **Zigrīda Krauze**.

Foto — Gatis Indrēvics, Gatis Dieziņš un Ēriks Kukutis.

ASV GAISA SPĒKU
ATVAĻINĀTAIS
BRIGĀDES ĢENERĀLIS
RŪDOLFS FREDERIKS
PĒKŠĒNS (RUDOLFS
FREDERIKS PEKSENS)

LATVIEŠIEM IR KO PIEDĀVĀT — IR KAUJAS UN NATO ROBEŽVALSTS PIEREDZE

Dzimis 1944. gada 20. martā Bostonā, Masačūsetsā. ASV Gaisa spēku leitnanta dienesta pakāpe piešķirta pēc Bostonas koledžas beigšanas 1966. gadā — laikā, kad norisinājās Vjetnamas karš. Norikots pilotu apmācības programmā.

1967. gadā norikots dienestā par B-52H smagā bumbvedēja pilotu; apmācīts piegādāt kodolieročus Amerikas un NATO kodolatturēšanas stratēģijas ietvaros, lai pretotos iespējamai padomju agresijai.

Vjetnamas kara laikā, ASV cenšoties ierobežot komunisma izplatīšanos, divas reizes norikots dienestā Dienvidaustrumāzijā — 1968. gadā kā B-52 bumbvedēja pilots, bet 1970. gadā kā RF-4C izlūklidmašīnas pilots.

Nākamo trīsdesmit gadu laikā vairāk nekā 15 gadus pavadījis Vācijā, gatavojoties iespējamam padomju iebrukumam NATO dalībvalstīs. Aukstā kara laikā daudzas stundas veicis lidojumus pie NATO dalībvalstu robežām.

Ar prieku un lepnumu vērojis, kā PSRS okupētās zemes atgūst savu valstisko neatkarību un pievienojas brīvajai pasaulei. Taču, izzūdot komunisma draugiem, radās jauni apdraudējumi. Operācijas «Tuksneša vētra» laikā bijis ASV Gaisa spēku 52. iznīcinātāju eskadriļas komandieris un veicis kaujas lidojumus no aviācijas bāzēm Turcijā.

1991. gadā paaugstināts ASV Gaisa spēku brigādes ģenerāļa dienesta pakāpē un iecelts par ASV Gaisa spēku 410. bumbvedēju eskadriļas komandieri Mičiganā. Dienot šajā amatā, saņēmis Latvijas valdības uzaicinājumu piedalīties Cēsu kauju 75. gadadienas piemiņas pasākumos. 1994. gada jūnijā pirmo reizi ieradies Latvijā, lai ļoti emocionālā notikumā pārstāvētu ASV valdību un līdz ar Latvijas prezidentu Gunti Ulmani un Igaunijas prezidentu Lennartu Meri teiktu uzrunu Cēsu pilsētas galvenajā laukumā.

1995. gadā atvaļinājies no profesionālā dienesta ASV Gaisa spēkos, tomēr vēl 20 gadus strādājis par ekspertu Amerikas aizsardzības rūpniecībā. Toreiz un arī šodien turpina atbalstīt brīvas un neatkarīgas Latvijas izaugsmi.

Līga Lakuča

Foto — Armīns Janiks un
no R. Pēkšēna personiskā arhīva.

— Mans tēvs piedzima Mazsalacā 1915. gadā, divus gadus pirms Krievijas revolūcijas. 1937. gadā viņš absolvēja Krišjāņa Valdemāra Rīgas jūrskolu. Pēc obligātā karadienesta Latvijas Kara flotē viņš uzsāka darbu Latvijas tirdzniecības flotē. Pēc PSRS veiktās Latvijas okupācijas 1940. gadā astoņi Latvijas tirdzniecības flotes kuģi atteicās atgriezties okupētajā Latvijā un devās uz Ameriku, lai atbalstītu Rietumu sabiedrotos. Ar Latvijas karogu viņi veica amerikāņu kravu transportu Amerikas austrumu krastā. Seši no astoņiem Latvijas kuģiem tika nogremdēti. Pie Kubas krastiem mana tēva vadīto tvaikonī «Apgara», kas vēl arvien gāja ar Latvijas karogu, torpedēja un nogremdēja vācu zemūdene. Viņš tika izglābts un atgriezās ASV, kur viņam piedāvāja kļūt par ASV Jūras spēku virsnieku. Jau kā ASV Jūras spēku virsnieks viņš dienēja uz ASV tirdzniecības kuģiem.

Pēc sabiedroto desanta Ancio pilsētā, Itālijā, kas bija ļoti nozīmīga Otrā pasaules kara cīņu vieta, mans tēvs atradās uz lielākā municijas kuģa, kad tam uzbruka un to nogremdēja vācu bumbvedēji. Sākotnējā sprādziena vilnī no kuģa kravas telpas izsviestais armijas džips tika uzsviests uz komandtilta, nogalinot kapteini un ievainojot manu tēvu — kuģa kapteiņa vietnieku. Kuģis turpināja degt, tāpēc kuģa apkalpes locekļi izlēma to pamest. Viņiem atstājot kuģi, eksplodēja uz tā esošā municija, degviela, trotils un bumbas. Sprādziena vilnis izmeta jūrniekus no glābšanas laivām, un jūrnieki bija spiesti peldus nokļūt līdz Ancio krastam, kur turpinājās karadarbība. Mans tēvs kaujas vidū Ancio izpeldēja vien ar tām drēbēm, kas viņam bija mugurā, — bez apaviem un bez jebkādiem identifikācijas dokumentiem. Kad ieradās Amerikas krasta apsardzes dienesta (militārā policija) pārstāvji, viņi, pavēšot ieročus pret manu tēvu un citiem jūrniekiem, jautāja: «Kas jūs esat?» Pirmais

jūrnieks bija Džons Smits no Aiovas, otrs Bils Smits no Ņujorkas, bet mans tēvs ar lielu latviešu akcentu atbildēja — Rūdolfs Pēkšēns. Krasta apsardzes vīri pavērsa šautenes pret viņu un teica: «Jums būs jādodas mums līdz!» Tā kā identitāte nebija noskaidrojama, mans tēvs tika ievietots pagaidu cietumā. Bija nepieciešamas vairākas dienas, kamēr tēva pavalstniecība tika noskaidrota. Kad mans tēvs atgriezās mājās Amerikā, viņš manai mātei sacīja: «Es nevēlos, lai mūsu dēliem būtu jānokļūst līdzīgā situācijā, tāpēc mēs viņus audzināsim par labiem amerikāņiem ar teicamu angļu valodu. Mēs mājās nerunāsim latviski, un mēs viņiem nemācīsim latviešu valodu.» Līdz ar to vienīgā latviešu valoda, kuru man nācās dzirdēt, kad es augu, bija tajās reizēs, kad mana māte un tēvs strīdējās. Rezultāts ir tāds, ka es, lai arī abi mani vecāki bija latvieši, latviski neprotu.

— **Tas ir skaudrs stāsts.**

— Jā, tas ir arī ļoti neparasts stāsts, bet mans tēvs nevēlējās, ka viņa dēliem būtu jāpiedzīvo tāda situācija, kādā viņš nokļuva, būdams Ancio.

— Jūs ieradāties Rīgā, lai uzstātos ar lekciju Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (intervija notika pagājušā gada novembrī).

— Jā, es lasīju lekciju aizsardzības akadēmijā. Es došos arī uz Tartu, lai lasītu lekciju Baltijas aizsardzības koledžā. Lekciju galvenā tēma ir vadība, pareizāk — kaujas vadība/līderība.

— Vai šī būs tikai viena lekcija vai arī jums ir jau kādi plāni attiecībā uz nākamajiem gadiem?

— Nē, ir paredzēta tikai viena lekcija, bet, iespējams, kāds mani uzaicinās atkal šeit ierasties.

— Kā jūs vērtējat mūsu kadetus un to, ko mēs šeit darām? Cik daudz zināt par notiekošo Latvijā?

— Es zinu par Latvijā notiekošo divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, esmu latvietis, un mani tas interesē. Otrkārt, amerikāņu augstākajām militārpersonām un politiķiem ir skaidrs, ka Latvija ir NATO robežvalsts. Krievijas draudi ir nopietni, visaptveroši un neparedzami. Es un arī citi amerikāņi pievērš lielu uzmanību mūsu ļoti nozīmīgajiem sabiedrotajiem Krievijas pierobežā.

— Kāds ir jūsu viedoklis par NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupu, kas Kanādas kā ietvarvalsts vadībā ir izvietota Nacionālo bruņotā spēku (NBS) Ādažu militārajā bāzē?

— Manuprāt, ir lieliski, ka sabiedrotie šādi sadarbojas! Kanādieši ir vieni no Amerikas Savienoto Valstu tuvākajiem sabiedrotajiem. Mums ar Kanādu ir kopēja 3000 jūdžu robeža. Mēs lielākoties runājam angļu valodā, arī viņi pārsvarā runā angļu valodā, un viņi ir lieliski mūsu sabiedrotie, kaimiņi un draugi. Un ir lieliski, ka mūsu tuvie draugi un kaimiņi kanādieši ir šeit, Latvijā, un ka viena Ziemeļatlantijas līguma organizācijas valsts atbalsta otru alianses dalībvalsti — Latviju.

— Vai vēl esat saistīts ar Amerikas Savienoto Valstu bruņotajiem spēkiem vai arī esat jau pensionējies?

— Esmu pensijā, bet es dzīvoju blakus Pentagonam. Katru ritu, kad pieceļos, es paskatos pa logu... uz Vašingtonu, jo pa

sava dzīvokļa logu redzu visu pilsētu. Tā es sēžu un skatos arī uz Pentagonu. Vašingtonā dzīvojot, miers, karš un politika ir ikdienas sastāvdaļa profesionālā dienesta un arī atvaļināto militārpersonu dzīvē, tāpēc es tajā visā esmu iesaistīts un turpinu aktīvi piedalīties dažādās diskusijās, pasākumos, lai gan tagad man par to vairs nemaksā.

— Ko, jūsuprāt, mūsu kadetiem vajadzētu vairāk apgūt?

— Manuprāt, Rietumos, arī Amerikā ir problēma, jo mūsu studenti ir aktīvi un ieinteresēti, viņu acis redz degsmi, bet diemžēl par maz ir to, kuri izvēlas studēt eksaktās un inženierzinātnes. Skaidrs, Amerikā un Latvijā ir brīvprātīgie, kas vēlas dienēt. Tomēr es domāju, ka Amerikas un, iespējams, arī Latvijas izglītības sistēmā nav pietiekami daudz eksakto — tehnisko un inženierzinātņu — mācību programmu. Ir vieglāk iegūt grādu filozofijā vai jurisprudencē, bet mums ir vajadzīgi elektroinženieri un mehānikas inženieri. Mums vajag kosmosa inženierus un kiberinženierus. Manuprāt, Latvijas kadeti līdzinās amerikāņiem, kas vēlas dienēt, bet viņiem galvenokārt ir humanitārā izglītība. Es gribētu, lai Amerikā un Latvijā būtu vairāk inženieru.

— Vērtīga doma. Vai jums šodien LNAA kadeti uzdeva arī kādus interesantus jautājumus?

— Bija daži jautājumi, taču es zinu, ka latvieši pārsvarā ir ļoti bikli. Manuprāt, latvieši dažreiz mēdz būt pārāk klusi un neuzkrītoši, bet latviešiem ir tik daudz ko piedāvāt. Jums Baltijā ir līdera pozīcijas, jums ir kaujas un NATO robežvalsts pieredze.

Pirmais jautājums, protams, līdzinājās pasviestai rokas granātai — ko es domājos par ASV prezidentu Donaldu Trampu. Tas ir izcils politisks jautājums, un, kā jau es kadetiem sacīju, politika Amerikā ieņem svarīgu lomu. Gandrīz katrs politiskais jautājums ASV abās galvenajās politiskajās partijās izraisa spēcīgas emocijas. Man, raugoties no militārā viedokļa, ir svarīgi, ka prezidenta Trampa trīs tuvākie padomnieki — aizsardzības ministrs, prezidenta biroja vadītājs un Nacionālās drošības padomes direktors — ir atvaļināti ASV Jūras kājnieku korpusa un armijas ģenerāļi, un viņi ir pazīstami kā domājoši un pieredzējuši kauju veterāni, kuriem patiesi rūp savas valsts panākumi.

RŪDOLFS FREDERIKS PĒKŠĒNS IR:

- ▶ Latviešu virsnieku apvienības un Latvijas ģenerāļu kluba biedrs,
- ▶ Amerikāņu latviešu asociācijas mūža biedrs, piedalās Latvijas un Amerikas militārajos piemiņas pasākumos,
- ▶ Amerikas Baltiešu brīvības līgas (*Baltic American Freedom League*) padomnieku valdes loceklis,
- ▶ piedalījies Melngalvju nama sudrablietu kolekcijas atjaunošanā un, pieminot savu tēvu, metālmāksliniekam Jurim Gagainim pasūtījis izveidot sudraba kuģa modeli, kas apskatāms Melngalvju namā,
- ▶ sadarbojies ar Latvijas Tirdzniecības kameru, lai informētu Latvijas uzņēmumus par uzņēmējdarbības iespējām Amerikā,
- ▶ paudis vēlmi, lai viņa bērni un mazbērni zinātu un novērtētu savu latvisko izcelsmi un turpinātu atbalstīt brīvu un neatkarīgu Latviju. R. F. Pēkšēns lepojas ar savu latvisko izcelsmi un dažādos veidos ir sekmējis atbalstu Latvijas neatkarības centieniem. Viņš piedalās Amerikas latviešu sabiedrības pasākumos.

Amerika, manuprāt, ir labās rokās. Es ceru, ka pārliecinošs militārs padoms ļaus ikvienam prezidentam pieņemt pareizos lēmumus. Prezidenti bieži vien uzņemas šo augsto amatu bez jebkādas pieredzes — militāras pieredzes nebija nedz prezidentam Obamam, nedz arī prezidentam Trampam, lai gan Donalds Tramps ir mācījies vidusskolā ar militāro apmācību.

Demokrātijā militārpersonas ir pakļautas civilajai vadībai; tā tas ir noteikts arī Amerikas Savienoto Valstu konstitūcijā. Amerikāņi grib, lai prezidents izvēlētos pareizos militāros padomdevējus, un, manuprāt, prezidentam Trampam tas ir izdevies.

Amerikas prezidents nav cars, viņš nevar vienpersoniski izdot jebkādu pilnvarojumu vai pavēli. Viņam ir daudz tiesību, tomēr viņš darbojas lielas demokrātiskas

Rīgā, pie Brīvības pieminekļa 2001. gadā.
No kreisās: Vilmārs Kukainis, Rūdolfs Pēkšēns un Egons Goldšmits.

◀ Sākums 4. un 5. lpp.

sistēmas ietvaros, un tāpēc, manuprāt, ir svarīgi saprast, ka ASV valsts pārvaldes forma ir demokrātiska, tā darbojas lēni, bet tā strādā kārtīgi un parasti ir veiksmīga. Es uzskatu, ka amerikāņu valsts pārvalde nav tik efektīva, tā ir smagnēja un politizēta, tomēr beigu beigās tā pieņems pareizos lēmumus.

— Kādus jautājumus vēl jums uzdeva mūsu akadēmijas kadeti?

— Mēs runājam par «uz uzdevuma izpildi orientētu vadību». Es centīšos jums to īsumā paskaidrot — tas ir sava veida militārais žargons un nozīmē to, ka komandierim ir jāspēj apmācīt savus padotos un ļaut viņiem rīkoties ārpus ierastiem ierobežojumiem un viņu iepriekšējās pieredzes. Vācieši to dēvē par *Auftragstaktik*. Militārās sistēmas miera laikā izveido birokrātiju un raksta stingrus noteikumus par to, kā lietām būtu jādarbojas. Manuprāt, tas bija kāds vācietis, kurš reiz sacīja šos vārdus: «Ikvienu kaujas plānu nākas mainīt jau pēc karaspēka pirmās saskares ar ienaidnieku.»

Uz uzdevuma izpildi orientēta vadība aicina pārdomāt, vai, satiekoties ar ienaidnieku, jūsu padotie zinās, kā neatkarīgi no komandiera rīkoties pārsteiguma situācijā, kad viņiem nebūs iespējas saņemt sava komandiera pavēles. Lai veiksmīgi cīnītos, šādai rīcībai ir nepieciešama

attiecīga apmācība, pārliecība un arī gatavība uzņemties intelektuālo risku. Un tieši to mēs, gaisa spēku iznīcinātāju piloti, augstu vērtējam. Mēs vēlamies, lai iznīcinātāja pilots, manevrējot uzbrukuma laikā, pietuvotos tai bīstamajai robežai, kad viņš sevi gandrīz nogalina, jo tikai tad viņš spēj kļūt patiesi agresīvs un iznīcināt ienaidnieku. Mēs negribam, lai viņš darbotos kā bumbvedēja pilots, kas savu lidmašīnu vada taisni un lēni, it kā nogaidot; mēs gribam, lai iznīcinātāja pilots būtu drosmīgs un gatavs riskēt! Mēs vēlamies, lai iznīcinātāja pilots spētu savu lidmašīnu ātri apgriezt otrādi, lai viņš būtu gatavs ātrumā traucēties pret zemi, lai viņš, būdams ienaidnieka teritorijā, spētu strauji mainīt lidmašīnas kursu un pats izvēlēties vislabāko veidu, kā ienaidnieku iznīcināt. Skaidrs, ka gaisa uzbrukuma laikā pilotam ir jāuztur sakari ar dispečeru dienestu, bet mēs vēlamies, lai viņš būtu maksimāli koncentrējies.

Amerikāņiem ir slavens iznīcinātāju pilots pulkvedis Džons Boids (*John Boyd*), ar iesauku Čingiss (no mongoļu valdnieka Čingishana vārda). Viņš bija ārkārtīgi agresīvs pilots. Viņa pilotētā lidmašīna nevienā gaisa kaujā Korejas kara laikā neuzturējās ilgāk par četrdesmit sekundēm. Boids traucās cīņā, apgriezta savu lidmašīnu ienaidnieka manevra laikā un iznīcināja pretinieka iznīcinātāju *MiG*. Pulkvedis Džons Boids izgudroja *OODA* cilpas koncepciju, par kuru ir izstrādātas doktora disertācijas. *OODA* ir saīsinājums no

angļu valodas vārdiem — *observe, orient, decide and act*, proti, novēro, noorientējies, izlem un rīkojies. Iznīcinātāja pilots, kaujas uzdevuma laikā meklē ienaidnieku, noorientējas uz viņu, pagriež lidmašīnu pret ienaidnieku, un, kad ienaidnieks veic savu reaģēšanas manevru, izlemj, kā labāk rīkoties, lai viņu pārspētu — apgriežot lidmašīnu viņa manevra laikā un sašaujot ienaidnieka lidmašīnu, un tā ir *OODA* cilpa.

Tas pats attiecas arī uz uzņēmējdarbību, un šāda koncepcija tiek piemērota arī taktiskajā, stratēģiskajā un operatīvajā līmenī. Jūs novērojat situāciju, tad jūs orientējat savus aktīvus attiecībā pret šiem draudiem vai iespējām, izlemjat, ko darīt, un — rīkojaties. Šis process tiek atkārtots — to sauc par *OODA* cilpu, proti, uz uzdevuma izpildi orientētu vadību (*Auftragstaktik*). Šīs koncepcijas mērķis ir iemācīt jauniem līderiem un to padotajiem komandieriem izmantot iniciatīvu, rīkoties pašam, negaidot norādījumus no augšas.

— Ar kādām problēmām, jūsuprāt, tuvākajā laikā būs jāsaskaras NATO un Baltijas valstīm saistībā ar Krieviju, ar to, kas notiek dienvidos, jo mums šobrīd ir jārisina daudzas lietas.

— Manuprāt, un tas ir mans personīgais viedoklis — Krievija rīkotos ļoti nepārīgi, ja izraisītu Baltijā atklātus militāros draudus. Manuprāt, Krievija, visticamāk, veiks kiberuzbrukumus un centīsies traucēt demokrātisko procesu norisi.

— Kāds būtu jūsu vēlējums Latvijai, mūsu bruņotajiem spēkiem?

— Es runāšu par tām lietām, ko es novēlētu Amerikai, bet tās tikpat labi var attiecināt arī uz Latviju. Es vēlos, lai bruņotajos spēkos būtu lielāka visas sabiedrības pārstāvētība. Es vēlos, lai Amerikas un Latvijas bruņotie spēki varētu izpildīt savus rekrutēšanas uzdevumus ar vislabākajiem sabiedrības pārstāvjiem, turklāt no visiem tās slāņiem. Es zinu, ka ASV un Latvijā ir lieliski instruktori un apmācība, taču mums ne vienmēr ir pietiekami daudz personāla — kā amerikāņu, tā arī latviešu. Jaunu cilvēku atrašana un šo jauno karavīru motivēšana ir grūts uzdevums mūsu demokrātijām, tomēr man ir lielas cerības, ka mūsu valstis spēš to paveikt!

Tulkojis NBS rezerves
virsleitnants Kārlis Lidaka.

ZEMESSARDZE

PANĀKUMU ATSLĒGA — KVALITĀTE

Guna Freimane,

seržante, Zemessardzes štāba Vadības grupa.

Foto — Normunds Mežiņš.

Kopš 2018. gada 3. janvāra Zemessardzei ir četras brigādes — katrā pieci bataljoni — un astoņas atsevišķās apakšvienības, kas pakļautas Zemessardzes komandierim, proti, četras jau esošās vienības (Zemessardzes štābs, Zemessardzes orķestris, Zemessardzes Kiberaizsardzības vienība un Zemessardzes Speciālo psiholoģisko operāciju (PSYOPS) atbalsta vads) un trīs jaunizveidotās vienības (Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienība, Zemessardzes zinātnes, pētniecības un inovāciju centrs un Zemessardzes mācību centrs), kā arī Zemessardzes veterānu apvienība.

Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš, raksturojot pārmaiņas, saka:

«Katrs gads ir kā jauna lapaspuse mūsu lielajā dzīves grāmatā, un, tās rakstot, veidojas kāds stāsts. Arī Zemessardzei ir savs stāsts. Ir jauns gads, Zemessardzei jauna pilnveidota struktūra, jauni papildu uzdevumi, neizmērāms darba apjoms un izaicinājumi. Gribētu gan piebilst, ka joprojām esam tikai attīstības stadijā, darbs ir iesākts, bet darba augļi vēl ļoti tāli. Turklāt tik lielas struktūras un vienības nemaz nevar veikt kardinālas pārmaiņas dienas laikā — lai process un rezultāts būtu kvalitatīvs, ir nepieciešams laiks, un pirmais lielais solis jau ir sperts.»

Zemessardzes zinātnes, pētniecības un inovāciju centrs tika dibināts jau pērnā gada nogalē — 9. oktobrī, savukārt Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienības un Zemessardzes mācību centra dibināšanas datums ir 2018. gada 3. janvāris. Visas trīs apakšvienības tiek veidotas no jauna, tāpēc vēl ir attīstības stadijā. Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienības izveides mērķis ir sagatavot profesionālus zemessargus, kas, sadarbojoties ar līdzīgām vienībām Nacionālajos bruņotajos spēkos, veiks speciālās operācijas Latvijas Republikas interesēs. Zemessardzes zinātnes, pētniecības un inovāciju centra izveides mērķis ir atbalsts ne tikai Zemessardzei, bet gan visiem Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, sekmējot tieši militāro tehnoloģiju attīstību dažādās zinātnes nozarēs. Centra vadītājs atvaļinātais kapteinis Juris Ķiploks uzsver: «Zemessardzes zinātnes, pētniecības un inovāciju centrs ir jauno zinātnieku vienreizēja iespēja realizēties izvēlētajās pētniecības jomās. Tā kā centra kodols ir Rīgas Tehniskās universitātes zinātnieki, mums ir svarīgi pēc iespējas vairāk jauno profesionāļu, kas ir arī savas dzimtenes patrioti, iesaistīt zinātniskajā darbā — informācijas vākšanā, sagatavošanā, analizēšanā un pētnieciskajā darbā. Un kur citur šādu vienību veidot, ja ne Zemessardzē? Aptuveni plānotais centra zinātnieku skaits ir 30 cilvēki. Esmu uzrunājis ļoti daudzus, sākumā jutos pārsteigts, ka mūsu jauno zinātnieku vidū ir tik liela atsauce. Tas mani priecē, ir ar ko strādāt, un par šiem cilvēkiem esmu pārliecināts. Svarīga ir visu Nacionālo bruņoto spēku attīstība, un jauno tehnoloģiju nozare ir ļoti nozīmīga. Šajā nozarē nepārtraukti ir jāseko līdzi visām inovācijām un novitātēm, reizēm pat detaļām ir liela nozīme.»

Līdz šim Zemessardzes mācību centra funkcijas daļēji pildīja Zemessardzes 51. bataljons, tomēr ar šī gada 3. janvāri tika izveidots piltiesīgs Zemessardzes mācību centrs. Centra priekšnieks kapteinis Artūrs Maksis skaidro: «Šis mācību centrs ir Zemessardzes komandiera apmācību instruments zemessargiem. Mēs apmācīsim zemessargus, kuri vēlas kāpt pa karjeras kāpnēm un kļūt par instruktoriem, veidojot jauno komandieru paudzi savos bataljonos, kā arī mācīsim dažādas specialitātes, pēc iespējas kvalitatīvāk veidojot zemessargu individuālo sagatavotību un profesionalitāti. Ja nepieciešams, izstrādāsim arī papildu apmācību programmas. Panākumu atslēga ir kvalitāte. Kā katram jaunam organismam, arī mums viss jāsāk veidot no nulles, bet šis ir viegls sākums, jo nav dogmu vai rutīnas, kas bremzē attīstību. Zemessardzes attīstībā šis ir svarīgs solis, un mēs pieliksim visas pūles, lai attaisnotu cerības.»

Zemessardzes četru brigāžu vadības struktūra tika papildināta 2017. gada 2. novembrī, lai nodrošinātu pilnvērtīgāku Zemessardzes uzdevumu izpildi un veicinātu tās integrēšanu Nacionālo bruņoto spēku sastāvā. Zemessardzē papildus jau esošajām trīs brigādēm atjaunoja 1. Rīgas brigādi, veica Zemessardzes bataljonu administratīvo pārdali, un tagad katrā Zemessardzes brigādē ir pieci bataljoni.

Turpinājums 8. un 9. lpp. ►

◀ Sākums 7. lpp.

«Šī reorganizācija nekādā ziņā nenozīmē likvidāciju vai specializācijas zaudēšanu, tieši otrādi, visas līdzšinējās Zemessardzes spējas tiek saglabātas, un jaunās nāk klāt. Mums ir jāspēj pielāgoties inovācijām, jābūt dinamiskiem un mūsdienīgiem 21. gadsimta cilvēkiem, un tas ir ļoti pozitīvi, mēs neiestiegam rutīnā, jo katru dienu ir jauni izaicinājumi, kas paplašina mūsu redzesloku. Arī Rainis ir teicis: «Pastāvēs, kas pārvērtīsies.» Piekritu, būs grūti, jauniejiem komandieriem stāv priekšā smags darbs, bet es esmu drošs un pārliecināts par saviem vienību komandieriem,» uzsver Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš.

Zemessardzes 1. Rīgas brigādes atbildībā jau nodots Zemessardzes Studentu bataljons, Zemessardzes 17. bataljons un Zemessardzes 19. bataljons. Svinīgā ceremonijā ar bataljonu karogu pasniegšanu un iesvētīšanu tika atjaunoti divi Zemessardzes bataljoni — Zemessardzes 13. bataljons, kas tiks izvietots Rīgā un par kura komandieri iecelts pulkvežleitnants Kaspars Mazitāns, un Zemessardzes 53. bataljons, kas atradīsies Bauskā un kuru komandēs majors Elmārs Popakuls. Šie divi Zemessardzes bataljoni ir dibināti jau Zemessardzes pirmsākumos — 1991. gada 25. septembrī. Zemessardzes 13. bataljons sākotnēji bija 13. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas Zemessardzes bataljons. 2004. gada janvārī tas tika pievienots tagadējam Zemessardzes Studentu bataljonam, tam nododot arī karogu. Savukārt Zemessardzes 53. bataljons pirmsākumos bija Zemessardzes 53. Bauskas bataljons. 2002. gada augustā tas tika pievienots pašreizējam Zemessardzes 54. bataljonam, un kopš tā laika bataljona karogs glabājās Latvijas Kara muzejā. Zemessardzes kapelāns majors Raimonds Krasinskis šī gada 9. janvārī iesvētīja atjaunoto Zemessardzes bataljonu karogus, apliecinot, ka karogs ir katras vienības, katra karavīra un zemessarga svēts simbols.

Zemessardzes 1. Rīgas brigādes komandieris pulkvežleitnants Sandris Gaugers skaidro: «Pašlaik uzsākts Zemessardzes 1. Rīgas brigādes štāba, kā arī jaunizveidoto bataljonu štābu un apakšvienību praktiskās formēšanas process, komplektējot personālu no profesionālā dienesta karavīriem un zemessargiem. Neskatoties uz strukturālajām pārmaiņām, visas Zemessardzes vienības pilda tām noteiktos uzdevumus un notiek personāla plānveida apmācība. Vienlaikus tiek turpināta Zemessardzes 1. Rīgas brigādē ietilpstošo bataljonu infrastruktūras attīstības un modernizācijas projektu realizācija. Uzsākta arī 1. Rīgas brigādes vēsturiskās simbolikas atjaunošana ar Rīgas pilsētas simbolu integrēšanu.»

Atjaunotā Zemessardzes 53. bataljona komandieris majors Elmārs Popakuls pēc karoga saņemšanas ceremonijas uzsvēra: «Šobrīd mums ir jāveido bataljona bāze Vecsaulē, kur jāveic lieli būvdarbi, un tas ir process, kas prasis laiku. Jākomplektē arī pats bataljons, jādoma par apmācību darba organizēšanu. Šobrīd lielu atbalstu ceram saņemt no vietējās pašvaldības, lai vismaz būtu telpas zemessargu teorētiskajām nodarbībām. Vienmēr no kaut kā ir jāsāk, un, lai sasniegtu augstus rezultātus, ir jāiegulda liels darbs. Bauskas bataljons — tas nav tikai Bauskas novads, un es kā bataljona komandieris aicinu iesaistīties zemessargus no visām bijušā Bauskas rajona pašvaldībām.»

Strukturālās izmaiņas Zemessardzē ir nepieciešamas, lai Zemessardzi maksimāli integrētu Nacionālo bruņoto spēku sastāvā un tā varētu iesaistīties Valsts aizsardzības operatīvā plāna uzdevumu izpildē atbilstoši NATO strukturālajam dalījumam. Arī turpmāk tiek plānots pilnveidot Zemessardzes struktūru, vēl vairāk palielinot tās operacionalitāti.

Zemessardzes pirmā pavēle tika izdota 1991. gada 24. augustā par zemessargu reģistrēšanu un vienību formēšanu. Šodien ir jau

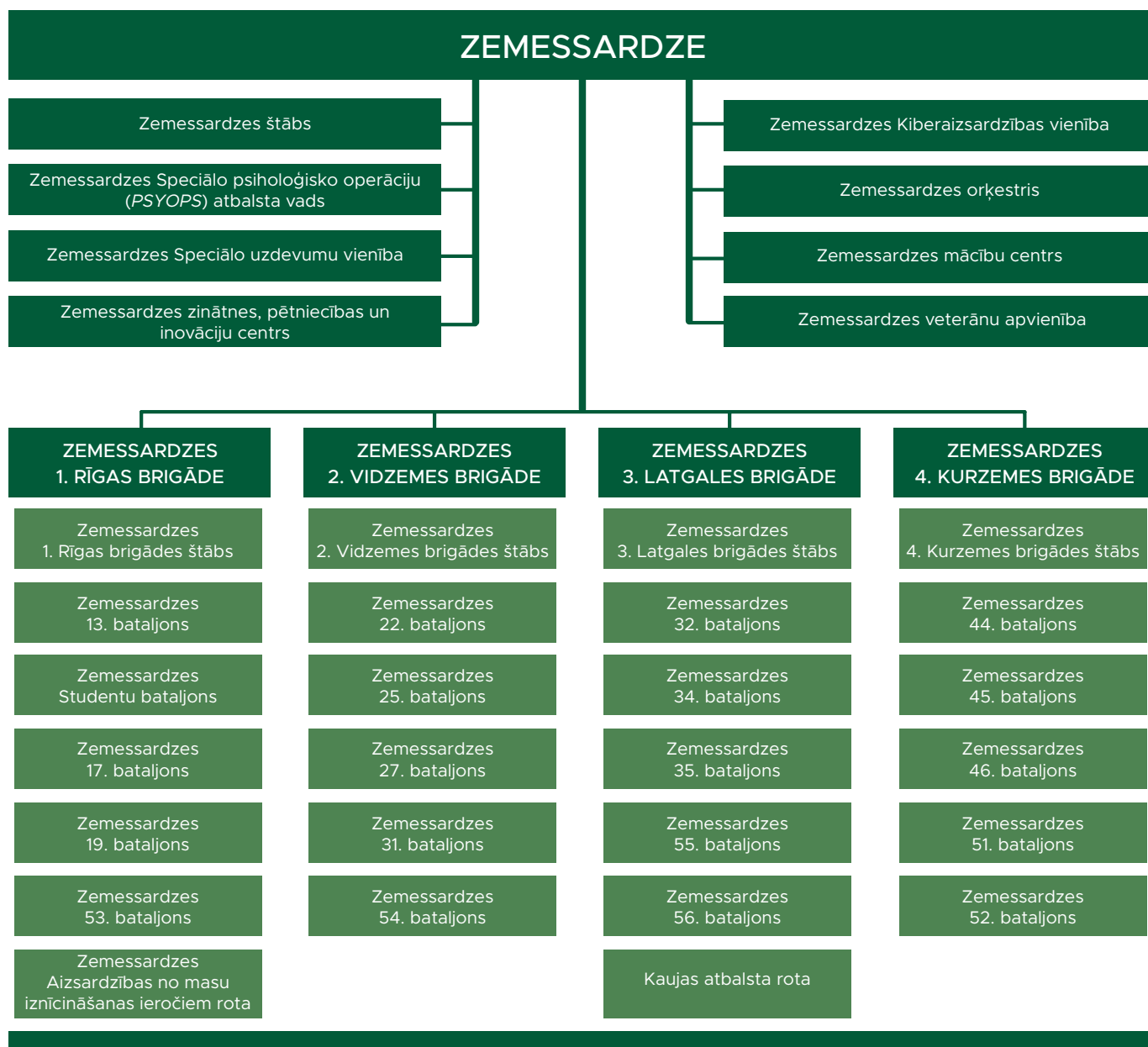
2018. gads, un joprojām tiek izdotas arvien jaunas pavēles un rīkojumi par vienību strukturālām pārmaiņām un jaunu vienību veidošanu. Strukturālās pārmaiņas Zemessardzē ir nepārtrauktas, tomēr lielākās saistās ar laiku pēc 2000. gada sākuma, kad reorganizēja un apvienoja daudzas Zemessardzes vienības, tai skaitā arī divas Zemessardzes brigādes, mainījās nosaukumi, atbilstības teritorijas, dislokācijas, specializācijas. Palielinoties darba un specializācijas apjomam, 2007. gadā izveidoja vēl vienu Zemessardzes novadu un sāka veidot arī jaunas vienības. Taču, mainoties ekonomiskajai situācijai valstī, 2009. gadā tās tika optimizētas un to skaits samazināts. 2016. gadā, lai aktualizētu Zemessardzes nozīmi valsts aizsardzības sistēmā un pilnveidotu tās struktūru attīstību, Zemessardzes novadi tika pārstrukturēti par Zemessardzes brigādēm, turpinot to attīstību.

Atskatoties gandrīz 30 gadu pagātnē, kas Latvijai bija ļoti grūts, bet nozīmīgs laiks, jāatceras, ka tieši toreiz, 1991. gada barikāžu dienās, sākām rakstīt Zemessardzes vēsturi. Zemessardze ir pirmā vienība, kas tika izveidota atjaunotās Latvijas laikā, un

tās attīstība un pārmaiņas ir nepārtrauktas. Zemessardze ir kā dzīvs organisms, kas mainās, pilnveidojas un iekļaujas laika plūsmā. Zemessardze, tāpat kā tās sastāvs, nepārtraukti atjaunojas un reaģē uz esošo situāciju. Arī Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš ir vairākkārt uzsvēris: «Zemessardze būs tik jauna, cik mūsu sabiedrība, zemessargu skaits strauji nepalīnās, bet sastāvs mainās, un Zemessardze kļūst jaunāka.»

Toreiz pēc zemessarga zvēresta došanas ceremonijas aktieris Eduards Pāvuls sacīja: «Es stājos Zemessardzē, lai aizstāvētu savu Dzimteni, savu sievu, savus bērnus, savu pagastu, savus kaimiņus. Tas ir mans uzdevums. Stāvēja latviešu strēlnieki, un cauri netika neviens. Stāv Latvijas zemessargi, un cauri netiks neviens.»

Ir pagājuši gandrīz 30 gadi, un šajā ziņā nekas nav mainījies. Tauta ir mūsu lielākais spēks — cik ilgi būs entuziasms un vēlme aizstāvēt savu valsti, tik ilgi arī būs Zemessardze, un mēs tam esam dzīvs apliecinājums. Var mainīties struktūra, paaudzes, palet ilgs laiks, bet, kamēr mūsu sirdis būs patriotisms, pārmaiņas spēcīnās mūsu pārliecību un ticību saviem spēkiem. ■

NOMETNE «BALTAIS VILKS»

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

Ziemassvētku kauju atceres laika pasākumu klāstā īpaši izceļas Latvijas skautu un gaidu centrālās organizācijas organizētā nometne jeb sagaita «Baltais vilks», kurā nu jau vairākus gadus piedalās arī pārstāvji no jaunsargu vienībām. Lai nometnes norisi padarītu interesantāku un daudzveidīgāku, savas prasmes jauniešiem demonstrēja arī Nacionālo bruņoto spēku un ASV armijas pārstāvji.

Pagaidām visdaudzskaitlīgākā nometne

«Šogad nometne notiek jau sešpadsmito gadu. Tā ir tradīcija, kas izveidota vēl pirmskara laikā, kad skautu vecākā darbības pakāpe — roveri — brauca uz šejieni pieminēt latviešu strēlniekus,» stāsta nometnes «Baltais vilks» priekšnieks Nils Klints. Organizācijas goda prezidents bijis arī ģenerālis Kārlis Gopers, Ziemassvētku kauju varonis, tādēļ Ložmetējkalns un kauju atceres dienas ir pasākuma rīkošanai īsti atbilstošs laiks un vieta. «Šeit mēs varam gan atcerēties un iedvesmoties, gan stāstīt un mācīt dzīvo vēsturi, kas jauniešiem ir ļoti nepieciešama.»

Šogad nometnē piedalījās aptuveni 180 cilvēki vecumā no 12 līdz 21 gadam. No 12. līdz 14. janvārim Ložmetējkalna

pakājē izvietotajās apkurināmajās armijas teltīs jaunieši mācījās patstāvīgas dzīves un arī izdzīvošanas iemaņas, apmainījās ar pieredzi un centās kaut nedaudz izjust latviešu strēlnieku pirms vairāk nekā simt gadiem piedzīvoto un pārdzīvoto.

«Būtiskākais jauniešiem ir iespēja pabūt ārā, pie dabas, rūpēties pašiem par sevi. Viņi paši gatavo ēst, rūpējas par sadzīvi — tas daļai ir diezgan liels izaicinājums. Otra būtiskākā nometnes sastāvdaļa, protams, ir dzīvās vēstures mācīšana,» stāsta N. Klints.

Rekordlielais dalībnieku skaits nometnē šogad līcis vēltīt plānošanai un sagatavošanās darbiem ilgāku laiku. Īpašs priekš nometnes rīkotājiem ir par amerikāņu dalību, kas notiek nu jau otro gadu, kā arī mūsu pašu bruņoto spēku demonstrējumiem. «Manuprāt, tā ir ļoti laba tradīcija, kas sāk veidoties,» teic nometnes priekšnieks.

Lai gan nometnes laikā Latvijā vismaz uz kādu brīdi ieradies ziema, nometnes dalībniekiem tas nekādas problēmas nav sagādājis. «Esam šeit bijuši arī daudz ekstremālākos laika apstākļos — lielos sniegos, vētrā, nemītīgā lietū. Šie ir nometņošanai ļoti labi laika apstākļi — neliels mīnuss, nav dziļa sniega,» atzīst N. Klints.

Nometņu formāti nedaudz atšķiras

Štāba virsseržants Kaspars Rudītis, jaunsargu instruktors no Skrundas novada, uz «Balto vilku» atvedis 10 jaunsargus

no Skrundas un Nīkrāces, savukārt instruktors Ivars Lādēns ieradies ar deviņiem jaunsargiem no Grobiņas. Vēl nometnē piedalās vietējie jaunsargi no Babītes vienības.

«Jaunsargu dalība šajā nometnē jau ir tradīcija. Arī pašam ir ļoti interesanti — pieteicos ar domu, ka pirmo reizi būšu skautu nometnē, gribēju redzēt, ar ko nodarbojas jaunieši šajā mums radniecīgajā organizācijā. Protams, vienmēr var atrast, ko vienam no otra pamācīties. Mūsu un skautu nometnes nedaudz atšķiras. Šeit bērni ir vairāk iesaistīti patstāvīgā dzīvošanā, paši arī gatavo ēst. Visi ir sadalīti pa pavardiem, un katrs pavards rūpējas, lai visi tā dalībnieki būtu paēduši. Tomēr ir arī daudz līdzīga, piemēram, notiek tādas pašas apmācības ar nelielām niansēm. Arī nakts aktivitātes — jaunieši nebaidās no tumsas, pasākumi notiek līdz pat pusnaktij,» stāsta K. Rudītis.

Jaunsargu interese par dalību nometnē bijusi liela. «Visi ir priecīgi, ka ir tāda iespēja atbraukt un gūt jaunu pieredzi. Tika tie, kuri paši pieteicās un arī biežāk nāca uz nodarbībām — tāpat aktīvākie jaunsargi.» Taču par netikšanu uz nometni var nebēdāt — jau februāra vidū K. Rudīša jaunsargi rīkos paši savu divu dienu pārgājienu ar izdzīvošanas elementiem. «Dzīvosim mežā, bet teltis līdzī neņemsim — taisīsim nojumus no zariem, sildīsimies pie uguns kuriem. Izaicinājums ir diezgan liels, bet mēs tam esam gatavi,» atzīst K. Rudītis.

Daudz jaunu iespaidu un prasmju

Jolanta Aina Stepanoviča un Emīlija Vītola-Zariņa mācās Skrundas vidusskolas 10. un 8. klasē. Viņas pārstāv Skrundas novada Jaunsardzes vienību. Šādā nometnē abas piedalās pirmo reizi un atzīst, ka daudz kas ir pārsteidzis vai licies savādāks. «Piemēram, šeit vakaros notiek dziedāšana, ir svētbriži, rīts iesākas ar karoga pacelšanu un himnas dziedāšanu. Taču viņiem nav rīta rosmes, kā tas ir jaunsargu nometnēs. Mēs parasti organizējam dežūras — katra grupa savā teltī, bet skautiem un gaidām ir atbildīgie par visu nometni, kuri naktī apstaigā teltis un kurina krāsnis, rūpējas par visiem,» teic meitenes. Viņas stāsta, ka nometnē ir ļoti interesanti un ir iegūta arī jauna pieredze. Īpaši aizraujoša bijusi nodarbība par dažādiem ugunsroku veidiem — līdz tam nemaz neesot iedomājušās, ka iespējama tāda dažādība. Ja būs iespēja, viņas noteikti gribētu šādā nometnē piedalīties vēl kādu reizi.

Diāna Rožkalne mācās 9. klasē un «Baltajā vilkā» arī ieradies no Skrundas. Jaunsardzē viņa pagaidām ir tikai piecus mēnešus, šī ir viņas otrā nopietnā nometne. «Šī nometne prasa diezgan lielus spēkus no dalībniekiem. Bet raisa arī lielas emocijas, saikni starp cilvēkiem, labas

domas un atziņas,» saka Diāna. Līdz šim viņa neko nebija dzirdējusi par skautu un gaidu kustību, tādēļ daudz kas no nometnes norisēm licies jauns un pārsteidzošs. Nometnē viņa ieguvusi daudz jaunu draugu un labprāt piedalītos šādos pasākumos arī turpmāk.

Jaunieši ir zinoši un mācīties gribošī

Nometnes laikā ASV un Latvijas karavīri skautiem, gaidām un jaunsargiem piedāvāja piecas dažādas nodarbības: āra medicīna un pirmās palīdzības sniegšana āra apstākļos (šo nodarbību vadīja amerikāņu speciālisti), izdzīvošanas iemaņas ziemas apstākļos, karavīra ekipējums, orientēšanās bez palīgīdzekļiem un netradicionāli ugunsroku veidi. Katras nodarbības garums bija 40—45 minūtes, un jauniešu grupas rotācijas kārtībā varēja apmeklēt tās visas.

Kaprālis Dairis Ķiploks no 1. mehānizētā kājnieku bataljona jauniešiem sniedza nelielu ieskatu izdzīvošanā ziemas apstākļos, mācīja, kā lietot individuālo ekipējumu, kurš ir mūsu bruņoto spēku rīcībā ikdienā. «Sākumā dodam īsu teorētisku ieskatu, pēc tam seko arī nelielas

praktiskas nodarbības. Interese ir ļoti liela, ir samērā daudz jautājumu gan par ekipējumu, gan pieejamo inventāru. Liela interese ir arī par karavīru dzīves apstākļiem ikdienā. Protams, nodarbības laiks ir ļoti ierobežots, tā ka varam sniegt tikai īsu ieskatu galvenajās tēmās, kā arī parādīt pašu minimālāko no sava ekipējuma,» atzina D. Ķiploks.

Kaprālis Valdis Pikšēns no 2. kājnieku bataljona «Baltā vilka» dalībniekiem rādīja dažādus ugunsroku veidus. Viņš sprieda:

«Jaunieši ir diezgan zinoši, lielākajai daļai tā ir jau apgūta lieta atkārtošana, taču kaut ko jaunu šajā mijiedarbībā varam smelties gan mēs, gan viņi. Uguns iegūšana viņiem nav problēma, gandrīz visi zina ugunsroku pamatveidus un tos arī cenšas kurināt. Mēs no savas puses gribam viņiem iemācīt arī kaut ko interesantāku. Taču esmu pārliecināts, ka mežā viņi pilnīgi noteikti nepazudīs.»

Dižkareivis Ivars Friliņš no 2. kājnieku bataljona organizēja novērošanas aktivitāti. Mežā karavīri izveidojuši trasīti, kuras abās pusēs izvietoti dažādi priekšmeti. Nometnes dalībniekiem, virzoties pa trasīti, uzmanīgi jāvēro apkārtni un jācenšas atrast pēc iespējas vairāk izvietoto objektu. Savukārt otra jauniešu grupa tajā laikā tiek sadalīta divās daļās, no kurām viena slēpjas, bet otra cenšas tos atrast, izmantojot arī militāros palīgīdzekļus. «Lielākajai daļai jauniešu ar militāro jomu nekādas saskares nav bijis, taču viņi visai prasmīgi tika galā ar uzdevumu. Šī aktivitāte visiem patika, bija jautri un interesanti,» sacīja I. Friliņš.

Ziemašvētku kauju piemiņai nometnes otrās dienas nogalē notika lāpu gājiens no Ziemašvētku kauju muzeja līdz Ložmetējkalnam. Godinot Ziemašvētku kauju varoņus, 13. janvārī pie Ziemašvētku kauju muzeja notika arī vērienīga Pirmā pasaules kara kauju rekonstrukcija. ☒

TERORISMS 21. GADSIMTĀ

Mārtiņš Hiršs,

LNAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centra pētnieks.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Terorisms — vardarbība pret civiliedzīvotājiem politisku mērķu sasniegšanai — nav jauns fenomens. Terorisms ir pastāvējis kopš civilizācijas sākuma.

Arī Eiropā terorisms nav nekas jauns.

Pirmais pasaules karš sākās, kad serbu nacionālās kustības kaujinieks — terorists — nošāva Austroungārijas erchercogu Franci Ferdinandu. 20. gadsimta 70., 80. gadus iezīmē basku separātisms un bruņoti konflikti Ziemeļīrijā. Pat starptautiskais terorisms nav unikāla parādība. Globālā terorisma aizsākumi meklējami pārnacionālajā anarhistu kustībā jau 19. gs. Arī mūsdienās aktuālā džihāda terorisma saknes ir meklējamas 20. gs. pirmajā pusē pēc Osmaņu impērijas sagrāves Pirmā pasaules kara rezultātā. Pat Latvijā kopš neatkarības atjaunošanas ir bijuši vairāki terora akti, piemēram, Rīgā Uzvaras pieminekļa spridzināšana 1997. gadā un sprādzieni 1998. gadā pie sinagogas un Krievijas vēstniecības. Terorisms nebūt nav unikāls 21. gadsimta fenomens.

Tomēr saskaņā ar Globālo terorisma indeksu Rietumos, konkrēti Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (*Organisation for Economic Co-operation and Development* — *OECD*) dalībvalstīs pēdējos trīs gados ir pieredzējušas strauju terora aktu skaita un upuru pieaugumu. 2015. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu,

bojāgājušo skaits teroristu uzbrukumos *OECD* valstīs pieauga par 650%. 2015. gadā teroristu uzbrukumos bojā gāja 577 cilvēki, bet 2014. gadā tikai 77 cilvēki kļuva par terorisma upuriem. 2016. gadā šis terora aktu skaits pieaugums saglabājās. Šie rādītāji ir augstākie kopš 2001. gada, kad 11. septembra uzbrukumos ASV bojā gāja 2996 cilvēki. No 2004. līdz 2014. gadam *OECD* valstīs lielākais terorisma upuru skaits gadā bija 130 cilvēki.¹ Tomēr jāpiebilst, ka dati par *OECD* valstīm iekļauj arī Turciju, kuras iedzīvotāji sastādīja vairāk nekā pusi (337) no *OECD* valstīs terora aktos bojāgājušo skaita 2015. gadā. Turcijā šī gada laikā aktivizējās gan Islāma valsts, gan Kurdistānas strādnieku partija, kamēr iepriekšējā — 2014. gadā — Turcijā bija tikai 20 terorisma upuru.² Bez šīm grupām *OECD* valstīs darbojas dažādas vietējās grupas, no kurām zināmākās ir basku separātisti (*ETA*) un Īru republikāņu armija, kā arī citas, kuras motivē nacionālisms, separātisms, rasisms, anarhija vai arī tās ir noskaņotas pret esošo valsts pārvaldi. Tomēr šo abu grupu veikto terora aktu skaits kopš 20. gs. astoņdesmitajiem gadiem *OECD* valstīs ir samazinājies un salīdzinoši nav liels.³

Teroristiskā organizācija «Islāma valsts» pēdējos gados ir nomainījusi «*Al-Kaida*» kā galveno starptautiskā terorisma avotu. Ar «Islāma valsti» saistītais terorisms pēdējos gados ir kļuvis par globālu problēmu. 2015. gadā un 2016. gada pirmajā pusē 52% no visiem terorisma upuriem *OECD* valstīs ir radušies ar «Islāma valsti» saistītos uzbrukumos. Tas gan nenozīmē, ka «Islāma valsts» ir tieši organizējuši visus šos teroristu uzbrukumus. Aptuveni pusi džihāda ideoloģijas motivēto terora aktu veica cilvēki, kuriem nav bijuši nekādi tieši kontakti ar «Islāma valsti» kaujiniekiem. Šie teroristi bija tikai iedvesmojušies no džihādisma propagandas un idejām vai arī tikai pasludināja, ka ir saistīti ar tām.⁴

Teroristu saikņu trūkums ar teroristu organizācijām skaidrojams ar to, ka globālās džihāda teroristu organizācijas «*Al-Kaida*» un līdzīgi arī «Islāma valsts» funkcionē dažādos līmeņos. **Pirmais līmenis** ir «*Al-Kaida*» Afganistānā līdz ASV vadīto spēku iebrukumam 2001. gadā un «Islāma valsts» pēdējos gados: organizācija ar ievērojamiem finansiāliem resursiem

un infrastruktūru, kas apmāca teroristus un koordinē terora aktus visā pasaulē. **Otrais līmenis** ir to organizāciju tīkls, kuras pasludina uzticību «*Al-Kaida*» vai «Islāma valstij». Šajā tīklā ietilpst vairākas lokālas teroristu organizācijas, piemēram, «*Boko Haram*» Nigērijā, grupējums «*Jemaah Islamiyah*» Filipīnās un citi. Šīs organizācijas var nebūt tieši saistītas ar «Islāma valsti», bet izmanto tās zīmolu uzmanības piesaistīšanai, leģitimitātes celšanai un rekrutācijai. Pret šiem pirmajiem diviem līmeņiem ir relatīvi vieglāk vērsties ar klasiskiem militāriem un policejiskiem paņēmieniem. Šīm organizācijām ir vadība, struktūra, infrastruktūra — pret to visu ir iespējams cīnīties ar dažādiem militāriem līdzekļiem.

Treškārt, abas organizācijas cenšas veidot vāji saistītu individu, kuri būtu gatavi organizēt vai īstenot terora aktus, tiklu rietumvalstīs. 2004. gadā uzbrukums Madrides dzelzceļam bija saistīts ar «*Al-Kaida*», un uzbrukumi Parīzē 2015. gadā bija saistīti ar «Islāma valsti». Ceturtkārt, abas organizācijas un to izplatītās idejas vienkārši iedvesmo individuus vai mazas, izolētas grupas, piemēram, Bostonas maratona terora aktu 2013. gadā organizētājus, veikt terora aktus bez tiešas saiknes ar pašām radikālajām organizācijām. Pret pēdējiem diviem līmeņiem ir grūtāk vērsties. Kamēr teroristu organizāciju koordinētus teroristu uzbrukumus — **trešo teroristu darbības līmeni** — drošības iestādēm ir vēl iespējas novērot un pamanīt, atsevišķu individu radikālizāciju internetā pamanīt bieži vien ir tikpat kā neiespējami.

Šis **ceturtais terorisma aspekts**, tā sauktie virtuaļie vilki ir kļuvuši par arvien lielāku problēmu — pēdējās desmitgades laikā «vientuļo vilku» skaits pieaug. Atsevišķi, izolēti indivīdi, kuri radikalizējas lielākoties internetā, darbojas paši uz savu roku un parasti netiekas, pat nekomunicē ar saviem domubiedriem vai ar teroristiskajām organizācijām. Tādēļ «vientuļo vilkus» ir grūti vai pat neiespējami pamanīt un notvert pirms terora akta pastādāšanas. Tas ir autonomis terorisms, izolēti radikālizācijas gadījumi, kurus ir grūti novērot un laikus pamanīt. Tomēr, no otras puses, vēl arvien aptuveni puse no terora aktu veicējiem kontaktējas ar starptautiskām teroristu organizācijām.

Daudzi vēlas kļūt par «ārzemju karotāju» «Islāma valsts» rindās, jo tas bieži tiek uzverts kā prestiža jautājums un cēla misija, kas piešķirs īpašu garīgu statusu vai svarīgu lomu teroristu organizācijas rindās. Šādu saziņu ar teroristu organizācijām internetā vai citos veidos drošības iestādēm ir iespējams atklāt.

Šie četri teroristu darbības līmeņi darbojas paralēli. Tos nevar nošķirt citu no cita. Teroristu organizācijas spēj viegli mainīt savu darbību un pielāgoties. Teroristu organizācijas darbības pirmajā līmenī ierobežošana vai pat apturēšana neaptur pārējo līmeņu darbību. Militāra uzvara pār «Islāma valsti» neapturēs šai teroristu organizācijai lojālu organizāciju tikla darbību, neizbeigs atsevišķu indivīdu iedvesmošanos no «Islāma valsts» idejām.

Tomēr, no otras puses, terorisms nav īpaši efektīvs vardarbības instruments. Puse no teroraktiem kopš 2000. gada ir bijusi bez cilvēku upuriem. Tikai 4,3% no visiem teroristu uzbrukumiem šajā laika posmā ir gājuši bojā vairāk nekā 10 cilvēku.⁵ Turklāt drošības iestādes relatīvi sekmīgi cīnās pret terorisma draudiem, piemēram, 2015. gadā Eiropas drošības iestādes novērsa vismaz 18 terora aktus.⁶

Terorisms nav efektīvs vardarbības instruments, globāli raugoties, turklāt terorisms Eiropā ir relatīvi maza problēma. Lai gan teroraktu skaits OECD valstīs pēdējos gados ir pieaudzis, skatoties globāli, terorisms ir daudz lielāka problēma citos reģionos. Irāka, Nigērija, Afganistāna, Pakistāna, Sīrija un Indija ir valstis, kurās pēdējos gados notiek vairāk nekā puse no visiem pasaules terora aktiem. Šajos pasaules reģionos visaktīvāk darbojas četras teroristu organizācijas, kuras 2015. gadā bija atbildīgas par 74% no visiem terora aktos bojāgājušajiem pasaulē: «Islāma valsts», «Boko Haram», «Taleban» un «Al-Kaida». No šīm grupām «Al-Kaida» un «Boko Haram» spēja veikt teroraktus pēdējos gados mazinās, kamēr «Taleban» Afganistānā un «Islāma valsts» veic arvien vairāk letālu terora aktu.⁷

Lai gan terorisms ir problēma ES un citās OECD valstīs, kas pēdējos gados kļuvusi nopietnāka, tomēr, salīdzinot ar daudziem citiem pasaules reģioniem, ES saskaras ar relatīvi nelielu teroristu uzbrukumu skaitu. Eiropas drošībai ir parādījies jauns izaicinājums: teroristiskā organizācija «Islāma valsts» ir bijusi tieši vai netieši atbildīga par pusi OECD valstīs notikušajiem terora aktiem kopš

2015. gada. Turklāt «Islāma valsts» militāra sakāve Irākā un Sīrijā, visticamāk, neapturēs džihādisma ideju iedvesmotus teroristu uzbrukumus OECD valstīs, jo teroristu uzbrukumi ir ne tikai teroristu organizāciju organizēti un koordinēti. Aptuveni pusi no džihāda ideoloģijas motivēto terora aktu OECD valstīs ir veikuši cilvēki bez jebkāda tieša kontakta ar «Islāma valsti». Tie ir cilvēki, kuri ir iedvesmojušies un iedvesmojas no «Islāma valsts» un citu radikālu organizāciju ideoloģijas un propagandas, kas brīvi pieejama internetā. Tādēļ džihāda terorisms vēl ilgstoši saglabāsies kā globāls drauds un izaicinājums Eiropai pat pēc «Islāma valsts» militāras sakāves Irākā un Sīrijā. ■

¹ *Global Terrorism Index 2016. (2016). Institute for Economics & Peace. 40.—41. lpp.*

² *Ibid. 17. lpp.*

³ *Ibid. 45. lpp.*

⁴ *Ibid. 43.—44. lpp.*

⁵ *Ibid. 74. lpp.*

⁶ *Drošības policija. (2016). Drošības policijas 2015. gada publiskais pārskats. 21. lpp.*

⁷ *Global Terrorism Index 2016. (2016). Institute for Economics & Peace. 23., 50. lpp.*

NBS ORKESTRIS IZDOD UNIKĀLU ALBUMU «LATVIJAS KARA ORKESTRU MARŠI»

Sagaidot Latvijas simtgadi, Nacionālo bruņoto spēku orķestris sagatavojis dāvanu valstij nozīmīgajā jubilejā. Orķestra skaņu ierakstu studijā pirmo reizi ierakstīts un izdots Latvijas kara orķestru maršu albums ar kompozīcijām, kuras tapušas laika periodā no 1918. līdz 1940. gadam.

Albumā iekļautie skaņdarbi starpkaru periodā Latvijā skanējuši Latvijas armijas parādēs, ceremonijās, koncertos, kā arī citos kultūras un sabiedriskos pasākumos. Katram garnizonam un pulkam bijis savs orķestris un īpaši sagatavots repertuārs, kas padomju okupācijas laikā gan iznīcināts, gan rūpīgi slēpts.

Sākot atjaunot Latvijas militārās mūzikas tradīcijas, pirmais Latvijas armijas vēsturiskais maršs tika aranžēts 1992. gada maijā. Savukārt pēdējā šī albuma marša aranžējums pabeigts 2017. gada janvārī. Ieguldīts liels darbs vēsturisko mūzikas materiālu meklēšanā, izpētē un precīzā rekonstrukcijā.

Nacionālo bruņoto spēku orķestra galvenais diriģents pulkvežleitnants Dainis Vuškāns, stāstot par albuma tapšanas gaitu, uzsver, ka

tikai retajam ar roku pārrakstītajam maršam notis bija minēts tā autors, jo starpkaru periodā Latvijā autortiesībām netika pievērsta liela uzmanība.

«Daudzviet, baidoties no padomju represijām, ar šķērēm bija izgriezti visi skaņdarbu nosaukumi. Ilgstoši meklējumi arhīvos, lasot kapelmeistaru memuārus un atmiņas, palīdzēja noskaidrot patiesos autorus vismaz dažiem maršiem. Pētniecības darbs vēl turpinās, un daudzi

marši gaida savu autoru atklāšanas brīdi,» norāda pulkvežleitnants D. Vuškāns.

Kopā ar albumu izdotajā bukletā iekļautas ziņas par vēsturisko skaņdarbu autoriem, viņu biogrāfijām, daiļradi un dienestu Latvijas armijā.

Pulkvežleitnants D. Vuškāns apkopojis vēsturiskos uzziņas materiālus un veicis maršu aranžējumus, lai kopā ar Nacionālo bruņoto spēku orķestri studijā ierakstītu albumu. Albuma skaņu režisors ir Vīlnis Kundrāts, bet datorsalikumu veidojusi Daiga Brinkmane.

Nacionālo bruņoto spēku orķestra izdots albums ir pirmais nopietnais ieskaits Latvijas armijas mūzikas tradīcijās.

Jaunā albuma prezentācija notiks šī gada 2. februārī plkst. 18.00 Austrumlatvijas koncertzālē «Gors», kurā Nacionālo bruņoto spēku orķestris un bigbends ar divdaļīgu koncertu atzīmēs Latvijas armijas 1. kara orķestra 99. gadskārtu.

Pēc AM Preses nodaļas materiāliem.

LIELAS ĢIMENES PIEDZIMŠANA

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš un no Kārklīņu ģimenes personiskā arhīva.

Viņi ir tāda ģimene, kādu valsts un demogrāfi mudina veidot — liela un labestīga. Ir tētis un mamma, četri bērni, četri kaķi un divi suņi. Un maza mājiņa ar dārzu mazpilsētā. Un lauki ar lauku māju. Tētis — virsseržants Sandis Kārklīšs. Mamma — kapteine Mārīte Kārklīņa. Ģimenē aug trīs jaunkundzes — Ieva (10 gadi), Santa (7 gadi) un Katrīna (5 gadi). Un viens puika — Ainārs (9 gadi). Vienīgā svešām acīm nemanāmā nianse, kas viņus atšķir no ierastas ģimenes — šie četri bērni ir dzimuši citiem cilvēkiem. Savu īsto mammu un tēti mazie bija gaidījuši ilgi, lai saņemtu no dzīves, no Sanda un Mārītes gandrīz neticamo — otru iespēju.

Pirms četriem gadiem Sandis un Mārīte bērnus satika «Likumu» bērnumā. Savā starpā visi mazie bija brālis un māsas. Pa šo laiku sešu cilvēku pasaulē mainījies ļoti daudz. «Es brīžiem skatos uz bērniem un domāju, kā iepriekš esmu dzīvojuši bez viņiem?!» atzīstas Mārīte.

Toreiz, pirms savu bērnu satikšanas Sandis un Mārīte prātoja par vienu, varbūt divām atvasēm. Paši viņi nāk no kuplām ģimenēm, Mārīte no trīs bērnu, bet Sandis no piecu bērnu ģimenes.

Pirms savas četrtnes satikšanas viņi 12 gadus bija precējušies, auklējuši brāļu un māsu bērnus un ļoti gaidīja savējos. Izvēloties adopcijas ceļu, viņi zināja, ka nav gatavi zidainītim un neuzņemsies rūpes par mazu cilvēku ar garīgām vai fiziskām atpalcībām.

Pusgadu abi pacietīgi kārtoja dažādas valsts noteiktas formalitātes un pārbaudes, lai drīkstētu pieteikties kāda bērnumā atstāta bērna adopcijai. Pirms vairākiem gadiem viņi jau reiz bija sākuši dokumentu kārtošanu, bet pusceļā atmetuši ar roku, jo process bija ļoti garš un

birokrātisks. Turklāt par katru darbību bija arī vēl jāmaksā. Šoreiz viņi bija pacietīgi to visu paveikuši.

Viņus brīdināja, ka bērnunama bērns ļoti atšķiras no parastas — rūpēs un mīlestībā augošas — radu atvases. Bērnunama bērni ir piedzīvojuši dziļus zaudējumus un pāridarījumus. Tie cilvēka psihē atstāj pēdas. Bet abi kopā bija izlēmuši, ka ir tam gatavi.

Satikšanās

Saskaņā ar valsts noteikto kārtību potenciālajiem adoptētājiem jāpiedāvā visu Latvijas bērnuma bērni, kuri atbilst vēlamajam vecuma posmam. Sandim un Mārītei Labklājības ministrija nosūtīja bērnu fotogrāfijas un nelielus aprakstus. Viņu uzmanību piesaistīja divas mazas meitenes. Izrādījās, ka viņām ir vēl brālis un māsa, kuri ir mazliet vecāki. Visi — it kā veseli. Šie četri bērni no vecākiem bija šķirti jau divus gadus. Neviens, ieskaitot bioloģiskos vecākus, par viņiem nebija interesējies, nebija ciemojies vai zvanījis. Bioloģiskie vecāki pat nebija papūlējušies apstrīdēt tiesas lēmumu par vecāku tiesību atņemšanu.

Vēl pat īsti neapjaušot, kā turpmāk izvērtīsies satikšanās, Sandis un Mārīte devās uz «Likumiem» iepazīties.

Jūtas veidojas ar laiku

Sanda un Mārītes stāstā ir ļoti daudz šķautņu un dziļuma. Ir personīga pieredze par to, kas ir bērnunams un ko nodara šāda sistēma bērna psihei, fiziskai, garīgai un emocionālai attīstībai. Viņi saskaras ar šīs sistēmas radītajām sekām katra viņu bērna dzīvē, jūtu pasaulē, uzvedībā, niķos. Ir neizstāstāmi liels siltums, rūpes un pacietība, ko viņi abi ir devuši un nemitīgi dod šai savai kuplajai saimei. Ir ne ar ko nesajaucams tēta un mammas lepnums par katra bērna augšanu, atšķirīgumu, katra talantiem un spējām. Šajā laikā ir bijis daudz grūtuma, arī izmisuma, nesaņiršanās, asaru, zaudējumu un daudz mācīšanās, augšanas un neskaitāmi mazi soļi uz iemīlēšanu.

«Protams, nevar novilkt robežu, kurā brīdī tu bērnu mīli un kurā vēl ne. Bet pāriet vismaz gads, līdz sāk veidotas noturīgas jūtas,» atzīst Sandis. Pēc četriem kopā pavadītiem gadiem viņi ir pavisam īsts tētis un mamma, pavisam īsta ģimene, kur bērni strādā nedarbus, apmeklē pulciņus un mākslas skolu. Ģimene, kur vecāki rāda, stāsta un māca, kā šai pasaulē dzīvot, kāda ir lietu kārtība, kas ir atbildība, kas ir rūpes, kādas ir prasmes parūpēties par sevi un savējiem un kāpēc taisnību teikt ir vērtīgāk nekā melot. Kā jebkuras kuplas

ģimenes vecākus viņus sauc uz skolu par bērnu nedarbiem. Viņi atklāj, ka vecāku loma liek sevī iepazīt visas rakstura polaritātes. Viņi ar vienīgi vecākiem saprotamām bažām domā par bērnu pusaudzū gadiem, kompānijām, draugiem un ir gatavi savus bērnus mīļot atkal un atkal, cik nu diviem cilvēkiem ir roku un vietas klēpī. Viņu galvenā stratēģija, lai tiktu galā ar jebkuru situāciju, ir runāt. Ar bērniem. Un ļoti daudz — vienam ar otru.

Sandims un Mārītei ir katram savs skaidrojums, kādēļ viņi piekrita sarunai ar žurnālu «Tēvijas Sargs».

Sandis — lai paustu atziņu, ka bērna ienākšana ģimenē ir tik privāts lēmums, ka nevienam no malas nav tiesību iejaukties. Nedz mudināt, nedz arī atrunāt. Šī iemesla dēļ Sandis labprāt ar savu pieredzi publiski arī nedalītos, ja vien tieši pretējās domās nebūtu viņa Mārīte, kura ir pārliecināta, ka abu pieredze var būt noderīga citiem pāriem, kuri gatavojas šādam lēmumam vai kuru ģimenēs aug citu cilvēku pasaulē laisti bērni.

Lēmuma pieņemšana

Lēmums par to, vai «Līkumos» satiktai četrtoņei Sanda un Mārītes ģimenē būs mājas, bija jāpieņem desmit dienu laikā. «Iespējams, mūs tik ļoti steidzināja, paļaujoties, ka spriedze liks atteikties. Bija radusies iespēja šos bērnus sūtīt adopcijai uz ārzemēm,» atceras Mārīte.

«Ir vairāki iemesli, kas mums lika izšķirties par labu šo bērnu adopcijai, bet viens no tiem — emocionāls — šausmas, ko mēs ieraudzījām un sajūtām bērnumā. Tur nedzīvo bērni — tas ir dzīvnieku bars, kurus baro, iedod drēbes, nodrošina guļvietu, bet ar kuriem nesarunājas, kurus neapmīļo, ar kuriem nespēlējas, par kuriem neinteresējas, kuriem nav ne jausmas, kāda ir pasaule ārpus institūcijas sienām, kādi tajā valda noteikumi un kāda ir cilvēka cienīga dzīve. Nedomāju, ka «Līkumi» ar ko īpašu atšķiras no citām līdzīgām iestādēm Latvijā, jo sistēma, kas ir tā visa pamatā, visur ir viena,» saka Sandis. «Šādas iestādes un sistēma vienkārši nedrīkst pastāvēt — tā veido salauztus, dzīvei nepiemērotus cilvēkus,» ar rūgtumu secina Sandis.

Ģimenes sākums

Toreiz mazā četrtoņe ar grūtībām stāigāja, jo viņu ikdienā tikpat kā nebija kustību, viņi krita pie mazākā šķēršļa, bērniem — jo īpaši mazākajām meitenēm — bija nopietni runas defekti, kurus bērnuma darbinieki definēja kā neārstējamus.

Meitenes neizrunāja virkni burtu. Bērni nemācēja spēlēties, nepazina apskāvienu, baidījās no Sanda un Mārītes suņiem un kaķiem, nekad mūžā nebija redzējuši dārzeņus, nepazina dzīvniekus, nesaprata, ka materiālās lietas šai pasaulē neuzrodas no nekuriens. Arī to, ka ir jāstrādā, lai nopelnītu to iegādei naudu. Iesākumā viņi neapstājās ēst, līdz viss uz galda esošais netika notiesāts. Ēdiens viņiem bija bijis vienīgais līdzeklis, kā sevi iepriecināt, ar ko aizstāt visas trūkstošās emocijas un impulsus. Mazākā meitenīte, kura, izņemta no bioloģiskās ģimenes, ilgu laiku pavadīja šķirti no brāļa un māsām zidaiņu namā, funkcionēja kā nedzīvs priekšmets. Viņas sejiņa vienmēr bija vienaldzīga, tā neatspoguļoja emocijas. Ja mazo cilvēciņu piecēla, viņa stāvēja, ja apsēdināja — sēdēja. «Pirmajā tikšanās reizē to nevarēja novērtēt. Arī psiholoģiskās izpētes kartes līdz oficiāla tiesas lēmuma par adopcijas faktu pasludināšanai no mums tika slēptas. Realitāti sākām aptvert tikai tad, kad bērni ieradās mūsu mājās,» atceras Mārīte. Par lēmumu, kurš bija jāpieņem desmit dienu laikā, viņa saka: «Mēs pat nespējam apdomāt vai nobīties.»

«Protams, nevar novilkt robežu, kurā brīdī tu bērnu mīli un kurā vēl ne. Bet pāriet vismaz gads, līdz sāk veidotas noturīgas jūtas,» atzīst Sandis.

Līdzko Sandis un Mārīte piekrita, tālākais adopcijas process noritēja nepilnu divu mēnešu laikā.

«Ja adoptē vienu bērnu, no brīža, kad tu esi pateicis «jā» konkrētajam cilvēciņam, līdz dienai, kad viņš nokļūst pie tevis mājās, ģimenē, pāriet gandrīz gads. Ar to arī rēķinājāties,» paskaidro Mārīte. «Kad bijām pateikuši «jā» savai četrtoņei, uzzinājām, ka vecāki, kuri lemj adoptēt vairāk par diviem bērniem, iet ārpus rindas un jau dažu nedēļu laikā oficiāli kļūst par vecākiem. Mēs, protams, nebijām gatavi tik straujam dzīves pavērsienam. Pat vecajā mašīnā visi seši nevarējām sakāpt. Nebija aprīkota bērnistaba, nebija nopirkta drēbes. Nebija runāts ne ar potenciālo bērnuma darzu, ne skolu.»

Reiz pieņemtus lēmumus vairs neapšaubā

Sandis un Mārīte saņēma četrus bērnu piedzimšanas pabalstu, un viss pārējais palika pašu ziņā. Ne valsts nozīmēts atvaļinājums, lai jaunā ģimene adaptētos, ne kādi īpaši atbalsta pasākumi, lai palīdzētu laikā, kad tik pēkšņi divu cilvēku dzīvē ieņāk tik daudz jaunu pienākumu, atbildības un tik daudz nezināmā. Priekšā bija vairāku mēnešu pārbaudes laiks, kurā abas puses (gan pieaugušie, gan bērni) var grozīt savu lēmumu un atteikties viens no otra. Bērniem šāda doma nebija ne prātā, savukārt Sandim un Mārītei piemīt labiem karavīram raksturīgā pašcieņa — reiz pieņemtus lēmumus vairs neapšaubā.

Viņi darīja visu, lai kārtotu savu kājām gaisā sagriezušos pasauli. Abi nenoliedz — jā, šai ceļā ir bijis grūti. «Bet mēs sevi nekādā ziņā neuzskatām par varoņiem,» uzsver Sandis, piebilstot, ka katram dzīvē ir savi pārbaudījumi. Šie ir viņu. Un nav iespējams izmērīt, kuram tie ir uzlikti grūtāki vai smagāki.

Ļoti atsaucīga bijusi mazpilsētas bērnuma darza «Zelta sietiņš» direktore, kura no sirds palīdzējusi, lai trīs mazākie bērni apmeklētu šo dārziņu un visiem tajā būtu vieta. Neticamu darbu paveikusi logopēde

Turpinājums 16. lpp. ▶

◀Sākums 14. un 15. lpp.

ar abām jaunākajām meitenēm — šobrīd, dzirdot meitenes runājam, grūti noticēt, ka reiz tā bijusi nopietna problēma.

Sandim un Mārītei kaimiņos dzīvo lieliska kundze, kura šad tad ir ar mieru viņu četrotni pieskatīt. Ir divi vectētiņi, kuriem iespējams lūgt palīdzību. Ieguldot neizmērāmu daudzumu pacietības, spīta, ticības un siltuma, Sandis un Mārīte paši redz, cik ļoti četru gadu laikā bērni mainījušies — viņi runājas, mīlojas, zina, ka kopā ir ģimene, ar vecākiem sporto, skrien, lec un daudzās, reizēm sakaujas, ir ziņkārīgi, ir iemācījušies cept pankūkas, smērēt sviestmaizes, gludināt, arī tīrīt māju. Viņi bieži saka tētīm un mammai, ka ļoti mil abus.

Mazākā, kas no nekustīgas, bezemociju meitenītes kļuvusi par kustīgu, runīgu un dzīvespriecīgu bērnu, ir īpaši prasmīga ņemt no vecākiem sev vajadzīgo daļu milestības — ierāpjoties klēpī, viņa pasaka, ka tagad vajag samīļoties. «Mūsējiem milestības, apskāvienu un uzmanības noteiktā dzīves posmā pietrūcis, un viņi to pieprasa daudz lielākā apjomā un intensitātē nekā citi tāda paša vecuma bērni,» atzīst Sandis.

Esam viens otram

Bet sākumā bija citādi. Lielākā bērnu tuvības izpausme — atstutēt pieri pret otra krūtīm vai plecu. Mārītei gāja grūti, meklējot tuvināšanās ceļus ar mazāko meiteni, kura bija atteikusies saprasties ar pasauli. Sandim grūtāk gāja ar puiku, kura uzvedība, augot sieviešu vidē, ļoti atgādināja meitenei raksturīgu.

Mārītei lielo izmaiņu sākumposmā nomira mamma, un gandrīz vienlaikus, iespējams, reaģējot uz tik visaptverošām pārmaiņām dzīvē, viņa nopietni un ilgstoši saslima.

Laika gaitā Sandis un Mārīte zaudēja daļu draugu, kuriem lielā kompānija bija par neērtnu, trokšņainu, ēdelīgu un viņu problēmas — svešas.

«Bet es zinu, ka mēs esam viens otram,» uzsver Mārīte.

Viņi abi no daudz kā ir atsacījušies — no sporta, no motocikla, no iekārotām lietām vai ceļojumiem, no nesteidzīga laika sev divatā. «Kad visi pabaroti, mājas darbi izpildīti (nu jau trīs viņu bērni mācās skolā) un visi nolikti gulēt, ap desmitiem vakarā sākas laiks mums diviem,» ar mazliet skumju smaīdu saka Sandis.

«Iespējams, tāpēc, ka esam armijas cilvēki, ieviesām ģimenē disciplīnu — noteiktā laikā ir brokastis un vakariņas, un

noteiktā laikā bērni iet gulēt. Bērniem ir savi pienākumi un atbildība. Ja nebūtu šīs kārtības, nebūtu laika mums pašiem,» paskaidro Mārīte.

Nesen abi uz nomaksu iegādājušies aizlaistu lauku māju, kas kļuvusi par viņu miera un laimes ostu. «Gandrīz visas brīvdienas tur pavadām. Tur ir daudz vairāk vietas nekā mājās, visi esam ar kaut ko aizņemti un patiesi atpūšamies. Strādājam fizisku darbu, cērtam krūmus, kuram ugunsgrābi, grābjam lapas — nemitīgi ir ko darīt, bet šī pārmaiņa ļoti nomierina domas,» teic Sandis.

«Šajā rudenī man vecākā meitiņa raudādama ierāpās klēpī, jo viņai bija sajūta, ka mēs viņus atstāsim. Mēs ilgi runājāmies, un es stāstīju, ka esam ģimene, ka tas vairs nekad nav maināms,» saka Mārīte.

Vai ģimene vienā brīdī nebeidzas?

Pēc kopā pavadītajiem pārbaudes laika mēnešiem Sanda un Mārītes bērniem bija izvēle — saglabāt uzvārdu, kāds dots kopš dzimšanas, vai pāriet abu vecāku uzvārdā. Bērni izvēlējās kļūt par Kārkliņiem, tāpat kā kopš pirmās dienas jauniegūtos vecākus saukt par mammu un tēti.

Lai arī ģimenē daudz ir runāts par to, ka viņi visi kopā ir ģimene un šai pasaulē nav tuvāku cilvēku, īpaši vecākajos bērnos joprojām dzīvo bailes, ka tas var mainīties. «Šajā rudenī man vecākā meitiņa raudādama ierāpās klēpī, jo viņai bija sajūta, ka mēs viņus atstāsim. Mēs ilgi runājāmies, un es stāstīju, ka esam ģimene, ka tas vairs nekad nav maināms,» saka Mārīte.

«Mūsu bērni arī diezgan slikti spēj nošķirt, ka slikta rīcība, nepadara cilvēku sliktu,» stāsta Sandis. Ja mamma dusmojas par nevēlīgu izdarītu darbu un saka, ka jāpārtaisa, ir ilgi jāskaidro, ka tas nenozīmē, ka bērns ir slikts. Sandis izstāsta gadījumu ar vienu no meitām, kura uzzīmējusi luksoforu un lūgusi, lai tētis katru dienu izvēlas vienu no trim krāsām, kas norādītu, kāda viņa šodien bijusi — laba, slikta vai viduvēja. «Es teicu, nē, tā mēs tevi nemērīsim,» atceras Sandis. «Bērniem ir priekšstats, ka viņi ir vai nu labi, vai slikti. Cenšamies parādīt un stāstīt, ka starp šīm divām galējībām ir vēl tik daudz visa kā,

tik daudz nianšu. Tāpat kā emocijas — starp divām pretējām ir vesela paleta jūtu,» stāsta Mārīte.

Plaši izskanējušajā 2017. gada akcijā «Dod pieci» līdzekļi tika vākti psiholoģiskam atbalstam ģimenēm, kuras izšķiras par bērna adopciju. Sandis un Mārīte domīgi šupo galvu — vai viņiem šāda palīdzība būtu bijusi vajadzīga. Par sadarbību ar psihologiem abi ir skeptiski, turklāt tik nelielā pilsētā viņi apšaubā konfidencialitātes saglabāšanu.

«Iespējams, tāpēc, ka uzreiz kļūvām par četri bērnu vecākiem, un mums pat fiziski nebūtu laika apmeklēt šādu speciālistu,» saka Mārīte. Esošo vajadzību un situāciju risināšana aizņēma visu viņu laiku un domas. «Iespējams, mēs būtu varējuši saņemt kāda veida atbalstu, bet mums nebija laika pat interesēties par to,» piebilst Sandis.

Kāda palīdzība viņiem būtu noderējusi, abiem ir grūti definēt. No malas šķiet, ka palīdzīgu roku, bet Sandis un Mārīte atsmaida, ka visiem bērnu vecākiem auklītes ir ļoti noderīgs atspajds. Tomēr arī šajā ziņā viņi ir tikuši galā paši.

Viņi ir — mūsējie

Mazā četrotne ienāca Sanda un Mārītes ģimenē, daudziem paziņām to nezinot. Abi nolēma, ka grib sevi pasargāt no dažādiem viedokļiem, vērtējumiem un svešām emocijām.

«Atceros, ka vienā no pirmajām dienām satikāmies ar kaimiņu pagalmā, un viņš vaicāja, vai pie mums sabraukuši radu bērni. Teicu: «Nē. Mēs tos esam adoptējuši.» Viņš man nenoticēja. Bet pagāja dienas, kaimiņš redzēja, ka bērni prom nebrauc, un pamazām aptvēra, ka biju teicis patiesību,» saka Sandis.

Iet laiks, ir daudz kas piedzīvots, un satikšanās bērnuamā iegūst tāla un četriem bērniem arvien mazāk ticama notikuma atblāzmu. Viņu pasaulē «vēsture» pamazām pārrakstās. Viņi grib zināt, ka ir Sanda un Mārītes bērni no pirmās dzimšanas dienas.

«Vidējā meitiņa pirms gada, kad televīzijā rādīja seriālu «Vecmātes», man jautāja: «Mammīt, kā es tev piedzimu?» Un sēž pretī abi vecākie bērni un skatās uz mani: ko es atbildēšu. Es dažkārt aizdomājos par to, ko bērni atceras un ko vairs ne. Mēs neslēpjām notikušo, bet mums nešķiet, ka tas būtu atkal un atkal jāceļ gaismā un bērniem jāatgādina. Mazākajai mēs ar šo faktu vispār nebāžamies virsū. Viņa zina, ka ir mūsējā — tas ir svarīgākais. Viņi visi ir mūsējie,» saka Mārīte. ■

PAR IGAUNIJAS AIZSARDZĪBAS RŪPNIECĪBU

Ingvars Pernamē,

Igaunijas Aizsardzības industrijas asociācijas vadītājs, Igaunijas Aizsardzības un drošības industrijas inovāciju klastera vadītājs (*Ingvar Pärnamäe*).

Foto — no autora personiskā arhīva.

Igaunijas Aizsardzības industrijas asociācija

Igaunijas Aizsardzības industrijas asociācija (*Estonian Defence Industry Association — EDIA*) ir dibināta 2009. gadā. 2017. gada decembrī *EDIA* bija vairāk nekā 110 dalībnieku.

2012. gadā tika dibināts Igaunijas Aizsardzības un drošības industrijas inovāciju klasteris (*Estonian Defence and Security Industry Innovation Cluster — EDSIIC*). Šobrīd tajā ir 17 partneri, un *EDIA* darbojas kā vadošais partneris. Klastera galvenais mērķis ir uzlabot eksporta apjomu. Tā darbība ir bijusi ļoti sekmīga, jo 2016. gadā *EDSIIC* 17 partneru eksporta darījumi sastādīja apmēram 50% no visiem Igaunijas aizsardzības un drošības industrijas eksporta darījumiem.

EDIA ir divas galvenās darbības jomas — savstarpēji sadarbojoties, atbalstīt inovācijas un eksportu. Praksē tas nozīmē, ka *EDIA* organizē partneru meklēšanas pasākumus, seminārus un konferences. *EDIA* ir vairākas pastāvīgas darba grupas, un tā atbalsta uzņēmumu dalību dažādās tirdzniecības izstādēs.

Darba grupas ir galvenie centri, kur nozares pārstāvji regulāri tiek ar kolēģiem no valsts iestādēm un akadēmiskajām aprindām. *EDIA* darbojas kā nevalstiska organizācija, palīdzot veidot sakarus starp nozares pārstāvjiem, valsts iestādēm un akadēmiskajām aprindām.

Pēdējos gados Igaunija ar savu paviljonu ir piedalījies militārajās izstādēs — *DSEI* Londonā, «*Eurosatory*» Parīzē, *IDEX* un *UMEX* Abū Dabī. Arī šogad Igaunija ar savu paviljonu piedalīsies izstādēs — *UMEX* februārī un «*Eurosatory*» jūnijā. *EDIA* pārstāv Igauniju arī *NATO* un *ES* struktūrās, kur tiek apspriesti aizsardzības industrijas jautājumi. Piemēram, *NATO* Industrijas padomdevēju

grupa (*NIAG*) un Eiropas Aizsardzības aģentūra organizē regulāras nozares sanāksmes, un abās struktūrās ir izveidotas darba grupas, kurās var piedalīties dalībvalstu uzņēmumi.

Kāpēc eksports ir tik svarīgs?

Vietējais tirgus ir diezgan ierobežots, jo Igaunija nav liela valsts. Lai arī katru gadu Igaunijas aizsardzības un drošības spēju veicināšanā tiek ieguldīti gandrīz 250 miljoni eiro, liela daļa no tiem tiek izmantoti, lai no ārvalstīm nopirktu iekārtas, un pārējā daļa nav pietiekami liela, lai uzturētu ilgtermiņa uzņēmējdarbību Igaunijā. Ir tādi produkti un pakalpojumi, kurus ir izstrādājuši un ražo mūsu uzņēmumi, tomēr Igaunijas aizsardzības un drošības spēki tos neizmanto. Visi šie faktori norāda, ka mūsu uzņēmumiem sava produkcija ir jāeksportē.

Eksports aizsardzības un drošības nozarē nav viegls uzdevums. Pastāv daudzi šķēršļi, piemēram, protekcionisms, politika, tas, ka jūsu valstij attiecīgajā ārvalstī nav savas diplomātiskās pārstāvniecības, finansēšanas jautājumi u.tml. Tomēr panākumus ir iespējams sasniegt, ja eksporta tirgiem ir noteiktas skaidras prioritātes un tiek saņemts tam nepieciešamais valdības atbalsts.

Igaunijas valdības atbalsts

Jaunai nozarei noteikti ir vajadzīgs dažāda veida atbalsts, un Igaunijas valdība atbalsta aizsardzības nozari gan tieši, gan pastarpināti. Tajā pašā laikā valdības un industrijas attiecības ir pārredzamas un sakārtotas, lai nepieļautu neētisku situāciju rašanos.

EDIA ir parakstījusi sadarbības līgumus vai saprašanās memorandus ar Igaunijas Aizsardzības ministriju, Iekšlietu ministriju, Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Igaunijas Aizsardzības spēkiem, Igaunijas Aizsardzības līgu, Valsts policiju un Robežsardzes pārvaldi.

Kopā ar Igaunijas Aizsardzības ministriju mēs esam vienojušies par aizsardzības industrijas politiku 2013.—2022. gadam (http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_defence_industry_policy_2013-2022_eng_0.pdf). Vienošanās tekstā ir izklāstīti aizsardzības industrijas akciju

turētāju vispārējie mērķi un uzdevumi. Tas bija pirmais oficiālais dokuments, kurā eksports tika definēts kā galvenā prioritāte, kuras nodrošināšanai ir jāpieliek visas iespējamās pūles.

Lai veicinātu inovācijas, Igaunijas Aizsardzības ministrija Igaunijas aizsardzības industrijas uzņēmumiem rīko ikgadēju inovāciju konkursu. Igaunijas Aizsardzības ministrija piešķir līdzekļus tiem uzņēmumiem, kuri šī konkursa ietvaros ir prezentējuši lieliskas idejas ar eksporta potenciālu. Daudzus pašlaik veiksmīgi eksportētos produktus Igaunijas aizsardzības industrijas uzņēmumiem ir bijis iespējams izveidot, tieši pateicoties dalībai šajā programmā. Kopš 2013. gada ir atbalstīts jau 21 projekts, katram projektam piešķirot no 2000 līdz 200 000 eiro.

Valsts iestāžu loma ir ārkārtīgi svarīga eksporta aktivitāšu atbalstam, kas ietver arī daudz netiešā atbalsta pasākumu, piemēram, ar nozīmīgu personu vizītēm veicinot kontaktu veidošanos un valsts paviljonu izveidi dažādās tirdzniecības izstādēs, kā arī atbalstot Igaunijas rūpnieciskās intereses, izmantojot Igaunijas diplomātisko tīklu.

Eiropas Savienības aspekti

Igaunijas aizsardzības uzņēmumi arvien vairāk meklē *ES* līmeņa sadarbības iespējas, jo tas varētu palielināt to produkcijas eksportu.

Pašlaik ir ļoti labvēlīgi apstākļi Eiropas aizsardzības industrijas sadarbības uzlabošanai. Aizsardzības nozare vēl nesen bija nacionāla mēroga jautājums, jo sadarbība *ES* līmenī aprobežojās ar pavisam nedaudziem pasākumiem. Līdz ar pastāvīgās strukturētās sadarbības (*PESCO*) izveidi, Eiropas Komisijas uzsākto sagatavošanas darbu aizsardzības pētniecības atbalstam un Eiropas Aizsardzības fonda izveidi šī paradigma *ES* ir krasī mainījusies.

Tomēr vēl ir daudz darāmā, lai šos jaunus mehānismus īstenotu dzīvē. Piemēram, pašlaik vēl nav skaidrs, cik liela pieeja *ES* nākotnes spēju attīstības procesā būs mazajām dalībvalstīm un mikro, maziem un vidējiem uzņēmumiem (*MVU*). *MVU* un mazajās *ES* valstīs tiek radītas daudzas inovācijas. Tāpēc jāpanāk, ka visām dalībvalstīm un to industrijām šajā procesā tiktu nodrošinātas vienādas iespējas un noteikumi, kā arī līdzvērtīgi konkurences apstākļi un pārredzamība. *ES* interesēs ir izmantot visu Eiropā pieejamo potenciālu un panākt *ASV*, Krieviju un Ķīnu, kas daudzās tehnoloģiju jomās ir apsteiguši *ES*.

Turpinājums 18. un 19. lpp. ▶

IĢAUNIJAS AIZSARDZĪBAS INDUSTRIJAS

UZŅĒMUMU IESPĒJAS

EDIA 110+ uzņēmumi piedāvā pasaules klases produktus un pakalpojumus šādās jomās: robežu drošības un novērošanas sistēmas, sakaru sistēmas, kibernetika, elektroniskā kara iekārtas, enerģijas risinājumi militārām vajadzībām, lāzera sistēmas, militārā medicīna, militāro transportlīdzekļu aprīces cikla vadība, personiskais aprīkojums, robottehnika, kuģu būve, simulācijas un apmācības sistēmas, atbalsta sistēmas, ieroču sistēmas, municija un sprāgstvielas.

1 ROBEŽU DROŠĪBAS UN NOVĒROŠANAS SISTĒMAS

Risinājumi:

- jūras piekrastes sakaru sistēma;
- šifrēts datu savienojums sensoriem;
- automatizēta attēlu noteikšana;
- metāla detektori;
- mīnu detektori;
- atbalsts dažādām uzraudzības ierīcēm (radari, kameras u.c. sensori);
- uzraudzības, monitoringa un uztveršanas sistēmas;
- bezpilota lidaparātu sistēmu (UAV) integrācija sensoros;
- bezvadu kameras ar 400 stundu bateriju darbības ilgumu.

Uzņēmumi:

- «Cybernetica» (<https://cyber.ee/en/>),
- «Defendec» (<http://www.defendec.com>),
- «Englo» (<http://www.englo.eu/en/>),
- «G4S Eesti» (<http://www.g4s.ee/en/>),
- «GoSwift» (<http://www.goswift.eu>).

8 MILITĀRO TRANSPORTLĪDZEKĻU APRĪCES CIKLA VADĪBA

Risinājumi:

- militāro transportlīdzekļu aprīces cikla serviss;
- militāro transportlīdzekļu tehniskā apkope un kapitālais remonts;
- militāro kabeļu instalēšana;
- militāro transportlīdzekļu remonts un apkope.

Uzņēmumi:

- «Baltflex» (<http://www.baltflex.ee/en/>),
- «Milectria» (<http://milectria.com>),
- «Milrem LCM» (<http://milrem.ee/lv/>).

2 SAKARU SISTĒMAS

Risinājumi:

- sakaru iekārtu mezgli;
- sakaru vārteja;
- izvērsamie mobilie datu centri;
- militārie pastiprinātāji;
- militārās antenas;
- militāro sakaru sistēmu slēdži;
- tīkla iekārtas (2G, 3G, 4G, TETRA);
- radiosakari, izmantojot interneta protokolu;
- drošu un pret elektromagnētiskiem impulsiem aizsargātu ēku projektēšana un uzstādīšana;
- sistēmu integrēšanas un uzstādīšanas pakalpojumi;
- vadu instalācija.

Uzņēmumi:

- «Ionix Systems» (<http://www.ionix-systems.com>),
- «Rantelon» (<http://rantelon.ee/en/>),
- «Telegrupp» (<https://www.telegrupp.ee/lv/>).

9 PERSONISKAIS APRĪKOJUMS

Risinājumi:

- formas tērpi visiem laika apstākļiem;
- bruņuvestis;
- uzkabes;
- ķiveres;
- militārās mugursomas;
- militārie zābaki un apavi;
- militārās teltis;
- radioloģiskais, bioloģiskais vai ķīmiskais aizsargtērps;
- taktiskās vestes.

Uzņēmumi:

- «Baltic Armaments» (<http://rifle.ee/en/>),
- «Bristol Trust» (<http://www.bristoltrust.ee>),
- «Galvi-Linda» (<https://www.galvilinda.ee/?setlang=en>),
- «Gevatex» (<http://www.gevatex.com/en/>),
- «Proflin» (<http://www.proflin.ee/eng/>),
- «Samelin» (<http://www.samelin.ee>),
- «Sangar» (<https://www.sangar.ee/>),
- «Semidor» (<http://www.semidor.ee>).

3 KIBERDROŠĪBA

Risinājumi:

- pret viltojumiem droša aparatūra;
- mākondataošanas drošība;
- konfidencialu datu analīze;
- kriptogrāfiskie risinājumi;
- kibernetikas pārvaldības instrumenti;
- kibernetika;
- kibernetikas diapazoni;
- datu noplūdes novēršana;
- e-pārvaldes risinājumi;
- plaša mēroga augstas frekvences bloķēšanas tehnoloģija reālā laika integritātes instrumentu sistēmām, tīkliem, procesiem un datiem;
- liela mēroga datu līmeņa mērinstrumenti un saistīto transportlīdzekļu ekosistēmu reālā laika pārbaudes pakalpojumi;
- mobilā digitālā identitāte;
- operatīvais atbalsts incidentu novēršanā un kibernetikā;
- ielaušanās testi un kibernetikas novērtējums;
- informācijas sistēmu un kritiskās uzņēmējdarbības aktīvu aizsardzība;
- tehniskie kibernetikas risinājumi.

Uzņēmumi:

- «BHC Laboratory» (<https://www.bhclab.com>),
- «Cybernetica» (<https://cyber.ee/en/>),
- «Guardtime» (<https://guardtime.com>),
- «Security Software» (<https://secsoft.ee/lv/>).

10 ROBOTTEHNIKA

Risinājumi:

- automatizēta bezpilota lidaparāta ligzda;
- lidojuma kontroles programmatūra;
- uz zemes izvietotās kontroles stacijas;
- žiroskopu stabilizētas iekāres un sensori;
- multirotori;
- signāla izlūkošanas virziena meklētājs;
- apakšsistēmas, piemēram, katapultas;
- bezpilota lidaparāta autopilots;
- bezpilota lidaparāta mācību simulācijas moduļi;
- universāla bezpilota sauszemes transportlīdzekļa (UGV) konfigurēšana ar ugunsdzēsības šļūtenēm, sūkņiem, generatoriem, kravas moduļiem, tālvadības ieroču stacijām, bezpilota lidaparāta ligzdām utt.;
- UGV platforma;
- bezpilota lidaparāti (UAV).

Uzņēmumi:

- «Eli» (<http://eli.ee>),
- «Milrem Robotics» (<https://milremrobotics.com>),
- «Threed Systems» (<http://www.threed.com>).

4

ELEKTRONISKĀ KARA IEKĀRTAS

Risinājumi:

- sakaru traucēšana un bloķēšana;
- virziena noteikšana;
- GPS traucēšana;
- improvizēto spridzināšanas ierīču bloķēšana;
- radiofrekvenču spektra monitorings;
- bezpilota lidaparāta vadības bloķēšana.

Uzņēmumi:

«Rantelon» (<http://rantelon.ee/>).

KUĢU BŪVE

Risinājumi:

- patruļlaivas;
- meklēšanas un glābšanas (SAR) laivas;

Uzņēmumi:

«Baltic Workboats» (<http://www.balticworkboats.ee/>).

11

SIMULĀCIJAS UN APMĀCĪBAS SISTĒMAS

Risinājumi:

- trenāžieru piederumi un rezerves daļas;
- mīnmetēju simulatori;
- kustīga mērķa sistēmas;
- pretatgrūdes ierīces;
- mācību munīcija;
- mācību rokas granātas;
- mācību programmas un konsultācijas;
- UAV simulatori.

Uzņēmumi:

«Aburgus» (<http://aburgus.com/>),
 «Bristol Trust» (<http://www.bristoltrust.ee/>),
 «Eesti Arsenal» (<https://ears.ee/>),
 «Eli» (<http://eli.ee/>),
 «Nordic Armory» (<http://www.nordarm.com/en/>),
 «Threed Systems» (<http://www.threed.com/>).

12

ATBALSTA SISTĒMAS

Risinājumi:

- kazarmu iekārtas (slēdzami skapiši, divstāvu gultas, ķebļi);
- konteineru risinājumi;
- degvielas piegāde un uzglabāšana;
- gela degviela;
- metāla profila apstrāde;
- mobilās bumbu patvertnes;
- polivinilhlorīda (PVC) halles;
- metāla lokšņu apstrāde;
- pajumtes risinājumi;
- taktiskās pārtikas iepakojumi.

Uzņēmumi:

«Alexela» (<http://www.alexela.ee/>),
 «Biofire» (<https://biofire.ee/>),
 «Kitman Thulema» (<https://kitmanthulema.ee/en/>),
 «Maru» (<http://mdsc-systems.ee/en/>),
 «Tactical Solution» (<https://tacticalfoodpack.com/>),
 «Terramil» (http://terramil.ee/bomb_shelter.php).

13

ENERĢIJAS RISINĀJUMI MILITĀRĀM VAJADZĪBĀM

Risinājumi:

- divkāršots baterijas darbības laiks fotogalvaniskām/ar bateriju darbināmām vietnēm;
- elektromagnētiskās ieroču sistēmas;
- raķešu sistēmu dzinēja palaišanas iekārtas;
- lauka mikrotikli — maksimālās jaudas nodrošināšana papildu radaram un telekomunikācijai;
- bremžu enerģijas atkārtota izmantošana;
- droši un uzticami militāro kravas automašīnu, bruņumašīnu un galveno kaujas tanku dzinēji;
- (bruņu) torņu elektriskā servo iedarbināšana.

Uzņēmumi:

«Skeleton Technologies» (<https://www.skeletontech.com/>).

5

LĀZERA SISTĒMAS

Risinājumi:

- lāzera sistēmas bezpilota lidaparātu neitralizēšanai.

Uzņēmumi:

«Marduk Technologies» (<http://marduk.ee/>).

6

MILITĀRĀ MEDICĪNA

Risinājumi:

- medicīniskās iekārtas;
- medicīniskās mēbeles;
- mobils un modulārs lauka hospitālis.

Uzņēmumi:

«Maru» (<http://mdsc-systems.ee/en/>),
 «Scanmed» (<http://scanmed.ee/en/>),
 «Semetron» (<https://www.semetron.ee/en/>).

7

IEROČU SISTĒMAS, MUNĪCIJA UN SPRĀGSTVIELAS

Risinājumi:

- ieroču piederumi un rezerves daļas;
- prettanku mīnas;
- atmiņēšanas sistēmas;
- virziendarbības šķembu mīnas;
- roku granātas;
- optisko un elektrooptisko iekārtu tehniskā apkope un remonts;
- maza, vidēja un lielkalibra ieroču sistēmu tehniskā apkope un remonts;
- mīnmetēju munīcija;
- optika;
- radiācijas mērīšanas sistēmas;
- šautenes daļas;
- šautenes;
- pretbortu mīnas;
- ieroču kronšteini.

Uzņēmumi:

«Baltic Armaments» (<http://rifle.ee/en/>),
 «Eesti Arsenal» (<https://ears.ee/>),
 «Englo» (<http://www.englo.eu/en/>),
 «Nord Arms» (<http://www.nordarms.com/>),
 «Nordic Armory» (<http://www.nordarm.com/en/>),
 «Rose Mons» (<http://rosemons.com/>),
 «Toci» (<http://www.toci.ee/>).

14

Papildu informācija:

Igaunijas Aizsardzības industrijas asociācijas mājaslapa:
<https://defence.ee>

EDIA tvitera konts: <https://twitter.com/ESTdefence>

EDIA katalogs:

<https://defence.ee/wp-content/uploads/2014/11/>

EDIA-Catalogue2017-2018_web.pdf

Tulkojis NBS rezerves
 virsleitnants **Kārlis Lidaka**.

AIZSTĀVĒT SAVU VALSTI — TAS IR VARENS MĒRĶIS!

Džoanna Eglīte

Foto — Normunds Mežiņš un Aivars Liepiņš, laikraksts «Diena», izdevniecība «Dienas Mediji».

«Latvijas lepnuma» nominācijā «Patriots» un laikraksta «Druva» lasītāju aptaujas «Gada cilvēks 2017» titula ieguvējs — abus šos apbalvojumus kapteinis Guntars Norbuts, NBS Instruktoru skolas mācībspēks un Cēsu novada jaunsargu vienības instruktors, saņēma pērnā gada nogalē. Viņš nav no tiem, kuri kautrētos par novērtējumu un izvairīgi teiktu: tā vienkārši sakrita. Guntaram piemīt veselīga, stipra pašapziņa, un par savu darbu viņš runā ar cieņu un aizrautību. 17 gadu laikā, kopš Guntars strādā ar jauniešiem, viņam izdevies daudzus veidot stiprākus un cilvēcīgākus — jauniešiem savukārt ir gribējies līdzināties savam instruktoram. «Mainīt otru var tikai ar savu paraugu, katru cilvēku uztverot nopietni, dzirdot, iedziļinoties un cenšoties viņā vairot labo,» ir pārliecināts Guntars Norbuts.

Guntars labprāt uzņemas atklāt citādas dzīves un izvēļu iespējas arī jauniešiem, kuri nonākuši tiesībsargājošo iestāžu uzmanības lokā vai kļuvuši atkarīgi no vielām vai bīstamas pieredzes. Viņš piedalās Valsts probācijas dienesta programmas un ir brīvprātīgais pavadoņs jauniem — no likuma viedokļa — problemātiskiem cilvēkiem. Šis darbs tiek darīts bez atlīdzības. Guntars ņem jaunus cilvēkus līdzī uz savām Jaunsardzes vienībām, ļauj viņiem būt līdzās, iesaista un nereti vērs šo jauno cilvēku dzīvi uz labu. Viņš ir pārliecināts, ka nevienam cilvēkam nedrīkst atnest ar roku kā nelabojamam un bezcerīgam, jo īpaši — jauniešiem. Runājot par to, ka viņa ieguldītais darbs ne vienmēr tiek materiāli atlīdzināts, Guntars atbild: «Ne viss šai pasaulē ir mērāms naudā. Par to, ka tu elpo, neviens naudu neprasa. Un te ir ļoti līdzīgi. Vienkārši — dzīvo nost!»

— Kādēļ jums bija vēlēšanās strādāt ar jauniešiem?

— Mana pieredze liecina, ka jauniem cilvēkiem ir iespēja mainīties. Tas, protams, nav process ar simtprocentīgu garantiju, bet es nekad neatmetu ar roku. Ne tiem, kas ir Valsts probācijas dienesta uzraudzībā, ne jauniem cilvēkiem, kuru vecāki izmisuši apgalvo, ka viņu atvase ir nelabojams un bezcerīgs, tāpēc atveduši to uz Jaunsardzi kā pēdējā glābiņa vietu. Es vienmēr saku: «Pamēģināsim!»

Kad sāku strādāt ar jaunsargiem, sapratu, ka man pietrūkst pedagoģiskās izglītības, lai varētu pilnvērtīgāk risināt tās situācijas, kuras parādās ikdienas darbā gan grupā, gan individuāli. Tāpēc Daugavpils universitātē esmu ieguvis gan pirmsskolas pedagoga bakalaura grādu, gan maģistra — organizāciju vadībā. Strādājot ar jauniešiem, man bija radusies pārliecība, ka problēmu cēloņi nāk no ļoti agrīna attīstības posma, arī no bērnudārza laika. Lai saprastu pusaudža pasaules izjūtu īpatnības, cēloņi jāmeklē krietni agrāk par pašreizējo situāciju. Šajā procesā ļoti noder iegūtā izglītība.

Pats būtiskākais, ja jārisina problēmas, ir individuāla, nedalīta uzmanība. Cenšos to ievērot vienmēr, kad esmu kopā — vienalga — ar vienu cilvēku vai cilvēku grupu. Visu savu vērību veltu tam, kas man ir pretī. Tad parasti process kļūst abpusējs un daudz vieglāk ir tikt uz priekšu.

Pieaugušam cilvēkam katrai dzīves situācijai ir sava maska, aiz kuras slēpties, bet jauniešiem šo masku vēl nav. Viņi ir daudz īstāki un patiesāki, un, lai veidotu attiecības un strādātu, arī man ir jāievēro šis princips. Jābūt īstam, atklātam. Es saku un prasu no viņiem tikai to, kam saskatu jēgu un ko spēju izdarīt pats. Banāls piemērs — ja tu apgalvo, ka smēķēt ir slikti, bet turpat aiz stūra uzpīpē, maz ticams, vai jaunietis tev dos otru iespēju pierādīt, ka tev var uzticēties. Ja tev pašam ir dubulta morāle, nestāsti, ka labi ir rīkoties tā, kā tu nedari. Bet uzticēšanās ir pats būtiskākais. Uzticēšanās un vēlme, arī spēja iedziļināties. Toties gandarijums no šī darba, kad kaut ko izdodas pamainīt uz labu, ir milzīgs. Prieks vērot, kā jaunsargi gadu

gaitā izaug par cilvēkiem ar stipru gribu un vienlaikus lielu cilvēcību un cieņu pret valsti. Tas ļoti pacilā un iedvesmo darboties tālāk.

Turklāt man pašam dzīvē ir pieredze, kad impulss dzīves ceļa izvēlē bija izšķirošs. Agrā jaunībā biju kopā ar ne visai labvēlīgu kompāniju. No varas iestādēm draudēja, ka vēl daži soļi, un būšu cietumā. Vienlaikus bija pamudinājums iet dienēt (toreiz vēl padomju armijā). Vairāku apstākļu sakritības dēļ es izšķīros par labu dienestam. Disciplīna un kārtība uz mani iedarbojās ļoti ārstnieciski, un kopš tā brīža mans dzīves ceļš pagriezās uz to pusi, kurp eju joprojām. Bet varēja notikt arī citādi. Vienmēr paturu prātā šo domu, kad esmu kopā ar problemātiskiem jauniešiem.

Kad Latvija atguva neatkarību, iestājos Zemessardzē, vēlāk — Latvijas bruņotajos spēkos. Jau sākumā domāju, ka viena lieta ir mana un mana vecuma cilvēku sapratne par Latviju un patriotismu, bet vēl svarīgāki ir tie, kas nāks pēc mums. Man šķita ļoti būtiski, lai jaunie cilvēki Latvijā aug ar šīs valsts vērtībām un cieņu. 2000. gadā radās iespēja vadīt valsts aizsardzības mācību Stalbes vidusskolā, un ar to sākās manas Jaunsardzes instruktora gaitas.

— Kas ir tās vērtības, ko jūs cenšaties attīstīt jauniešos?

— Ja kaut ko uzņemies, izdari līdz galam. Turi dotu vārdu! Neuzsāc darīt to, ko nevari paveikt — apzinies savu spēku robežas. Varbūt tas izklausās pašsaprotami vai ļoti mazsvarīgi, bet tam visam ir nozīme. Un to nav viegli sevī attīstīt. Visa pamatā ir pastāvīgs gribasspēka treniņš. Vienmēr sev izvirzīt mērķi, kas ir mazliet virs ierastā, ērtā. Citam pārbaudījums ir celties astoņos no rīta. Tad izvirzi sev mērķi — celties septiņos trīsdesmit.

Ir svarīgi veidot cilvēku paaudzi, kura nepadodas pirmo grūtību priekšā, tādus jauniešus, kuri zina, ka spēj daudz ko pārvarēt. Tādus cilvēkus, kuri nepamet savu valsti, tikko rodas sarežģījumi.

Laiku pa laikam dzirdu stāstus, ka kāds jaunsargs atgādina otram: vai atceries toreiz, kā mēs ziemas salā ar Norbutu mežā nakšņojām! Un viņos ir jaušams lepnums par pārvarētām grūtībām. Viņi ir gatavi vēl lielākiem pārbaudījumiem. Un, ja vēl kāds no jauniešiem visas šīs pieredzes rezultātā izvērza sev mērķi aizstāvēt savu valsti, tad tas ir varens mērķis!

Protams, visi nebūs karavīri, bet man ir svarīgi, lai mums aug lojāli, Latviju mīloši cilvēki. Valsts taču ir cilvēki, nevis kāds mistisks atsevišķs veidojums. Un cilvēki ir jāaudzina savai valstij ar izpratni un cieņu pret to.

— Kad šādi formulē vārdos, tas ir ļoti nopietns uzdevums — jūs, Jaunsardzes instruktori, veidojat veselas paaudzes vērtību sistēmu.

— Jā, tā var teikt, bet šī virzība notiek caur mazumiņiem, arī it kā sīkumiem. Caur kopā būšanu, sarunu, pieredzi, piedzīvojumu, kaut kā pārvarēšanu. Caur priekšstatu mainīšanu, ļaujot ieraudzīt, ka ne viss pasaulē ir melns un balts un ka ir svarīgi redzēt kopumu, nevis fokusēties uz kādu negatīvu šķautni.

— Kas jūs pašu reizēm kaitina un var izsist no līdzsvara?

— Man šķiet, ka uz notiekošo skatos filozofiski. Viss ir mainīgs un pārejošs. Maz ir krasi nelabojamā. Ko tur velti uzvilkties?

Ja runājam par cilvēkiem — katram ir sava būtība, savs uzdevums šajā pasaulē. Katrs ir individuāls, un katrs ir personība. Jautājums ir par to, vai tev der šis cilvēks vai neder...

— Arī Jaunsardzē paliek tie, kam tas der?

— Tieši tā. Jaunsardzē liela nozīme ir komandai. Pastāvīgi notiek mijiedarbība starp vecākajiem un jaunākajiem. Savu komandu veidoju tā, lai vecākie atbalsta, parāda, uzmundrina, palīdz pacelties jaunākiem, ne tik stipriem. Tāda komanda kļūst par zobratu mehānismu — viss tajā ir savstarpēji saistīts un vienots. Ja cilvēks jūt, ka tur neiederas, ka viņa zobrats ir cita izmēra, viņš aiziet prom. Un meklē citus savējos. Citu vidi un komandu.

Jaunsardze ir liela un spēcīga organizācija, kura arī savā paspārnē piedāvā dažādību. Ir instruktori, kuri vairāk orientēti uz militāro jomu, citi uz tūrismu, citi uz sportu, citi uz medicīnu. Iespējams, ja neder viena Jaunsardzes vienība, jauniešis var sevi realizēt citā, kas vairāk sasaucas ar viņa dabu un interesēm.

Bet dažkārt tieši jau izveidojusies grupa ar savām vērtībām un savu spēku piesaista un notur. Pirms dažiem gadiem organizēju aktivitātes Ukrainā kritušo karavīru bērniem. Kopā ar saviem jaunsargiem izplānoju aktīvu vairāku dienu programmu. Ukraiņu pieredzes līmenim tas bija diezgan skarbi — strikta disciplīna, agra celšanās, jāpārvar distances dabā. Mums negāja viegli, tomēr ukraiņu jaunieši centās un tika līdzī mūsējiem. Te nostrādāja grupas spēks. Kad vēlāk satiku ukraiņu vadītāju, viņa teica, ka pēc laika, pieredzei nogulsnējoties, bērni ar vislielāko sajūsmu no Latvijā pavadītā laika atcerējās tieši mūsu kopīgo mazo nometni.

— Kā jūs jūtat robežu starp disciplīnu, striktām prasībām un vienlaikus cilvēcību un iejūtību? Kā izdodas noturēt tos, kuri pie pirmajām grūtībām grib padoties un aiziet?

— Manā Jaunsardzes vienībā bija puisis, kurš pirmā pārgājienā nogāja 100 metrus, nolika zemē somu un teica, ka tālāk neies. Esot par grūtu un smagu. Nu ir pagājuši četri gadi, un viņš ir pirmais, kurš piedalās visos pasākumos, iet visos pārgājienos un vēl man palīdz.

Manuprāt, nav vienas atbildes, kas der visās situācijās. Ir jājūt, ko cilvēkam, kurš gatavs padoties, tanī brīdī vajag. Kādu laiku līdz pirmajiem panākumiem jābūt ļoti vērīgam, iespējams, prasību lītiņa jānolaiž zemāk. Parasti pārvarētās grūtības rada lielu gandarījumu, un gandarījuma sajūta notur.

— Kas jūs pašu notur, un kurp pēc tik lielu apbalvojumu saņemšanas virzīties tālāk?

— Man nav tādas atsevišķas vienības prātā — «darbs», kur es eju pildīt pienākumu, un pēc tam daru ko citu. Es ar to dzīvoju. Ja gribi sasniegt rezultātu, tad, manuprāt, tikai tā tas ir iespējams. Par tālākiem mērķiem — apbalvojumi ir kā svētki, kā apliecinājums tam, ka es eju īsto ceļu. Tas ir pamudinājums turpināt pilnveidoties, kļūt spēcīgākam, pulcināt lielāku auditoriju. Man ir ko dot, un es gribu dot. Ja to cenšas paturēt tikai sev, tad — kam cilvēks dzīvo? Kāda ir jēga viņa būšanai šeit? ☒

ZIEMASSVĒTKU KAUJU PIEMIŅAS PASĀKUMI 2018. GADA JANVĀRĪ

Šogad janvāra otrajā sestdienā — 13. janvārī — Jelgavas novadā tika rīkoti vērienīgi pasākumi, pieminot Ziemassvētku kauju 101. gadadienu.

Visas dienas garumā Ložmetējkalna apkārtnē norisinājās šo kauju atcere. Tieši dienas vidū Jelgavas novada Valgundes pagasta «Silenieku» kapos, klātesot aizsardzības ministram Raimondam Bergmanim, notika Pirmā pasaules kara Ziemassvētku kaujās kritušo 67 karavīru pārbedīšana. Piemiņas brīdis ļaudis pulcēja arī Babītes novada «Antiņu» kapsētā.

Šajā dienā notika atvēršanas svētki latviešu dzejnieka Aleksandra Čaka grāmatas «Mūžības skartie» angļu valodas versijai, kura ar Aizsardzības ministrijas atbalstu izdota Latvijas valsts simtgades atzīmēšanas programmas ietvaros.

Apmeklētāju tūkstoši šajā dienā viesojās Latvijas Kara muzeja filiālē Ziemassvētku kauju piemiņas muzejā «Mangaļos», kur norisinājās jau par tradicionālu pasākumu kļuvusi kaujas rekonstrukcija. Ikviens klātesošais varēja kaut nedaudz sajust tās emocijas un sajūtas, kuras šeit valdīja kauju laikā pirms vairāk nekā gadsimta.

Savukārt pēcpusdienā Ziemassvētku kauju muzejā, klātesot mūsu valsts Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku augstākajām amatpersonām, notika Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes 45. nodrošinājuma bataljona, 51. kājnieku bataljona un 52. kaujas atbalsta bataljona zemessargu kandidātu, kā arī jaunsargu svinīgā solījuma došana Latvijai. Pēc ceremonijas zemessargi, jaunsargi un daudzi no klātesošajiem devās lāpu gājienā uz Ložmetējkalnu, kura apkārtnē notika tradicionālais piemiņas brīdis pie atmiņu uguns kuriem.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

BARIKĀŽU ATCERES UGUNSKURI

1991. gada janvārī cilvēki no visas Latvijas sabrauca Rīgā, lai aizstāvētu savu valsti. Pēc tam, kad Latvijas Republikas neatkarību atjaunoja pilnīgi, janvāra vidus kļuva par laiku, kad atceramies barikādes un trausmainos notikumus Vecrīgā. Šis gads nav izņēmums, un visā valstī notika 1991. gada janvāra Barikāžu piemiņas pasākumi.

Aizsākot 1991. gada Barikāžu piemiņas nedēļu, 13. janvārī Zaķusalā tika iedegts atmiņu ugunskurs. Pasākumā pulcējās barikāžu dalībnieki, jaunieši un NBS pārstāvji. Tradicionāli tika dots svinīgais jaunsarga solījums, šogad to darīja 99 jaunsargi.

20. janvārī Barikāžu piemiņas ugunsroku iededza Doma laukumā. Pasākumā piedalījās Valsts prezidents Raimonds Vējonis, jaunsargi un barikāžu dalībnieki.

«1991. gada janvāra barikādes ir viena no mūsu valstiskās neatkarības svarīgākajām ceļa zīmēm. Tās visskaidrāk apliecināja tautas gribu izbeigt padomju okupāciju un atjaunot savu valsti,» sacīja Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, parlamentā uzrunājot žurnālistus, kuri 1991. gada trausmainajās dienās informēja sabiedrību par vēsturiskajiem notikumiem Latvijā. Viņa pateicās barikāžu laika mediju pārstāvjiem par pašai aizliedzīgo darbu, kas ļāva visai pasaulei uzzināt par notikumiem Latvijā.

Valsts augstākās amatpersonas nolika ziedus pie Brīvības pieminekļa un pie piemiņas vietām barikāžu notikumu dalībniekiem Bastejkalnā un pie bijušās Iekšlietu ministrijas ēkas.

Rīgas Doma baznīcā notika piemiņas koncerts «Gaisma nākamībai». Savukārt interesenti gida pavadībā varēja iepazīties ar 1991. gada barikāžu piemiņas muzeja ekspozīciju.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

Foto — **Armīns Janīks un Normunds Mežiņš**.

VALSTS AIZSARDZĪBĀ AKTĪVĀK IESAISTĪSIES ARĪ MEDNIEKI

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Atbilstoši vienošanās nosacījumiem abas puses tuvākajā laikā sagatavos konkrētu sadarbības plānu, kas ietvers arī resursus, ko katra no pusēm varēs veltīt tā īstenošanai. Sadarbības gaitā tiks veicināta mednieku brīvprātīga iesaistīšanās valsts drošības stiprināšanas aktivitātēs, organizējot reģionālus seminārus par iespējām iesaistīties valsts aizsardzībā, iecerētas arī kopīgas sabiedrības informēšanas aktivitātes, lai nodotu tālāk uzkrāto pieredzi. Nepieciešamības gadījumā medniekiem tiktu nodrošināta arī sākotnējā militārā pamatapmācība. Iecerēts sadarboties arī Jaunsardzes un jaunatnes izglītošanā par Latvijas dabu, dzīvniekiem un ģeogrāfiju, kā arī mācot iemaņas izdzīvošanai dabā.

Parakstītā vienošanās noteikti stiprinās valsts aizsardzības spējas un pilnveidos jaunatnes patriotisko audzināšanu, uzsvēra aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis.

«Šī vienošanās ir pamats abpusēji izdevīgai apmaiņai ar zināšanām. Ikviens cilvēks iesaiste valsts aizsardzībā ir nozīmīga, tādēļ es ceru, ka šādas iniciatīvas nāks arī no citām nevalstiskām organizācijām,» sacīja aizsardzības ministrs.

Sadarbības gaitā, R. Bergmanis uzsvēra, aizsardzības joma no mednieku puses sagaida dalīšanos ar savām zināšanām un iespēju robežās — arī ar resursiem. Konkrētas sadarbības formas un apjomi tiks fiksēti topošajā sadarbības plānā.

«Protams, sadarbība ir pilnīgi brīvprātīga, taču šī vispārējā vienošanās tagad ir jāpiepilda ar konkrētiem darbiem, un esmu pārliecināts, ka tādu būs pietiekami daudz. Šajā situācijā ikviens vēlas iesaistīties un palīdzēt valstij. Un kurš gan vēl labāk var, piemēram, pastāstīt jaunsargiem par viņu dzīvesvietā esošajām teritorijām kā mednieki.» Perspektīvākās sadarbības jomas, pēc ministra domām, ir pieredzes apmaiņa šaušanas apmācībā, tostarp kopīgi izmantojot šautuves un poligonus, kā arī sadarbība un atbalsts jaunatnes patriotiskajā audzināšanā.

Latvijas Mednieku savienības valdes priekšsēdētājs Jānis Baumanis atzina, ka aizsardzības struktūrām un mednieku ko-

lektīviem ir daudz kā kopīga — abās ir apbruņoti, apmācīti un disciplinēti cilvēki, tātad sadarbībā ir liels potenciāls, ko izmantot nākotnē.

Domājot par iespējamo Mednieku savienības atbalstu Jaunsardzei, valdes priekšsēdētājs Jānis Baumanis pastāstīja, ka tradicionāli katru gadu mednieki organizē nometni jauniešiem «Vanagacs». Nometnē aptuveni 40 jaunieši nedēļas laikā, dzīvojot mežā teltīs, apgūst uzturēšanās pamatprincipus dabā, mācās pārvarēt šķēršļus, apgūst zināšanas par medībām, ieročiem un dzīvniekiem. Protams, konkrētas sadarbības formas iezīmēsies sarunu rezultātā, taču kopīgās intereses un sadarbības jomas jau tagad ir pietiekami skaidras, uzskata Jānis Baumanis.

Ļoti perspektīva sadarbības joma arī Mednieku savienības vērtējumā ir šaušanas apmācība.

«Zemessargi līdz šim aktīvi izmanto mednieku organizāciju šautuves. Esam runājuši par atbalstu jaunu šautuvju attīstīšanā, taču tālāk par sarunām diemžēl neesam tikuši, tādēļ noslēgtā vienošanās varētu radīt labu pamatu tālākai produktīvai sadarbībai,» teic Mednieku savienības valdes priekšsēdētājs.

Savukārt medniekus ļoti interesē iespējas treniņiem izmantot bruņoto spēku rīcībā esošos poligonus.

«Starp medniekiem ir ļoti augsta līmeņa tālšāvēji — snaperi, taču Latvijā nav nevienas civilās šautuves, kur varētu šaut tālāk par 300 metriem. Mums nākas braukt trenēties uz Lietuvu un Poliju. Domāju, ka mūsu un bruņoto spēku un Zemessardzes snaperiem būtu daudz ko dot vienam otram; saliekot kopā spēkus, mēs varētu sasniegt lielas lietas.»

Mednieki ir izrādījuši interesi arī par sākotnējo militāro pamatapmācību.

«Es zinu, ka ir samērā daudz mednieku, kuri Zemessardzē stāties nav plānojuši, taču militāro apmācību labprāt apgūtu. To es varu teikt arī par sevi,» atzīst Jānis Baumanis. ■

LIELĀKAIS APMEKLĒTĀJU SKAITS KOPŠ 1990. GADA

Foto — V. Lācis.

Kopā Latvijas Kara muzeju un tā filiāles — Ziemassvētku kauju muzeju un O. Kalpaka piemiņas vietu «Airītes» — apmeklēja 153 601 interesents.

Muzeja direktore Aija Fleija atzīst, ka «plaša sabiedrības interese saistīta ar muzeja jaunajām ekspozīcijām, izstādēm un izglītojošām programmām. Tikai ar mērķtiecīgu darbu piecu gadu laikā bija iespējams kāpināt apmeklētāju skaitu par 36 tūkstošiem apmeklētāju. Pērn muzeja darbinieki novadījuši 557 ekskursijas un 291 muzejpedagoģisko nodarbību.» Arī šogad Latvijas Kara muzejs strādā pie jaunu piedāvājumu radīšanas tieši bērniem un jauniešiem, lai aktīvi iesaistītos valsts simtgades iniciatīvā «Latvijas skolas soma». Pērn Latvijas Kara muzejā tika atvērta muzeja Aktivitāšu centrs, kurš guva plašu apmeklētāju interesi. Tieši pērn Latvijas Kara muzeja ekspozīcija «Latvijas iedzīvotāji Pirmajā pasaules karā» ieguvusi balvu nozīmīgākajā Eiropas dizaina konkursā «German Design Award 2018» — kategorijā «Labākais izstāžu dizains».

Sagatavojis Mārtiņš Mitenbergs.

KURDI UN KURDISTĀNA

Kurdi ir viena no lielākajām nācijām, kurām nav sava valstiskuma. Mūsdienās kurdu ir apmēram 40 miljoni, viņi kompakti dzīvo Turcijas, Irānas, Irākas un Sīrijas teritorijā. Protams, mūsdienās daudz kurdu dzīvo arī bijušās PSRS teritorijā (Krievijā, Vidusāzijā, Azerbaidžānā), Vācijā, Francijā, ASV un daudz kur citur. Šī gada 25. septembrī vairākas kurdu apdzīvotajās teritorijās Irākā un Sīrijā notika referendumus, kurā piedalījās vairāk nekā 8 miljoni kurdu, pārsvarā pozitīvi nobalsojot par vēlmi veidot neatkarīgu Kurdistānas valsti.

Kurdi ir viena no Rietumāzijas senākajām tautām. Tomēr ārējo apstākļu iespaidā kurdu tautība veidojās bez sava valstiskuma — kurdiem nekad nav bijis savas valsts. Viduslaikos kurdu apdzīvotās zemes sākumā atradās Persijas impērijas sastāvā, vēlāk kurdu iekaroja arābi, papildus teritoriālajai ekspansijai izplatot islāma ticību. Gadsimtu gaitā notikušie mēģinājumi izveidot savu valstiskumu ar kādu no pašu aristokrātijas pārstāvjiem priekšgalā kurdiem neizdevās. 16. gadsimtā daļa no Kurdistānas provinces nonāca turku Osmaņu impērijas sastāvā, bet vēl viena daļa palika Persijas pakļautībā, tādējādi notika pirmā kurdu zemes sadalīšana starp dažādām valstīm. Osmaņu impērija un Irāna turpmākos četrus gadsimtus gandrīz bez pārtraukuma karoja savā starpā, turklāt karadarbība galvenokārt notika gar robežu jeb tieši kurdu apdzīvotajā teritorijā.

Pēc Pirmā pasaules kara šajā globālajā militārajā konfliktā uzvarējušās Antantes valstis sadalīja kara zaudētāju nometnē esošās Osmaņu impērijas zemes. Arī pati impērija beidza pastāvēt. Saskaņā ar 1920. gada Sevras līgumu Kurdistānai bija piešķirta autonomija, taču sākās jaunturku revolūcija Turcijā, un sekojošais Lozannas līgums (1923) ļāva kurdu apdzīvotās zemes savā starpā sadalīt Turcijai, Irānai, Francijas mandāta teritorijai Sīrijai un Lielbritānijas mandāta teritorijai Irākai. Kurdu politisko lideru vadībā Kurdistānas iedzīvotāji vairākas reizes mēģināja ar ieročiem rokās izcīnīt savu neatkarību, taču izpalika vienotas kurdu politiskās un militārās kustības izveidošana, un šī bruņotā cīņa bija nesekmīga. Kurdu politiskais nacionālisms šajā periodā vēl bija ļoti vājš un

neorganizēts. Otrā pasaules kara laikā Padomju Savienības okupācijas zonā Irānā kurdu sociālistu lideri paziņoja par Maskavas atbalstītas autonomijas izveidošanu, taču, ātri vien zaudējusi PSRS atbalstu, tā pastāvēja tikai nepilnu gadu.

Kurdu stāvoklis dažādās valstīs bija dažāds, piemēram, Turcija neatzina kurdu kā atsevišķu tautību, un visas kurdu politiskās aktivitātes Turcijā bija aizliegtas. 20. gadsimta 50. gados aukstā kara apstākļos PSRS nolēma atkal sākt politiski un materiāli atbalstīt Tuvo Austrumu nacionālistiskās kustības, cerot tādā veidā stiprināt savu ietekmi šajā reģionā. Šajā laikā sākās arī kurdu politisko partiju veidošanās visās valstīs, kur dzīvoja šīs tautas pārstāvji. 60. gados kurdu apdzīvotajā Irākas daļā sākās kurdu bruņotu vienību veidošanās. Dažu gadu laikā kurdu kaujinieki jeb «Pešmerga» panāca, ka Irākas austrumos viņi kontrolēja lielu teritoriju — «Brīvo Kurdistānu», veidojot tur savu pašpārvaldi ar visām neatkarīgajai valstij pienācīgajām pārvaldes struktūrām. Bruņota cīņa starp kurdiem un Irākas valdības spēkiem ilga vairāk nekā desmit gadus, un tajā kurdi cieta zaudējumu. Taču 1974. gadā Bagdādes valdība bija spiesta atļaut Kurdistānas autonomā rajona izveidošanu savā teritorijā.

Bruņotā cīņa starp kurdiem un Irākas valdību atsākās pēc diktatora Sadāma Huseina nākšanas pie varas, kad Irākas armija ar brutāliem paņēmieniem centās apspiest kurdu nacionālistus. Bruņotā konfrontācija starp kurdu paš aizsardzības «Pešmerga» vienībām un valdības armiju

pieauga arī Turcijā, bet Irākā pēc Sadāma Huseina režīma krišanas šī cīņa pārauga istā karā. Līdzīgi tas notiek Sīrijā, kur kurdu bruņotās vienības cīnās pret prezidenta Bašāra Asada centrālās valdības karaspēku, kā arī iekļaujas vienotā frontē pret teroristiskās organizācijas «Islāma valsts» kaujiniekiem. Turcija savu attieksmi pret kurdu politiskajiem centieniem nav mainījusi un joprojām visas kurdu politiskās un militārās struktūras, kuras cīnās par neatkarīgas valsts izveidošanu, uzskata par teroristiskām organizācijām.

Tā kā šis ir bagātīgu naftas atradņu rajons, tad ekonomiskais aspekts konfrontējošo pušu cīņas sparū tikai pastiprina, jo bruņotā cīņa norit arī par naftas resursu kontroli. Kurdu spēku kontrolētā «Brīvās Kurdistānas» teritorija ir nostiprinājusies, un šobrīd šī oficiālajās Irākas robežās esošā autonomija tiek uzlūkotā kā potenciāla teritorija, kur varētu tikt pasludināta neatkarīga Kurdistānas valsts.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.
Foto — no interneta vietnēm.

STĀSTS PAR LATVIJAS VIENAUDZI

Juris Ciganovs

Foto — no A. V. Gaiļa personiskā arhīva.

Šis ir stāsts par cilvēku, kurš ir Latvijas Republikas vienaudzis un janvārī sagaidīja savu simto dzimšanas dienu. Viņš ir piedalījies cīņās par Latviju, saņēmis par to apbalvojumus un par to ticis sodīts. Tādu vīru vairs nav daudz...

Šis ir stāsts par Alfrēdu Vilhelmu Gaili, kuru ikdienā līdzcilvēki, kas nemaz nezina par šī kunga nozīmīgākajām dzīves gaitām, sauca vienkārši par Viliti.

A. V. Gailis dzimis 1918. gada 16. janvārī. Vēlāk kaut kādu šodien vairs neizdibināmu iemeslu dēļ viņa dzimšanas gads pasē mainīts uz 3. janvāri, bet viņš pats par to sevišķi protestējis nav.

Dzimtā vieta viņam ir Zaube, ģimenē bez viņa vēl bija brālis un divas māsas. Dzimtajā pusē arī pabeigta pamatskola, vēlāk jaunais censonis vēlējās doties uz Rīgu, lai stātos Kara skolā un kļūtu par virsnieku, bet tur iestāties nevarēja bez vidusskolas izglītības. Vecāku mudināts, viņš nevis palika turpināt izglītību valsts galvaspilsētā, bet atgriezās dzimtajā pusē, kur strādāja sava tēva saimniecībā.

«Strādājām 12 cilvēki, pļāvām sienu, labību, nodevām pienu, valstij pārdevām zirgus, labi nopelnījām. Maizīti paši cepām mājās,» vēlāk atcerējās Vilhelms.

Karavīra gaitas tomēr viņam negāja secen, jo Vilhelmu iesauca obligātajā karadienestā Latvijas armijā. Dienējis Daugavpilī, tur arī sagaidīti trauksmainie 1940. gada jūnija notikumi, kad Latvijas neatkarīgo valsti brutāli okupēja Padomju Savienības karaspēks. Līdz ar citiem latviešu karavīriem arī Vilhelmu no likvidētās

Latvijas armijas pārskaitīja izveidotajā Sarkanās armijas 24. teritoriālajā strēlnieku korpusā. Dienests Sarkanajā armijā viņu neapmierināja un pēc traģiskajiem 1941. gada 14. jūnija notikumiem, kad vienā naktī no Latvijas uz Sibīriju izveda tūkstošiem cilvēku, Vilhelms nolēma bēgt. Šajā laikā viņš atradās vasaras nometnē Litenē, un padomju varasiestāžu represijas skāra arī vairākus simtus tur izvietoto latviešu vienību virsniekus. 22. jūnijā sākās padomju — vācu karš, un viņš pievienojās līdzīgiem likteņa sabiedrotajiem jeb no padomju armijas izbēgušajiem latviešu karavīriem un bijušajiem aizsargiem. Pie Cēsīm šiem vīriem iznāca saķeršanās ar sarkanarmiešiem, kas bēga no vāciešiem, pēc tam viņi devās uz Valmieru. Šo pilsētu Sarkanā armija jau bija atstājusi, un tur pavērās baismīga aina — padomju karaspēks atkāpjoties nebija saudzējis ne cilvēkus, ne mājas. Desmitiem nošauto, nodedzinātas ēkas, sagrauts tilts — kara sākums zemei bija sāpīgs, tiesa, nākotne izrādījās vēl sāpīgāka.

1944. gadā Vilhelms atkal uzvilka karavīra svārkus, šoreiz gan svešas armijas, jo šajā laikā viņu iesauca Vācijas armijā, konkrēti, zem brīvprātīgo aizsega izveidotajā Latviešu leģionā. Leģionāri, protams, nebija nekādi brīvprātīgie, jo vācu okupācijas varasiestādes, pārkāpjot visus starptautiskos kara vešanas likumus, sākot no 1943. gada pavasara, Latvijā izvērta iesaukšanu, nosaucot leģionārus par brīvprātīgajiem. 1944. gada 14. februārī Vilhelmu mobilizēja. Viņa pirmā dienesta vieta bija 2. apmācības pulks, bet 1944. gada 3. martā viņu ieskaitīja Latviešu leģiona 19. divīzijā 44. pulkā. Līdz 1944. gada

25. jūnijam Gailis atradies tanku apkarošanas kursos, bet pēc to pabeigšanas atgriezies savā 44. pulkā. No 1944. gada 15. decembra līdz 1945. gada 7. aprīlim viņš atradies 212. frontes izlūku vienībā, vēlāk atgriezies savā 19. divīzijā, kur ieskaitīts 19. papildinājumu bataljonā. Tur arī sagaidījis Otrā pasaules kara beigas. Tas viss norisinājās Kurzemē. Pēc kara beigām Vilhelms nevēlējās nolikt ieročus un turpināja cīņu pret padomju okupantiem, taču nacionālā partizāna gaitas nebija ilgas, jo nodevības dēļ viņu 1946. gadā arestēja padomju soda iestādes. 1947. gada 14. novembrī Baltijas kara apgabala tribunāls viņu sodīja ar 25 gadu izsūtīšanu uz padomju soda lēģeriem Intā un Vorkutā Krievijas ziemeļos, kā arī Dubravas nometnē Mordovijā, kas atrodas Krievijas dienē.

Tur bijis smagi, Vilhelms vēlāk atcerējās. Dienā izsniedza 600 gramus maizes, brokastīs auzu putru ar 10 gramu eļļu, bet pusdienās un vakariņās deva kāpostu zupu. Un tā dienu no dienas. No vienveidīgā uztura glābušas no mājām saņemtās pārtikas paciņas — tās ieslodzītajiem ļāvuši saņemt. Strādāja viņš būvēs un šūšanas ražotnē. Izsūtījumā viņš bija līdz 1961. gada 25. aprīlim, kad Orenburgas garnizona kara tribunāls viņu atbrīvoja, «samazinot soda laiku līdz 15 gadiem».

Pēc atgriešanās no izsūtījuma Vilhelms strādāja par sagādnieku patērētāju biedrībā Raganā, tad Siguldā, darba gaitas pabeidzot 1992. gadā 74 gadu vecumā. Siguldā Vilhelms dzīvo arī pašreiz.

Juridiskā taisnība guva virsroku pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, kad Latvijas Republikas valsts varas iestādes viņu pilnībā rehabilitēja no visiem pret padomju varu it kā pastrādātajiem noziegumiem.

Jubilāram, karavīram, Latvijas patriotam Alfrēdam Vilhelmam Gailim novēlam veselību! 🇱🇻

UKRAINAS VALSTISKUMA GADSIMTS

1917. gadā sākās nacionālo valstu veidošanās bijušās Krievijas impērijas nekrievu tautu apdzīvotajās nomalēs. 1917. gada decembrī pilnīgu neatkarību proklamēja Somija. Nākamajā gadā neatkarīgo nacionālo valstu veidošanās turpinājās.

Kijevā pēc vairāku ukraiņu politisko partiju iniciatīvas 1917. gada 2. (15.) martā sanāca ukraiņu politisko, sabiedrisko, zinātņu, kultūras un studentu organizāciju pārstāvju sapulce, kura nosauca sevi par Ukrainas Centrālo radu (jeb Padomi), par savu vadītāju ievēlot ievērojamo ukraiņu vēsturnieku profesoru Mihailo Gruševski. Apzinoties, ka Centrālo radu nevar uzskatīt par visas ukraiņu tautas gribas paudēju, tā 6.—8. aprīlī Kijevā sasauca Visukraiņu nacionālo kongresu. Šī foruma pēdējā sēdē radas sastāvs tika ievērojami paplašināts, un tā pārtapa par likumīgu ukraiņu nacionālās kustības pārstāvju sapulci.

1917. gada 10. (23.) jūnijā rada izdeva savu I universāli (jeb likumu), saskaņā ar kuru Ukraina bija izsludināta par autonomiju Krievijas sastāvā un izveidoja savu pārvaldes iestādi — Ģenerālsekretariātu. Sākumā Krievijas Pagaidu valdība neatzina ukraiņu autonomiju, taču politisko apstākļu dēļ bija spiesta meklēt kompromisu. Centrālās radas 3. (16.) jūlijā II universālis noteica, ka Ukrainas turpmāko statusu Krievijā noteiks tās Satversmes sapulce kaut kad nākotnē. Pēc lielinieku apvērsuma Petrogradā 1917. gada 25. oktobrī (7. novembrī) Centrālā rada izdeva savu III universāli, kurā paziņoja par lielinieku varas neatzišanu un Ukrainas Tautas Republikas izveidošanu ukraiņu apdzīvotajās Krievijas teritorijās. Šajā universālī bija teikts, ka Ukraina atrodas konfederācijā ar Krieviju.

Pēc tam, kad lielinieki Petrogradā bija padzinuši tikko ievēlēto Krievijas Satversmes sapulci, Centrālā rada savā IV universālī 1918. gada 6. (22.) janvārī pasludināja pilnīgu Ukrainas Tautas Republikas neatkarību. Mūsdienās 22. janvāri Ukrainā atzīmē kā neatkarīgas valsts proklamēšanas gadadienu.

Jaunajai Ukrainas valstij bija jāzīcina sīvas cīņas ar iekšējiem un ārējiem ienaidniekiem, un tādu bija daudz. 1917. gada beigās Harkovā izveidoja Padomju Krievijas atbalstītu ukraiņu lielinieku Ukrainas

Sociālistiskās Padomju Republikas valdību, kura Centrālajai radai pieteica karu. Arī Krievijas vienotību atbalstošā baltgvardu kustība pret Ukrainas neatkarību bija noskaņota naidīgi. Ukrainas Centrālā rada savu karaspēku centās izveidot, jau sākot no 1917. gada pavasara. Pirmās vienības veidojās no Ukrainas teritorijā esošā Krievijas karaspēkā dienošajiem ukraiņu tautības karavīriem. Līdzīgi mēģinājumi izveidot ukraiņu vienības notika arī citur Krievijā, arī frontes Rīgas iecirknī izvietotajā 12. armijā.

Ukrainas teritorijā tobrīd sākās karadarbība. 1918. gada janvāra beigās Padomju Krievijas karaspēks ieņēma Kijevu, bet februārī lielinieku vara izplatījās gandrīz visā Ukrainas teritorijā. Nelielās ukraiņu nacionālā karaspēka vienības bija spiestas atkāpties uz vācu un austroungāru frontes pusi — pie bijušajiem ienaidniekiem, kuri spiestā kārtā bija kļuvuši par sabiedrotajiem. Nespējot ar saviem spēkiem nostiprināt savu valstiskumu un izveidot kaujas spējīgas karaspēka vienības, Ukrainas Centrālā rada noslēdza miera līgumu ar Vāciju un Austroungāriju, saskaņā ar kuru Ukraina apņēmas apgādāt Vācijas un Austroungārijas karaspēku ar pārtiku, pretī saņemot militāru palīdzību cīņai pret lieliniekiem. 1918. gada 1. martā vācu un ukraiņu apvienotais karaspēks ieņēma Kijevu.

Taču jaunie ukraiņu sabiedrotie sāka izturēties kā okupanti. 29. aprīlī vācu militārās iestādes padzina, viņuprāt, pārāk kreisi noskaņoto Ukrainas Centrālo radu. Ukrainas Valsts — tā Ukrainu nosauca oficiāli — priekšgalā nostājās vācu militārās varas atbalstītais ģenerālleitnants, Ukrainas hetmanis (tā sauca valsts vadītāja amatu) Pavlo Skoropadskis. Ukrainā iestājās relatīvs miera periods, tiesa, tikai uz septiņiem mēnešiem. Šajā laikā tika ieviesta sava valūta, ukraiņiem labvēlīga izglītības sistēma, nodibināta Ukrainas universitāte un Zinātņu akadēmija, izveidota un nostiprināta Ukrainas regulārā armija.

1918. gada novembrī arī Vācijā un Austroungārijā notika revolūcija, un tās mainīja politisko situāciju Ukrainas Valstī. 14. novembrī hetmanis Pavlo Skoropadskis izdeva universāli par Ukrainas

Hetmanis Pavlo Skoropadskis (centrā) ar ukraiņu un vācu virsniekiem. Kijeva, 1919. gada maijs (Я. Тинченко. Війська Ясновельможного пана Гетьмана).

Valsts federāciju nākotnē ar atjaunoto Krieviju. Nacionāli noskaņotās ukraiņu politiskās aprindas bija sašutušas, un valstī sākās bruņota sacelšanās, kuras priekšgalā nostājās labējo ukraiņu politisko pārstāvju izveidota valdība jeb Direktorijs piecu cilvēku sastāvā. Par šīs valdības vadītāju kļuva bijušais Centrālās radas premjerministrs Volodimirs Viņičenko, bet par armijas virspavēlnieku — Simons Peļtura. Direktorijs pasludināja Ukrainas Tautas Republikas atjaunošanu. Direktorijs pusē pārgāja arī lielākā daļa armijas.

Taču ilgi gaidītā miera ukraiņu zemē nebija. No ziemeļiem Ukrainā iebruka Padomju Krievijas Sarkanā armija, no dienvidiem — krievu baltgvardu Dienvidu brīvprātīgo armija, no rietumiem — Polijas karaspēks. Ukraina atradās ienaidnieku armiju ielenkumā bez neviena sabiedrotā. Cīņa par savu neatkarību Ukrainā turpinājās vēl divus gadus. Kaut gan tika izcīnītas vairākas nozīmīgas uzvaras, karaspēka priekšā Ukrainas neatkarīgā valsts bija spiesta atkāpties. 1920. gada novembrī pēdējās ukraiņu nacionālā karaspēka vienības Polijas teritorijā tika internētas. Ukrainas Tautas Republika beidza pastāvēt. 1991. gada 24. augustā tika proklamēta Ukrainas Republikas neatkarība, un šodien šī valsts par savu priekšteci uzskata 1918. gada 22. janvārī dibināto Ukrainas Tautas Republiku.

Sagatavojis Juris Ciganovs, Dr. hist.

Latviešu virsnieku apvienība: GANDRĪZ GADSIMTU VALSTS VĒRTĪBU SARDZĒ

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Latviešu virsnieku apvienībai (LVA) ir gara un notikumiem bagāta vēsture. Pagājušā gada 1. decembrī organizācija svinēja savas pastāvēšanas 95. gadadienu. Apvienībā darbojas dažādu paaudžu virsnieki, taču viens no būtiskākajiem organizācijas uzdevumiem — atmiņu un vēstures liecību nodošana jaunākajai paaudzei — tomēr gulstas uz vecāko un pieredzējušāko LVA dalībnieku pleciem.

Jubilejas brīdis ar domām pagātnē un nākotnē

Apvienības lielās jubilejas svinības norisinājās Rīgas Tehniskās universitātes aulā, piedaloties dažādu virsnieku paaudžu pārstāvjiem. Nesenie Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas absolventi svinīgi ienesa LVA karogu, bet pasākumu atklāja NBS kapelāns majors Raimonds Krasinskis. Uzrunās klātesošajiem LVA vadītāji gan pieskārs organizācijas vēsturei un būtiskākajiem notikumiem tās pastāvēšanas laikā, gan arī akcentēja LVA misiju un svarīgākos uzdevumus.

NBS komandiera uzdevumā Zemesardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš iestiprināja piemiņas naglu LVA karoga kātā, tika nolasīti arī Saeimas priekšsēdētājas Ināras Mūrnieces un aizsardzības ministra Raimonda Bergmaņa apsveikumi, bet klātienē klātesošos uzrunāja LVA goda biedri ģenerālleitnants Raimonds Graube un viceadmirālis Gaidis Andrejs Zeibots. Pasākuma apmeklētājus priecēja arī Zemessardzes orķestra un kora priekšnesumi. LVA jubilejā apvienības goda biedriem, biedriem veicinātājiem un biedriem tika pasniegtas LVA 95. gadadienas piemiņas zīmes ar īpašnieka vārdu un pakāpi.

Sākums kā pašpalīdzības biedrībai

Kā jau daudzas sabiedriskās organizācijas, arī LVA savas pastāvēšanas laikā ir piedzīvojusi dažādas pārmaiņas. Pašos pirmsākumos to izveidoja Kara skolas absolventi, arī pirmais nosaukums bija

Kara skolu beigušo virsnieku apvienība. 1922. gada 1. decembrī Kara skolas 2. izlaiduma virsnieki nodibināja Kara skolu beigušo kadetu savstarpējo palīdzības biedrību un par tās priekšsēdētāju ievēlēja kapteini Jāni Resno. Tās darbībā lielākais akcents tika likts uz sociālās palīdzības mehānismu iedibināšanu, sniedzot palīdzību Kara skolu beigušajiem Latvijas armijas virsniekiem.

«Tika veidotas un attīstītas dažādas pašpalīdzības iniciatīvas karavīru vidū, bija savs naudas fonds, pašiem sava pašpalīdzības kase,» stāsta Latviešu virsnieku apvienības valdes priekšnieks atvaļināts kapteinis Aleksejs Ozoliņš.

Tolaik organizācija bijusi visai jauneklīga — pārsvarā LVA dalībnieki bijuši gados jauni virsnieki, jo cara armijā dienējušos un Krievijas impērijas mācību iestādēs skolojušos virsniekus organizācijā neuzņēma, dalībnieka statusam bija nepieciešama Latvijas Kara skolas izglītība. Situācija mainījies pēc Otrā pasaules kara, kad LVA sākuši uzņemt virsniekus arī ar citvalstu militāro mācību iestāžu atestātiem, teic Aleksejs Ozoliņš. Tiesa, bez aktīvajiem biedriem bija arī biedri veicinātāji — par tiem varēja kļūt ikviens Latvijas armijas virsnieks, kurš atbalsta biedrību un tās mērķus, kā arī goda biedri — virsnieki, kurus ieteikusi organizācijas valde un apstiprinājusi kopsapulce. Interesanti, ka vēl 1926. gada 1. decembrī organizācijas paspārnē tika dibināta arī Dāmu komiteja.

Biedri gan Rietumos, gan Sibīrijas nometnēs

Skaidrs, ka pēc padomju okupācijas Latviešu virsnieku apvienība savu darbību Latvijā bija spiesta pārtraukt. Liela daļa tās biedru pārcieta represijas un aizvadīja garus, smagus gadus izsūtījumā Padomju Savienības soda nometnēs, vēl daļa devās trimdā. Tieši klaida latvieši nodrošināja LVA darbības nepārtrauktību arī laikā, kamēr Latvijā atradās padomju karaspēks.

LVA darbības atjaunošana pilnā apjomā notika 1991. gada 26. oktobrī, kad Pulvertornī, tagadējā Kara muzeja telpās, norisinājās apvienības darbības atjaunošanas sapulce.

Nu jau vairākus gadus no apvienības atjaunotājiem, kuri mācījušies Kara skolā, šajā saulē vairs nav neviena. Starp dzīvajiem no apvienības atjaunotājiem vēl ir atvaļinātais kapteinis Atis Antons Homka, kas pērn 2. februārī Vācijā nosvinēja savu 100. dzimšanas dienu. Viņš gan nav Kara skolas absolvents, bet bijušais leģionārs. Pēdējais zināmais Kara skolu beigušais virsnieks, kurš skolu absolvēja 1939. gadā, bija atvaļinātais virsleitnants Jānis Bahmanis, kas aizsaules ceļos devās aizpērnajā vasarā 104 gadu vecumā.

Rūpes par jaunatnes vēsturisko atmiņu

Pašlaik LVA rindās ir ap 85 biedri, lēš A. Ozoliņš. Pērn vien viņšaulē aizgājuši četri apvienības biedri. «Protams, visi sirdī atstāj sāpīgas pēdas, taču īpaši žēl ir par Vilmāru Kukaini (ASV Ohaio štata atvaļinātais militārās rezerves brigādes ģenerālis, miris 2017. gada 31. janvārī 86 gadu vecumā), viņš ļoti daudz līdzdarbojās un palīdzēja apvienībai.»

Apvienības rindas papildina arī jauni dalībnieki — līdzko Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā ir izlaidums, tā jaunie virsnieki var stāties arī LVA. Taču jaunie nevar ziedot organizācijai tik daudz

laika, kā gribētos, jo jauno virsnieku slodze jau tā ir ļoti liela. Lielākā daļa apvienības biedru joprojām nav zaudējuši savu saikni ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Daļa no viņiem ir aktīvā dienesta karavīri, citi darbojas Zemessardzē un Zemessardzes veterānu apvienībā. Piemēram, LVA valdes priekšsēdētājs ir Studentu bataljona Zemessardzes veterānu priekšnieks, savukārt apvienības biedrs atvaļinātais majors Ilgvars Baumanis ir Zemessardzes veterānu apvienības priekšnieks.

Apvienības svarīgākie uzdevumi ir līdzdalība vienota Latvijās virsnieku korpusa attīstībā, piedalīšanās un atbalsts Nacionālo bruņoto spēku aktīvo, rezerves un atvaļināto karavīru sociālo jautājumu risināšanā, kā arī aktīva dalība jaunatnes, karavīru un zemessargu militāri patriotiskajā audzināšanā, kam pašlaik tiek pievērsta vislielākā vērība. «Kamēr Visaugstākais vēl atļauj, ir pienākums stāstīt un skaidrot jaunajai paaudzei visu, kas saistīts ar Latvijas virsniecības veidošanos, gan ar valsts aizsardzības un nacionālā lepnuma jautājumiem. Kamēr veselība ļauj, mūsu galvenais uzdevums ir jaunatnes patriotiskā audzināšana.»

Jauniešus nešķiro

Latviešu virsnieku apvienība savos publiskajos pasākumos nešķiro jauniešus. Par savu pieredzi, par LVA un Latvijas virsniecības vēsturi un nozīmīgākajiem notikumiem vienlīdz labprāt tiek stāstīts gan jaunsargiem, gan citiem skolēniem. Tomēr LVA biedri ir novērojuši, ka viņu vadītajiem pasākumiem ir arī pozitīva ietekme uz jaunatnes militāri patriotisko

noskaņojumu un praktisko iesaistišanos kopējā lietā. Piemēram, pērn 26. septembrī Kuldīgā kopā ar Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljonu Latviešu virsnieku apvienība rikoja Kurzemes novada skolu jauniešu un jaunsargu sacensības, vienlaikus atzīmējot arī bataljona 26. dzimšanas dienu.

Izmantojot šo gadījumu, apvienības vīri tikušies ar jauniešiem un dalījušies atmiņās un pieredzē. «Pēc pasākuma vairāki jaunieši uzrakstīja iesniegumu par iestāšanos Jaunsardzē. Tā ir vislabākā alga par mūsu darbu, tad tu patiešām jūti, ka darbs nes augļus. Mums ir jākliedē mīti un jāstāsta pašiem patiesība, jādalās ar savām atmiņām. Bērni šo dzīvo vēsturi saprot daudz labāk.»

Armijas ekonomiskā veikala mantinieki

Savulaik Latviešu virsnieku apvienības īpašumā bija ievērojamas daļas Armijas ekonomiskā veikala (tagadējā «Galerija Centrs») valdījuma.

«Apvienībai bija lielas pajas, kas arī palīdzēja uzturēt organizācijas darbību. Pateicoties tam, mums joprojām ir arī savs birojs «Galerijas Centrs» telpās, jo pēc neatkarības atgūšanas ar likumu ir atzīta apvienības pēctecība tiesībām uz šo nekustamo īpašumu.» 2018. gada martā gan beidzas kārtējais nomas līgums. Ņemot vērā, ka apvienības darbības atjaunojumu rindas laika gaitā ir krietni izretinātas, jautājums par telpu saglabāšanu LVA rīcībā ir neskaidrs. «Mums atliek tikai pajauties uz «Galerijas Centrs» vadības labvēlību,» rezervē Aleksejs Ozoliņš.

Dzīvās vēstures stāsti

Ciešā saistībā ar jaunatnes militāri patriotisko audzināšanu ir Latviešu virsnieku apvienības biedru iniciatīvas vēstures pieminekļu apzināšanā un sakopšanā, piemiņas vietu uzturēšanā kārtībā un dzīvās vēstures mācīšana turpat, kur risinājušies vēsturiskie notikumi. Apvienības biedri paši organizē ekskursijas un gan iepazīst, gan skaidro citiem dažādas Latvijas militārajā vēsturē nozīmīgas vietas un notikumus. Īpaša nozīme ir Mores kaujas atceres vietai.

«Te arguments ir nepārprotams — Mores kaujā piedalījās mūsu virsnieki, arī Kara skolu beigušie, daudzi šajā kaujā nolika savu galvu. Piemēram, pieminētais Atis Homka tad bija rotas komandieris. Vēl viens, var droši teikt — karavīrs leģenda, ir ierindnieks Jānis Spičs, kam pēc mūsu iniciatīvas piešķīra arī Viestura ordeni. Kad 19. ieroču SS grenadieru divīzija klusi un mierīgi atkāpās no savām pozīcijām Morē, atkāpšanos sedza leģionāru grupa, kurā bija arī Spičs. Viņi iekļuva smagā artilērijas apšaudē, un Spiču smagi ievainoja. Jāsaka milzu paldies tā laika mediķiem, kas spēja viņu burtiski savākt kopā no jauna pa gabaliņam vien. Un savāca tik labi, ka viņš pēc tam vēl karoja arī Kurzemes cietoksnī, kur atkal tika ievainots.»

«Ar šiem notikumiem saistītais dzīvās vēstures stāsts ir par to, ka padomju propaganda šo operāciju uzdeva par lielu uzvaru, lai gan faktiski Sarkanā armija ar skaļiem blāvieniem beigās uzbruka un ieņēma jau pamestas pozīcijas un ierakumus.

Turpinājums 30. lpp. ►

◀ Sākums 28. un 29. lpp.

Un tā laika liecinieki to vēl var apliecināt mūsdienā jaunajiem,» uzsvēr atvaļinātais kapteinis A. Ozoliņš.

Jānis Spičs dalījās savās atmiņās arī pērn notikušajā Mores kauju 73. gadskārtas piemiņas pasākumā.

Šādas dzīvās vēstures liecības ir apkopotas grāmatā, kuras manuskriptu LVA gatavo izdošanai. «Vēl priekšā korekcijas darbi, kas ir diezgan dārgs prieks. Labi, ka mums finansiāli palīdz Aizsardzības ministrija, ar to naudu arī varam virzīt projektu uz priekšu.»

Lielu atbalstu grāmatas tapšanā sniedz arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektors pulkvedis Valts Āboliņš.

Vēl būtiska Latviešu virsnieku apvienības iniciatīva ir žurnāla «Kadets» izdošana kopā ar Latvijas Nacionālo aizsardzības akadēmiju. Periodiskais izdevums sāka iznākt pirms Otrā pasaules kara — laikā no 1922. gada līdz 1940. gadam Latvijā un trimdā no 1969. līdz 1990. gadam. Kā Latviešu virsnieku apvienības izdevums tas turpina iznākt arī mūsdienās,

būdams vērtīgs militārās akadēmiskās domas fiksētājs. Lai informētu NBS karavīrus un plašāku sabiedrību par Latviešu virsnieku apvienības darbu un aktualitātēm, apvienībai ir arī pašaī sava mājaslapa (www.virsnieki.lv).

Turpināt iesākto pēc labākās sirdsapziņas

Runājot par apvienības nākotni, LVA valdes priekšnieks Ainārs Ozoliņš un valdes loceklis Andris Meikulāns lielas izmaiņas neprognozē.

«Mums jāturpina pildīt tos uzdevumus, kas noteikti mūsu vadlīnijās, jo latīņa ir uzstādīta ļoti augstu. Ar mums pieejamo resursu turpināsim stāstīt, skaidrot un izglītot.» Ministrijas atbalsts LVA ir vitāli svarīgs, bez tā organizācijai izdzīvot un īstenot savas aktivitātes būtu ārkārtīgi grūti vai pat neiespējami. «Viss mūsu darbs tiek plānots atbilstoši finansiālajām iespējām. Pie lielāka finansējuma mēs varētu paplašināt darbu ar jaunatni. Esam sabiedriskā labuma organizācija un nesam nedz Aizsardzības ministrijas, nedz NBS pakļautībā. Tomēr, valkājot NBS

virsnieka formas tērpu, mums visiem ir saistoši NBS reglamenti. Jebkurā gadījumā par visu piešķirto palīdzību atskaitāties un esam ļoti pateicīgi par jebkura veida atbalstu,» atzīst apvienības valdes priekšnieks. Rasta arī iespēja piešķirt finansējumu jaunatnes militāri patriotiskajai audzināšanai, palīdzot apvienības biedriem strādāt ar skolēniem un jaunsargiem visā Latvijā.

Šāda veida aktivitāte bija arī jau minētās skolēnu un jaunsargu sporta spēles un Zemessardzes 45. bataljona jubilejas godināšana Kuldīgā, kad sacensībās piedalījās arī Kanādas karavīri no NATO paplašinātās klātbūtnes kaujas grupas. Sacensībās tika izcīnīts Latviešu virsnieku apvienības ceļojošais kauss, ko ieguva Saldus komanda. Turklāt apvienība sveica visus sacensību dalībniekus un dāvāja piemiņas medaļas un diplomus.

Tieši šāda veida pasākumos Latviešu virsnieku apvienība saskata savu un arī visas Latvijas nākotni — veidojot un atbalstot zinošu, par sevi un savu valsti pārliecinātu jauno paaudzi vismaz nākamajos 95 gados. **IS**

STRĒLNIEKA DĒLAM VALDIM RŪJAM — 90

Latvijā pazīstamais kultūras darbinieks, dzejnieks un publicists Valdis Rūja dzimis 1928. gada 9. janvārī Rūjienā latviešu strēlnieka Kārļa Kriķa ģimenē.

Savai dzimtajai pusei, kur gūta pirmā dzīves pieredze, kur palielošu iespaidu atstāja latviešu valodas skolotāja dzejniece Marta Grimma (Jāņa Endzelīna dzīvesbiedre) un mācītājs Roberts Slokenbergs, Valdis palicis uzticīgs līdz šim brīdim. Rūpīgi pētījis tās vēsturi, izzinājis rūjieniešu likteņus un stāstījis par to savās publikācijās un dzejā. Dzejnieka daiļradē īpaša vieta pieder latviešu strēlniekiem, bet pēc Latvijas valstiskuma atjaunošanas paliekošā vietā ir iespaidi par atjaunotās armijas karavīriem. 20. gs. deviņdesmitajos gados Latvijas kultūras cilvēki tikās ar puisiem

Valdis Rūja, 1999. gada 5. aprīlī ciemojoties pie karavīriem Alūksnē, sarunā ar bataljona komandieri Aināru Ozoliņu, tagadējo brigādes ģenerāli, ZS komandieri.

dienesta vietās. Paraugi visiem bija Ēvalds Valters, kam mūža gadskaitlis tuvojās atzīmei — 100... Valdim Rūjam tolaik bija septiņdesmit. 1998. gada rudenī kopā ar Latvijas Nacionālā vēstures muzeja darbinieci Gitu Puduli apciemojām Jūras spēku Krasta apsardzes bataljona karavīrus Kurzemes jūrmalā. Gita stāstīja par senvēsturi, par varonīgajiem kuršiem, bet Valdis Rūja lasīja dzeju par strēlniekiem. Telpā valdīja cieņas pilns klusums. Ne velti saka, ka dzejnieki jūt klausītāju noskaņojumu. Saruna par latviešu karavīru likteņa gaitām no senlaikiem līdz 20. gs. diviem pasaules kariem izdevās. Arī bataljona štāba priekšnieka p.i. virsleitnants Aldis Saulesleja bija gandarīts. Un, vedot mūs uz Staldzeni, uzdevināja neaizmirstamu saulrietu Jūrkalnes stāvkrastā. Tādu savīļņojošu tikšanos bija daudz. Valdi Rūju allaž gaidīja NBS Štāba bataljonā, Alūksnē un Ventspilī, Liepājā un Kolkā — it visur, kur dienēja NBS karavīri. Dzejniekā savulaik ieklausījās un savas atmiņas viņam uzticēja latviešu strēlnieki, tēva cīņu biedri. Viņš tikās ar latviešu leģionāriem Lestenē un ciemojās pie nacionālajiem partizāniem. Tapa savdabīga dzejnieka dienasgrāmata.

Vienmēr labestīgs, sirsniņš, allaž labā noskaņojumā un labu vēlošs ik cilvēkam — tādu Valdi Rūju pazīst satiktie cilvēki. Tāds, kundzes Nīnas saposts, viņš 9. janvāra vakarā tikās ar saviem ciennītajiem, draugiem un rūjieniešiem, lai kopā pavadītu jaukus atmiņu mirkļus.

Lai šajā vakarā atcerētos pirms 40 gadiem uzrakstītās rindas: «...Apaug ar eglēm Ložmetējkalns./ Bet dzotus neviens nekad nenovāks./ Jauns psihiskais uzbrukums nāk./ Mēs zem Tīrelpurva/Turam aizmuguri.» Bet sardzē par Latviju stāv Strēlnieku zemes esošās un nākamās paaudzes.

Edīte Sondoviča.

Foto — no autores personiskā arhīva.

ĢENERĀLIS ARTURS DANNEBERGS

Ģenerālis A. Dannebergs dzimis 1891. gada 17. februārī Valmieras apriņķa Ķoņu pagasta Lejaskūnās (Lejaskūkos). 1913. gadā beidza Penzas mērniecības un taksatoru skolu, bet vēlāk arī kara skolu. Iesaukts Krievijas impērijas armijā 1914. gada janvārī un ieskaitīts 3. Somijas artilērijas divizionā. 1917. gadā viņu paaugstināja par poručiku un viņš komandēja artilērijas bateriju 3. Somijas artilērijas brigādē. 1917. gada decembrī atvaļinājies no armijas. Pēc Latvijas proklamēšanas 1918. gadā organizējās

Rūjienas apkārtnē Latvijas aizsardzības pulciņus. Kā virsleitnants 1919. gada 18. februārī iestājies Latvijas pagaidu valdības bruņotajos spēkos. No 1919. gada 11. marta 1. Valmieras kājnieku pulka artilērijas baterijas komandieris. Saformējis pirmo lielāko Latvijas armijas artilērijas daļu — Vidzemes artilērijas pulku. Bijis minētā pulka pirmais komandieris no 1919. gada jūlija kapteiņa dienesta pakāpē. Bijis Dienvidu frontes artilērijas grupas priekšnieks no 1919. gada oktobra līdz novembrim. Arī Latvijas armijā tās vadība A. Dannebergu, novērtējot viņa nopelnus, virzīja pa dienesta kāpnēm. 1919. gada jūlijā viņš bijis kapteinis, 1920. gada aprīlī jau pulkvedis-leitnants, bet pulkvedis 1925. gada 22. jūnijā. Ģenerālis ir viens no retajiem virsniekiem, kurš par kaujas nopelniem apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa II un III šķiru. Minētā ordeņa III šķiru (Nr. 282) saņēmis par darbību 1919. gada 10. oktobrī Daugavas labajā krastā.

Lai paaugstinātu savas zināšanas militārajā jomā, A. Dannebergs 1923. gadā beidzis vecāko virsnieku kursus, bet 1925. gadā artilērijas virsnieku kursus. Militāri akadēmiskos izglītību ieguvis 1929. gadā, kad beidzis kara akadēmiskos kursus. No 1932. gada bijis Vidzemes artilērijas pulka komandieris. 1935. gadā Latvijas armijas vadība uztic viņam Latvijas armijas inspektora pienākumus, paaugstinot par ģenerāli. Būdam artilērijas inspektora amatā, A. Dannebergs 1939. gadā beidzis divīzijas komandieru kursus. Artilērijas inspektora amats armijā bija ļoti atbildīgs. Viņam bija padotas visas armijas artilērijas vienības, ne tikai četri kājnieku divīziju artilērijas pulki, bet arī atsevišķais artilērijas divīzions, krasta artilērijas pulks, zenītartilērijas pulks, smagās artilērijas pulks un līdz likvidācijai arī bruņoto vilcienu pulks. Varām mainoties, viņš tiek ieskaitīts Tautas armijā kā 24. teritoriālā strēlnieku korpusa artilērijas priekšnieks. 1940. gada decembrī paaugstināts par Sarkanās armijas ģenerālmajoru. Kā jau visi Latvijas armijas augstākie virsnieki 1941. gada 9. maijā A. Dannebergs nosūtīts uz kursiem Maskavā, kur 15. maijā arestēts.

PSRS Augstākās tiesas kara kolēģija 1941. gada 18. jūlijā A. Dannebergam piesprieda augstāko sodu, kuru izpildīja tā paša gada 16. oktobrī Komunarkas masu kapos.

A. Dannebergs apbalvots arī ar 2. un 3. šķiras Triju Zvaigžņu ordeni un vairākiem ārvalstu un cariskās Krievijas ordeņiem.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Latvijas armijas artilērijas pulku augstākie virsnieki. 1926. gads. 1. rindā pirmais no kreisās puses Artilērijas virsnieku kursu priekšnieks pulkvedis A. Dannebergs.

Artilērijas virsnieku kursos Rīgā. 1926.–1927. gads. Centrā — kursu priekšnieks pulkvedis A. Dannebergs.

LATVIJAS REPUBLIKAS VALDĪBU APSARDZĪBAS (KARA) MINISTRI

Juris Ciganovs,

Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no LKM krājuma.

Esam valsts gadsimta pastāvēšanas gada pašā sākumā. Šogad būs daudz pasākumu, kuros pieminēsim tās vēsturiskās personības, kuras veidoja Latvijas valsti.

Valsts aizsardzības sistēma un bruņotie spēki sāka organizēties līdz ar valsts pārvaldes tapšanu, tāpēc pieminēšanas vērti ir arī cilvēki, kuri sāka veidot un vadīja valsts aizsardzības iestādi.

Tūlīt pēc Latvijas Republikas proklamēšanas jaunizveidotā Pagaidu valdība vilcinājās veidot atsevišķu militāru resoru, valsts aizsardzības sistēmas organizēšanu uzticot Iekšlietu ministrijas Apsardzības nodaļai. Tomēr jau drīz kļuva skaidrs, ka kara lietu padotība iekšlietu ministram ir neefektīva, un Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa vadītā Pagaidu valdība pieņēma lēmumu izveidot atsevišķu kara lietu resoru, kuru toreiz nosauca par Apsardzības ministriju.

1923. gada augustā Apsardzības ministriju pārdēvēja par Kara ministriju, attiecīgi tāpat pārdēvējot arī nozares ministrus — par kara ministriem. Pēc padomju okupācijas — 1940. gada rudenī — līdzās citām neatkarīgās valsts institūcijām Kara ministriju likvidēja.

1918. gada 22. novembrī par nupat dibinātās Apsardzības ministrijas pagaidu pārvaldītāju iecēla bijušo Krievijas armijas apakšpulkvedi, vēlāko Latvijas armijas ģenerāli Robertu Dambiti, bet 6. decembrī amatā stājās pirmais apsardzības ministrs Jānis Zālītis.

JĀNIS ZĀLĪTIS

(no 06.12.1918 līdz 13.07.1919.)

Dzimis 1874. gada 27. jūlijā Sausnējas pagasta (tagad Ērgļu novads) Lejas Vītolos, lauksaimnieka ģimenē. Mācījies Sausnējas pareizticīgo pamatskolā un Sausnējas

draudzes skolā, Rīgas garīgajā skolā un Rīgas garīgajā seminārā, kuru pabeidzis 1895. gadā. Strādājis par sekretāru Rīgas garīgajā skolā. 1897.—1905. gadā studēja tieslietas Tērbatas universitātē. Studiju laikā darbojies bijušo semināristu — studentu pulciņā «Darbs». Zvērinātā advokāta J. Bērziņa palīgs Rīgā. Darbojies Rīgas Latviešu biedrībā, tās Zinību komisijā, līdzdarbojies J. Dravnieka konversācijas vārdnīcas izveidošanā. No 1910. gada zvērināts advokāts Rīgā. Debesbraukšanas pareizticīgo draudzes padomes pastāvīgais loceklis. 1912. gadā ievēlēts Krievijas ceturtajā Valsts domē. Pirmā pasaules kara laikā devies bēgļu gaitās uz Petrogradu. Līdzdarbojies bēgļu apgādē. 1915. gadā bijis latviešu strēlnieku bataljonu organizācijas komitejas loceklis. 1916. gadā, uzturoties Lielbritānijā un Norvēģijā, būdams latviešu pārstāvis, izvirzījis prasību pēc Latvijas autonomijas. 1917.—1918. gadā Latviešu pagaidu Nacionālās padomes loceklis.

1918.—1919. gadā Latvijas Tautas padomes loceklis no Radikāldemokrātu partijas, bijis partijas centrālās komitejas priekšsēdētājs. Darbojies Tautas padomes Finanšu un budžeta, Izmeklēšanas, Juridiskajā

(priekšsēdētājs), Policijas lietu un Uzskatumu izstrādāšanas komisijā. 1918. gada 6. decembrī stājās amatā kā Latvijas apsardzības ministrs. Viņš bija viens no trim Pagaidu valdības ministriem, kuri 1919. gada janvārī un februārī palika Liepājā. Pēc vācu 1919. gada 16. aprīļa apvērsuma Liepājā viņš turpināja ministra darbu, slēpdamies Kalētu pagasta Laukmuižā. 1919. gada 13. jūlijā valdības sastāvā atkāpies no ministra amata.

Jānis Zālītis miris ar plaušu karsoni 1919. gada 9. decembrī. Apbedīts Debesbraukšanas pareizticīgo draudzes kapos Rīgā, 1924. gadā pārbedīts Rīgas Brāļu kapos.

1919. gada 14. jūlijā savu darbu sāka otrā Pagaidu valdība ar Ministru prezidentu Kārli Ulmani priekšgalā. Šajā valdībā apsardzības ministrs bija ģenerālis Dāvids Šimansons (arī Simonsons).

DĀVIDS ŠIMANSONS

(no 14.07.1919. līdz 8.09.1919.)

Dzimis 1859. gada 4. aprīlī Valmieras pagasta Pilātu pusmuižā, lauksaimnieka ģimenē. Beidzis Limbažu apriņķa skolu, 1880. gadā brīvprātīgi iestājies Krievijas imperatora armijā, dienējis 115. Vjazmas kājnieku pulkā. 1881. gadā iestājies Rīgas junkurskolā, kuru beidzis kā praporščiks, pēc tam dienējis kājnieku daļās.

1888. gadā D. Šimansons tika paaugstināts par podpraporščiku, 1892. gadā — par poručiku, 1899. gadā — par štābkapteini, 1901. gadā — par kapteini, 1904. gadā — par apakšpulkvedi, 1910. gadā — par pulkvedi, 1915. gadā — par ģenerālmajoru. 1891.—1894. gadā mācījies Krievijas armijas Ģenerālštāba akadēmijā.

No 1898. gada D. Šimansons bija rotas komandieris, no 1904. gada — bataljona komandieris. Piedalījies Krievijas — Japānas karā, kaujās kontuzēts. No 1910. līdz 1912. gadam — vecākais virsnieks štābos, 116. Malojaroslavecas pulka bataljona komandieris Rīgā. 1912. gada aprīlī tika iecelts par 66. Butirskas kājnieku pulka

komandieri, 1915. gada maijā iecelts par 17. divīzijas brigādes komandieri.

No 1916. gada septembra D. Sīmansons bija Kalugas atsevišķās brigādes komandieris, no tā paša gada decembra 135. divīzijas komandieris, no 1917. gada jūlija — 4. atsevišķās divīzijas komandieris. Kaujās ar Vācijas karaspēku divas reizes kontuzēts. 1917. gada oktobrī dienestu atstājis. Dzīvojis Vitebskā, Orlā. 1919. gada janvārī atgriezies Rīgā.

1919. gada 6. jūnijā Rīgā iestājies Latvijas Pagaidu valdības bruņotajos spēkos, 1. latviešu atsevišķajā brigādē. 1919. gada 10. jūlijā ģenerālis D. Sīmansons iecelts par pirmo apvienotās Latvijas armijas virspavēlnieku. No 1919. gada 15. jūlija līdz 8. septembrim — arī Latvijas Pagaidu valdības apsardzības ministrs. 1919. gada 16. oktobrī atteicies no Armijas virspavēlnieka amata (oficiālais iemesls — slimības dēļ) un ieskaitīts Apsardzības ministrijas rezervē. Kopš 1920. gada decembra Apsardzības ministrijas Padomes loceklis.

1924. gadā iecelts par Kara ministrijas Padomes priekšsēdētāja vietas izpildītāju. 1925. gada februārī atvaļinājies slimības dēļ.

1933. gada 13. janvārī miris Rīgas Kara slimnīcā. Apbedīts Rīgā, Brāļu kapos.

Pēc D. Sīmansona atkāpšanās no amata 1919. gada 8. septembrī par ministra pienākumu izpildītāju ieceļ apsardzības ministra biedru pulkvedi Eduardu Laimiņu. 1919. gada 10. decembrī darbību sāka trešā Pagaidu valdība. Šīs valdības Ministru prezidents bija Kārlis Ulmanis, kurš vienlaikus bija arī apsardzības ministrs.

KĀRLIS ULMANIS (no 10.12.1919. līdz 11.06.1920.)

Dzimis 1877. gada 4. septembrī Dobeles apriņķa Udzes pagasta «Pikšās», lauksaimnieka ģimenē. Mācījies Bērzes pagastskolā (1886.—1889.), no 1889. gada — Aleksandra pilsētas skolā Jelgavā, no 1895. gada — Jelgavas valsts reālskolā. 1897. gadā Austrumprūsijā beidzis piensaimniecības kursu Tapiavā (tag. Gvardejska, Krievijā), pēc tam vadījis piensaimniecības uzņēmumus Rīgā un Liepājā. 1902. gadā sācis studēt lauksaimniecību Cīrihes Tehniskajā augstskolā Šveicē. 1903. gada pavasarī atgriezies Latvijā, bijis Rīgas Latviešu biedrības piensaimniecības un lauksaimniecības kursu instruktors. Šā gada rudenī turpinājis studēt Leipcigas universitātes Lauksaimniecības institūtā, ko beidz 1905. gadā.

No 1905. gada vasaras bijis Kauguru lauksaimniecības biedrības piensaimniecības un lopkopības instruktors, laikraksta «Lauksaimnieks» redaktors. 1905. gada decembrī — 1906. gada maijā atradies ieslodzījumā Pleskavas cietumā par sabiedriski politisko darbību 1905. gada revolūcijas laikā. Pēc atbrīvošanas emigrējis uz Vāciju, kur no 1906. gada rudens strādājis par skolotāju Annabergas lauksaimniecības skolā Saksijā. 1907. gadā izceļojis uz ASV, strādājis fermā, pienotavā Omahā Nebraskas pavalstī. 1908. gadā iestājies Nebraskas universitātes Lauksaimniecības industriālajā koledžā Linkolnā, kuru beidz 1909. gadā. Pēc cara valdības 1913. gada martā izsludinātās amnestijas tā paša gada rudenī atgriezies Latvijā un strādājis par agronomu Baltijas lauksaimnieku biedrībā Valmierā. Pirmā pasaules kara laikā iesaistīts Valmieras bēgļu apgādāšanas komitejā par darba nozares vadītāju, bijis Baltijas Bēgļu apgādāšanas komitejas loceklis. Pēc 1917. gada februāra revolūcijas Krievijā 1917. gada aprīlī ievēlēts Vidzemes Pagaidu zemes padomē un par Vidzemes guberņas pagaidu komisāra vietnieku. 1917. gada aprīlī piedalījies Latviešu zemnieku savienības dibināšanā, ievēlēts par partijas priekšsēdētāju, šajā amatā palicis līdz 1934. gada maijam.

1917. gada septembrī, sākoties vācu okupācijai, palicis Rīgā, darbojies latviešu politisko organizāciju sastādītājā «Demokrātiskajā blokā», bijis Rīgas Latviešu palīdzības komitejas valdes loceklis. 1918. gada 17. novembrī ievēlēts Latvijas Tautas padomē no Latviešu zemnieku savienības.

1918. gada 18. novembrī Tautas padomes sēdē ievēlēts par Latvijas Republikas

Pagaidu valdības pirmo Ministru prezidentu, šajā amatā bijis līdz 1921. gada jūnijam, vienlaikus pildījis arī zemkopības ministra (1918. XI—XII; 1919. VII—IX), ārlietu ministra (1918. XI—1919. VII), apgādības ministra (1918. XI—1919. XII) un apsardzības ministra (1919. IX—1920. VI) pienākumus. Kauju laikā pret Bermonta karaspēku 1919. gada oktobrī brīvprātīgi iestājies Studentu bataljonā. Satversmes sapulces, I, II, III, IV Saeimas deputāts, ievēlēts no Latviešu zemnieku savienības. No 1925. gada decembra — arī Valsts zemes bankas padomes loceklis. No 1925. gada decembra līdz 1926. gada maijam — Ministru prezidents, no 1926. gada maija līdz decembrim — ārlietu ministrs.

No 1931. gada marta līdz decembrim un no 1934. gada marta līdz 1936. gada aprīlim Ministru prezidents un ārlietu ministrs; galvenais 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma organizētājs. Atlaidis Saeimu, izveidojot autoritāru iekārtu. No 1936. gada aprīļa pārņēma Valsts prezidenta amatu, saglabājot Ministru prezidenta amatu.

Padomju okupācijas laikā 1940. gada 17. jūnijā valdības sastāvā atkāpies no Ministru prezidenta amata. 21. jūlijā atbrīvots no Valsts prezidenta amata. 1940. gada 22. jūlijā caur Maskavu izvests nometinājumā uz Vorosilovsku (tagad Stavropole), kur padomju represīvo iestāžu uzraudzībā dzīvojis no 29. jūlija. 1941. gada 4. jūlijā Vorosilovskā apcietināts un ieslodzīts cietumā. 1942. gada augustā pārvests uz Baku Azerbaidžānā, bet 1942. gada septembra sākumā — uz Krasnovodsku (tagad Turkmenbaši). Miris 1942. gada 20. septembrī Krasnovodskas cietumā, apbedīts cietuma kapsētā, kapa vieta nav zināma. ☞

PIRKS VISURGĀJĒJUS L-ATV

Lietuvas aizsardzības ministrs Raimunds Karoblis informējis, ka no ASV plānots iegādāties armijas visurgājējus. Nesen Helsinkos pārrunās ar Pentagona vadītāju Džeimsu Metisu Lietuvas aizsardzības ministrs aktualizēja Viļņas interesi iegādāties 200 ASV ražojuma visurgājējus L-ATV (*Light Combat Tactical All-Terrain Vehicle*). Lietuvas Aizsardzības resursu padome ir izstrādājusi atzinumu, ka L-ATV funkcionāli visvairāk atbilst Lietuvas Bruņoto spēku vajadzībām. Ministrs paskaidrojis, ka atbilstoši tehnikas modernizācijas plāniem jaunie visurgājēji tiks nodoti dažādām BS vienībām. Pagaidām nav aprēķināta darījuma galīgā summa, jo tā tiks noteikta līgumslēdzēju pušu pārrunās. Pirmās L-ATV vienības Lietuva varētu saņemt 2021. gadā. Kā apgalvo militārie eksperti, visurgājēji L-ATV ir integrējami ar Vācijas ražojuma militāro tehniku, kuras iegādei Lietuva iztērējusi 385,6 miljonus eiro. Lietuva 2016. gadā parakstīja līgumu par 88 vācu ražojuma kājnieku kaujas mašīnu «Boxer» iegādi. Viss «Boxer» pasūtījums tiks izpildīts līdz 2021. gadam.

L-ATV.

Vieglais kaujas taktiskais paaugstinātas pārgājības automobilis L-ATV pakāpeniski nomaina pasaulē plaši pazīstamo visurgājēju HUMVEE, kas ASV un daudzās citās valstīs tika ekspluatēts kopš 1984. gada. 2015. gadā, pasūtīt pirmo partiju ar L-ATV, Pentagonam par vienu tehnikas vienību maksāja 250 000 dolāru. Pagaidām publiski nav pieejama informācija, vai un kā mainījusies L-ATV tirgus cena.

IZVĒRŠAS DROŠĪBAS STRUKTŪRU UN MEDIJU SADURSME

Starptautiskās organizācijas «Reportieri bez robežām» 2017. gada pētījumā «World Press Freedom Index» Zviedrija, Norvēģija un Somija ir ierindotas pirmajās trīs vietās — kā valstis ar visaugstākajiem preses brīvības rādītājiem. Taču šī pētījuma rezultātus liek apšaubīt pērnā gada decembra incidents starp somu preses pārstāvjiem un valsts drošības iestādēm.

Valsts lielākajā laikrakstā «Helsingin Sanomat» žurnālistes Lauras Halminen un Tuomo Pietileinena sagatavotajā publikācijā tika atklāta informācija par to, cik plašas pilnvaras savā darbībā izmantojis valsts slepenais izlūkošanas dienests, kas dislocēts Somijas centrālās daļas pilsētiņā Tikakoski. «Helsingin Sanomat» galvenais redaktors Esa Mekiņens ir atsaucies uz viņa rīcībā nonākušiem dokumentiem par 10 gadu ilgu periodu, kurā valsts militārais izlūkdienests esot veicis visdažādākos izlūkošanas uzdevumus un pasākumus bez parlamenta rezolūcijām un apstiprinājumiem. Tā kā Somijā nav izstrādāti likumi, kas regulētu un kontrolētu slepeno drošības dienestu darbību, laikraksts apgalvo, ka izlūkdienesti esot realizējuši savu «slepeno politiku». E. Mekiņens tostarp atgādinājis, ka mediju primārais uzdevums ir uzraudzīt varasiestādes, un šajā reizē žurnālistiem esot izdevies atklāt, ka valsts slepenie izlūkdienesti patvaļīgi paplašinājuši savas rīcības pilnvaras.

SAŅEMTA PIRMĀ MODERNO PRETTANKU RAĶEŠU PARTIJA

Decembra vidū Igaunijas Aizsardzības spēki saņēma pirmās modifētās pārnēsājamo raķešu kompleksu raķetes «Javelin Block 1». Šiem kompleksiem paredzēto munīciju (raķetes) piegādāja kopuzņēmums «Javelin», kas ražo arī pašus kompleksus. Kopuzņēmumu veido divas korporācijas: «Raytheon» un «Lockheed Martin».

«Javelin» šaušanas brīdi.

Raķešu kompleksu piegādes līgums tika noslēgts jau 2014. gadā saskaņā ar starpvaldību vienošanos un ASV programmu FMS (*Foreign Military Sales*). Pirkuma summa bija 55 miljoni dolāru, un paredzēts piegādāt 350 raķetes, 80 pārnēsājamus raķešu kompleksus (ar opciju par vēl 40 kompleksiem), 102 energoapgādes un dzesēšanas blokus, 16 trenāziņu kompleksus EPBST (*Enhanced Performance Basic Skills Trainers*), 102 mācību raķetes, kā arī nodrošināt apmācību, tehnisko apkopi un servisu. Lielāko daļu no šī līguma summas — 33 miljonus dolāru — sedza ASV puse atbilstoši Eiropas valstu atbalsta programmai (*European Reassurance Initiative*).

Pašus pirmos raķešu kompleksus «Javelin» un tiem paredzētās iepriekšējās paaudzes raķetes «Block 0» Igaunija pakāpeniski saņēma kopš 2016. gada sākuma, turklāt tās bija no ASV armijas rezervēm. Taču 2017. gada decembrī pirmo reizi tika piegādātas pilnīgi jaunas nākamās paaudzes raķetes «Javelin Block 1». Raķešu «Block 0» un «Block 1» galvenā atšķirība ir to darbības maksimālais rādiuss (attiecīgi līdz 3200 m un līdz 4300 m).

Somijas prezidents Sauli Ninisto, komentējot radušos situāciju, atzinis, ka publikācija laikrakstā «Helsingin Sanomat» nodarījusi nopietnu kaitējumu nacionālajai drošībai, un šajā lietā uzsāka rūpīga un padziļināta izmeklēšana sakarā ar pretlikumīgu klasificētas informācijas izplatīšanu. Tā kā žurnālistes L. Halminen un Tuomo Pietileinena mājā policija veikusi kratīšanu, atsavinot telefonu, datoru un elektroniskos informācijas nesējus, citos Somijas medijos ir izplatījušās bažas par draudiem preses brīvībai. Somijas sabiedriskās raidorganizācijas «YLE» galvenā redaktore Rika Vanelainena paziņojusi, ka kratīšana žurnālistes mājā rada pamatu satraukumam, jo rietumvalstīs šādi gadījumi nav pieņemami. Komentējot šo incidentu, Somijas mediju galveno redaktoru apvienības vadītājs Arno Ahošniemi atzinis, ka tamlīdzīgs gadījums Somijā vēl nekad neesot pieredzēts.

Izlūkošanas dienesta ēka Tikkaoski.

MODERNIZĒS TANKUS

Polijas militārie eksperti uzsākuši tirgus analīzes procedūru, lai noskaidrotu tanku *PT-91* modernizācijas iespējas un piedāvājumus. *PT-91* ir uzbudvēts uz padomju licencētā tanka *T-72M1* bāzes. Polijas aizsardzības ministra vietnieks Bartošs Kovnackis paziņojis, ka Polija plāno viena tanka modernizācijai novirzīt aptuveni 1,1 miljonu dolāru. Polija vēlas modernizēt aptuveni 300 tankus *PT-91*, un tādējādi šīs programmas izmaksas pārsniegs 300 miljonus dolāru.

Tirgus izpētes procedūra ilgs 18 mēnešus, un atbilstoši tiks pieņemts pārējas perioda lēmums pagarināt *PT-91* ekspluatācijas termiņu, līdz Bruņotie spēki varēs saņemt jaunās paaudzes tankus. Modernizācijas ietvaros *PT-91* pielāgos jaunai munīcijai — 125 mm kalibra šāviņiem, kas palielinās Polijas tanku parka prettanku spējas.

Vienu no tanku *PT-91* potenciālajiem modernizācijas variantiem jau ir piedāvājusi kompānija «Bumar-Łabędy», kas ietilpst apvienībā «Polska Grupa Zbrojeniowa» (PGZ). «Bumar-Łabędy» piedāvā aprīkot *PT-91* ar jaunās paaudzes aktīvo bruņu aizsardzību, nomainīt stobrus ar Slovākijā ražotajiem *2A46MS*, kam ir modernizēta lādēšanas un uguns

Polijas BS tanks *PT-91*.

vadības sistēma *SAVAN-15*. Turklāt vadības kabīni paredzēts aprīkot ar naktsredzes iekārtu «*PNK-72 Radomka*» un diennakts režīma novērošanas kameru «*KDN-1 Nyks*». Tāpat paredzēts tankus apgādāt ar nakts tēmēšanas ierīci *TKN-3Z*, 360 grādu apkārtredzes sistēmu *SOD*, modernizētu pārnēsūmkārību un jaunu dzinēju.

RAŽOS BRUŅUTRANSPORTIERUS

2018. gadā Slovākijas Bruņotie spēki saņemšot daļēji uz vietas ražotus bruņutransportierus «*Patria AMV XP*» (*AMV* — *Armoured Modular Vehicle*). Saskaņā ar 2017. gadā Slovākijas un Somijas militāro resoru noslēgto memorandu abas valstis kopīgi izstrādājušas bruņutransportieri (BTR) «*Patria AMV XP*». Atbilstoši 2018.—2029. gadā Slovākijas armija saņems 81 jauno BTR. Pirmos trīs bruņutransportierus piegādās Somija, bet visi pārējie galvenokārt (70%) tiks būvēti Slovākijā.

Slovākijas rīkotajā izstādē «*Industrial Day 2017*» jau tika prezentēts pirmais «*Patria AMV*» prototips ar jaunu kaujas moduli «*TURRA 30*», ko ražo slovāku kompānija *EVPU*. Šajā kaujas modulī ietilpst 30 mm kalibra automātiskais lielgabals un 7,62 mm kalibra ložmetējs, turklāt moduli ir stiprinājuši diviem prettanku raķešu kompleksi.

Bruņutransportieris «*Patria AMV XP*» pirmo reizi tika prezentēts Londonā 2013. gadā starptautiskajā izstādē *DSE (International Defence & Security Exhibition)*. Toreiz šim BTR bija dots nosaukums «*Enhanced AMV*». Pilnveidota «*Patria AMV*» versija *XP (Extra Payload, Extra Performance and Extra Protection)* tika izstrādāta 2001. gadā. Atšķirībā no priekšgājēja *XP* ir uzlabota bruņu aizsardzība (arī pretmīnu aizsardzība), pilnveidots dīzeldzinējs, palielināts salons un ir lielāki riteņi. Pilnā «*Patria AMV XP*» masa ir 32 t, bet efektīvā krāvnēsība — 15 t.

«*Patria AMV XP*».

MODERNIZĒ TRIECIENHELIKOPTERU PARKU

Pērnā gada decembrī Francijas Gaisa spēki pēc sertifikācijas un pārbaudes procedūrām no kompānijas «*Airbus Helicopters*» saņēma pirmo modernizēto helikopteru «*EC 665 Tiger*», tādējādi uzsākot triecienuhelikopteru parka modernizācijas programmu. Aizsardzības ministrija kompānijai «*Airbus Helicopters*» ir pasūtījusi 36 helikopteru «*Tiger*» modifikācijas *HAP (Helicoptere d'Appui et de Protection)* modernizāciju līdz versijai *HAD (Helicoptere d'Appui Destruction)*.

«*Airbus Helicopters*» pārstāvji skaidro, ka pēc modernizācijas helikopteriem ir vairāk nekā 100 jauninājumu un vairāk nekā 1500 jaunu detaļu, to skaitā jauns dzinējs un modernizēta lāzertēmēšanas ierīce, kas ļauj izmantot raķetes «*Hellfire II*».

«*EC 665 Tiger*» ir mūsdienīgs triecienuhelikopters, ko jau no 1991. gada ražo Francijas un Vācijas konsorcijs «*Eurocopter*». Pirmie šādi helikopteri Francijas Gaisa spēku ierindā tika iekļauti 2003. gadā. Līdz mūsdienām ir saražoti 200 «*EC 665 Tiger*» markas helikopteri dažādās modifikācijās, un tie iekļauti gaisa spēku sastāvā ne tikai Francijā un Vācijā, bet arī Spānijā un Austrālijā.

Austrālijas Gaisa spēku «*EC 665 Tiger*».

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **majora Vizma Kaļčeva**.

Foto — www.defencetalk.com/;

<https://militaryedge.org/>; <http://sevendaynews.com/>;

<https://www.ferl.org/>; <https://upload.wikimedia.org/>;

<https://armyrecognition.com/>; <http://www.airliners.net>.

ASV JAUNĀ NACIONĀLĀS DROŠĪBAS STRATĒĢIJA

Pagājušā gada 18. decembrī Baltais nams publicēja Amerikas Savienoto Valstu Nacionālās drošības stratēģijas jauno redakciju, kas izraisījusi plašu rezonansi pasaulē, it īpaši dokumentā minētajās valstīs — Krievijā un Ķīnā. Dokumentā, kurā ir 68 lappuses, deklarēti četri galvenie drošības pilāri: pirmkārt, aizsargāt amerikāņu tautu un tās dzīvesveidu, otrkārt, veicināt labklājību, treškārt, veicināt mieru, uzturot savas militārās spējas, ceturkārt, sekmet ASV ietekmi, lai veicinātu mieru un stabilitāti pasaulē.

ASV prezidenta Donalda Trampa apstiprinātajā Nacionālās drošības stratēģijā par galvenajiem Vašingtonas sāncensiem atzīta Ķīna un Krievija, kas nosauktas par revizionistiskām lielvarām, kuras cenšas kaitēt Amerikas Savienoto Valstu interesēm. Jaunā stratēģija atspoguļo Baltā nama ārpolitikas pamatprincipus, uzsverot, ka Ķīna un Krievija ar savu rīcību kaitē Amerikas varai, ietekmei un interesēm, tādējādi apdraudot ASV vērtības, drošību un labklājību.

Dokumentā Baltais nams pārmet Ķīnai centienus izplatīt savu autoritāro pārvaldes stilu Āzijā, turklāt šie pasākumi reģionā tiekot veikti uz citu suverenitātes rēķina, vienlaikus izspiežot no Āzijas ASV klātbūtni. Skarbs nosodījums stratēģijā veltīts Krievijai ar tās kodolarsenālu, kas nodēvēts par nozīmīgāko eksistenciālo draudu Amerikas Savienotajām Valstīm. Nacionālās drošības stratēģijā uzsvērts, ka Krievija ne tikai cenšas vājināt ASV ietekmi pasaulē un atšķelt Ameriku no sabiedrotajiem, bet arī cenšas atjaunot savu lielvaras statusu, veidojot ietekmes sfēras pie savām robežām.

Komentējot Amerikas Savienoto Valstu Nacionālās drošības stratēģiju, Krievijas pārstāvji to nosaukuši par imperiālistisku, vienpolāru un agresīvu, solot reaģēt uz to ar «atbilstošiem soļiem». Uzrunājot Krievijas Bruņoto spēku vadību, Vladimirs Putins uzsvēris, ka neļaus ieraut Krieviju jaunā bruņošanās sacensībā, bet gan meklēs inovatīvus risinājumus, atbildot ASV. Maskava veidošot jaunās paaudzes armiju¹, izstrādāšot ultramodernas

V. Putina un D. Trampa pirmā tikšanās norisinājās 2017. gada 7. jūlijā Hamburgā, G-20 valstu samitā.

militārās tehnoloģijas, tādējādi ierindojoties starp pasaules līderiem svarīgās drošības jomās.

V. Putins tostarp kritizējis NATO «uzbrūkošās un agresīvās» aktivitātes Eiropā, kuru līdzsvarošanai Krievijas prezidents solīja veikt «adekvātus un savlaicīgus pretpasākumus». Šajā uzrunā V. Putins apsūdzēja Amerikas Savienotās Valstis par Polijā un Rumānijā izvietotajiem ASV Nacionālās pretraķešu aizsardzības sistēmas elementiem, kurus — pēc viņa teiktā — esot vienkārši transformēt, lai raķetes sniegtu mērķus arī Krievijas teritorijā. V. Putins solīja modri sekot spēku līdzsvara izmaiņām pasaulē, galvenokārt Krievijas robežu tuvumā, kā arī sekot jaunās NATO infrastruktūras veidošanai Eiropā.

Savukārt Ķīnas Ārlietu ministrija, reaģējot uz apsūdzošajiem paziņojumiem ASV Nacionālās drošības stratēģijā, norādījusi, ka Amerikas Savienotās Valstis izplatot nepatiesus vērtējumus, apzināti sagrozot Ķīnas stratēģiskos nolūkus. Pekina aicinājusi Vašingtonu atteikties no aukstā kara perioda novecojušā domāšanas stila. ĀM pārstāve Hua ČunĶina uzsvērusi, ka Ķīna neattīstās uz citu valstu rēķina, taču nekad arī neatteikšoties no savām leģitīmajām tiesībām un interesēm. Pekina arī norāda, ka Vašingtonai nāksies samierināties ar Ķīnas izaugsmi.

Pēc ārvalstu publikācijām sagatavojusi
majore Vizma Kaļčeva.
Foto — www.businessinsider.com.

¹ Salīdzinājumam — Krievijas aizsardzības budžets 2018. gadā ir 46 miljardi dolāru, bet ASV šogad aizsardzībai tērēs 700 miljardus dolāru. Ķīnas militārais budžets 2017. gadā, kā to deklarēja Pekina, bijis aptuveni 150 miljardi dolāru. Taču Ķīnas sniegto informāciju jau daudzus gadus apšaubā rietumvalstu militārie eksperti, pieļaujot, ka patiesībā Ķīna militārajiem mērķiem tērē daudzreiz vairāk līdzekļu, nekā publiski to atzīst.

NATO FORMĒS JAUNAS KOMANDSTRUKTŪRAS

2017. gada decembrī NATO ģenerālsekretāra amatā līdz 2020. gada septembrim ir apstiprināts Jens Stoltenbergs, kas šajā amatā pirmo reizi tika iecelts 2014. gadā. J. Stoltenbergs paziņojis, ka viņa tuvākais mērķis būs panākt lielākus aizsardzības tēriņus alianses dalībvalstīs, turklāt nodrošinot līdzekļu efektīvāku apgūšanu NATO kolektīvās aizsardzības stiprināšanai. Ģenerālsekretārs paudis apņēmību veikt pasākumus, lai pēc iespējas vairāk NATO dalībvalstu sasniegtu militāro budžetu 2% apjomā no nacionālā iekšzemes kopprodukta, kā arī stiprinātu transatlantiskās saites un nodrošinātu militārās komandvadības struktūras reorganizāciju.

Pēc J. Stoltenberga teiktā, 2017. gada novembrī alianses dalībvalstu aizsardzības ministru sanākmē Briselē ir pieņemts lēmums reformēt NATO komandvadības struktūru (*Command Control — C2*), kā arī uzlabot karavīru un tehnikas pārvietošanas efektivitāti gan pāri Atlantijas okeānam (*sea lines of communication*), gan Eiropas iekšienē. Šie pasākumi tiks veikti atturēšanas un NATO kolektīvās drošības vārdā, reaģējot uz Krievijas agresīvo politiku Ukrainā, bijušajās PSRS republikās un Varšavas pakta valstīs.

Tuvākajā nākotnē plānots izveidot divus jaunus C2 elementus — jūras spēku plānošanas un vadības, kā arī loģistikas centrus. Jāatzīmē, ka pēc aukstā kara NATO struktūru darbinieku skaits tika samazināts no 22 000 līdz gandrīz 7000, bet komandvadības elementu (štābu) skaits samazinājās no 33 līdz septiņiem. Jaunu pavēlniecību izveide NATO ietvaros notiks pirmo reizi kopš aukstā kara beigām. Galvenais jauno štābu formēšanas nodoms ir ātrāk un efektīvāk

pārdislocēt NATO spēkus uz tām dalībvalstīm, kuras kļūs par potenciāla agresora mērķi. Viens no svarīgiem pasākumiem alianses militāro vienību pārvietošanās atvieglošanai ir saistīts ar NATO dalībvalstu nacionālo likumu piemērošanu šādai ārkārtas nepieciešamībai.

J. Stoltenbergs arī uzsveris, ka NATO limeni tiks uzsākti pasākumi, kuru mērķis būs uzlabot un atbilstoši NATO standartiem modernizēt alianses dalībvalstīs esošos galvenos ceļu tīklus, tiltus, ostas un dzelzceļu infrastruktūru, ko varēs izmantot militāro vienību ātram tranzitam.

J. Stoltenbergs 2017. gada 7. novembrī NATO galvenajā mitnē Briselē.

DAILES TEĀTRIS

Džejs Batervērts JERUZALEME

Cilvēka drāma 2 cēlienos
Pirmizrāde - 2018. gada 26. janvārī

LOMĀS: Juris Žagars, Lauris Dzelzītis, Dainis Grūbe, Lauris Subatnieks,
Ērika Eglīja, Anta Aizupe, Gints Grāvelis, Pēteris Liepiņš, Kristīne Nevarauska,
Indra Briķe, Intars Rešetins, Anete Krasovska, Raivis Vidzis, Mixmaster Raitis,
Sergejs Fjodorovs, Teodors Timrots vai Mārtiņš Bikše

Režisore - Laura Groza-Ķibere

WWW.FACEBOOK.COM/ZURNALSTEVIJASSARGS

WWW.TEVIJASSARGS.LV

WWW.SARGS.LV

ISSN 14075040

9 771407 504002 01

Janvāris, 1 (221) 2018 • Cena € 0,85